

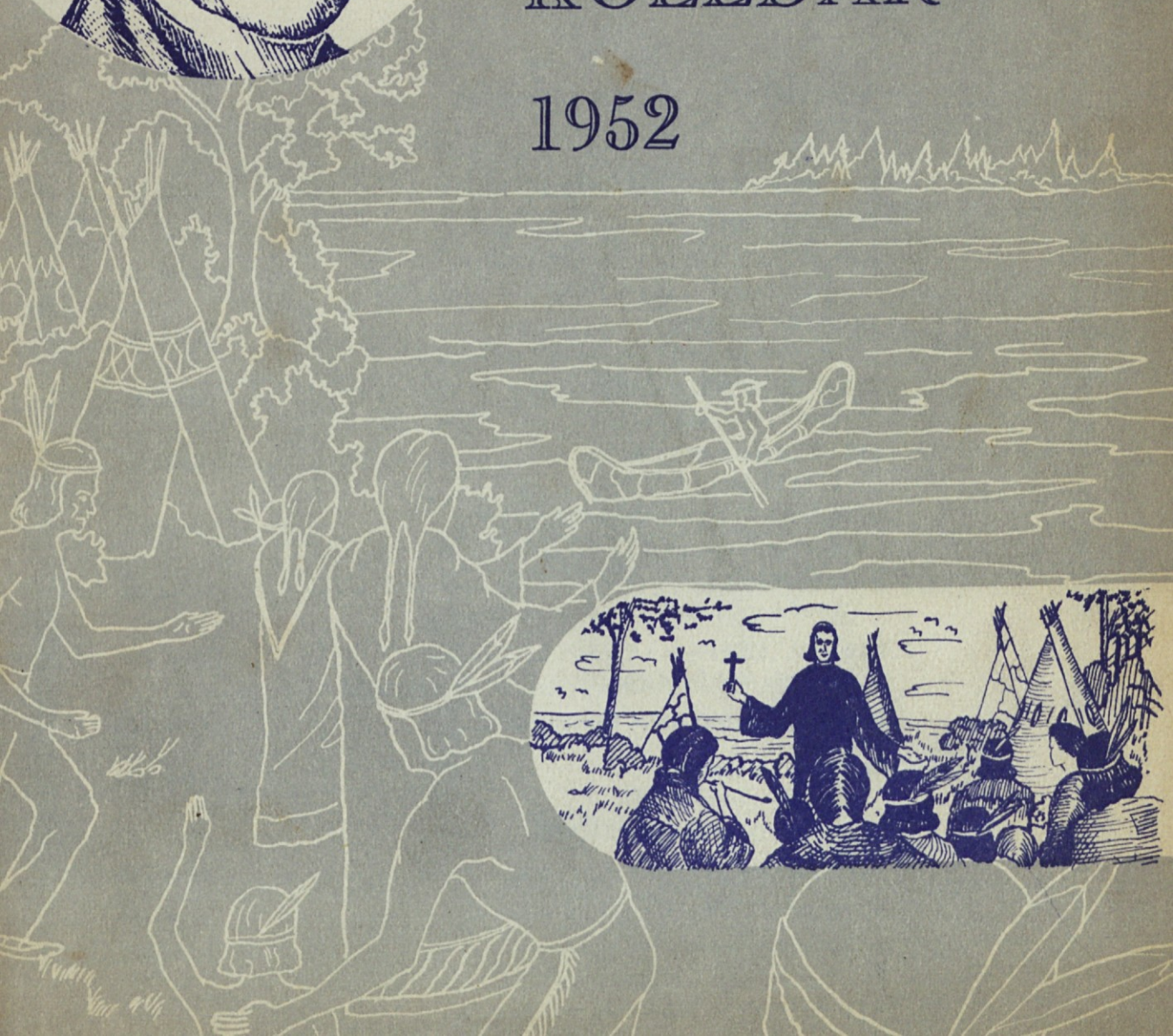
1143976

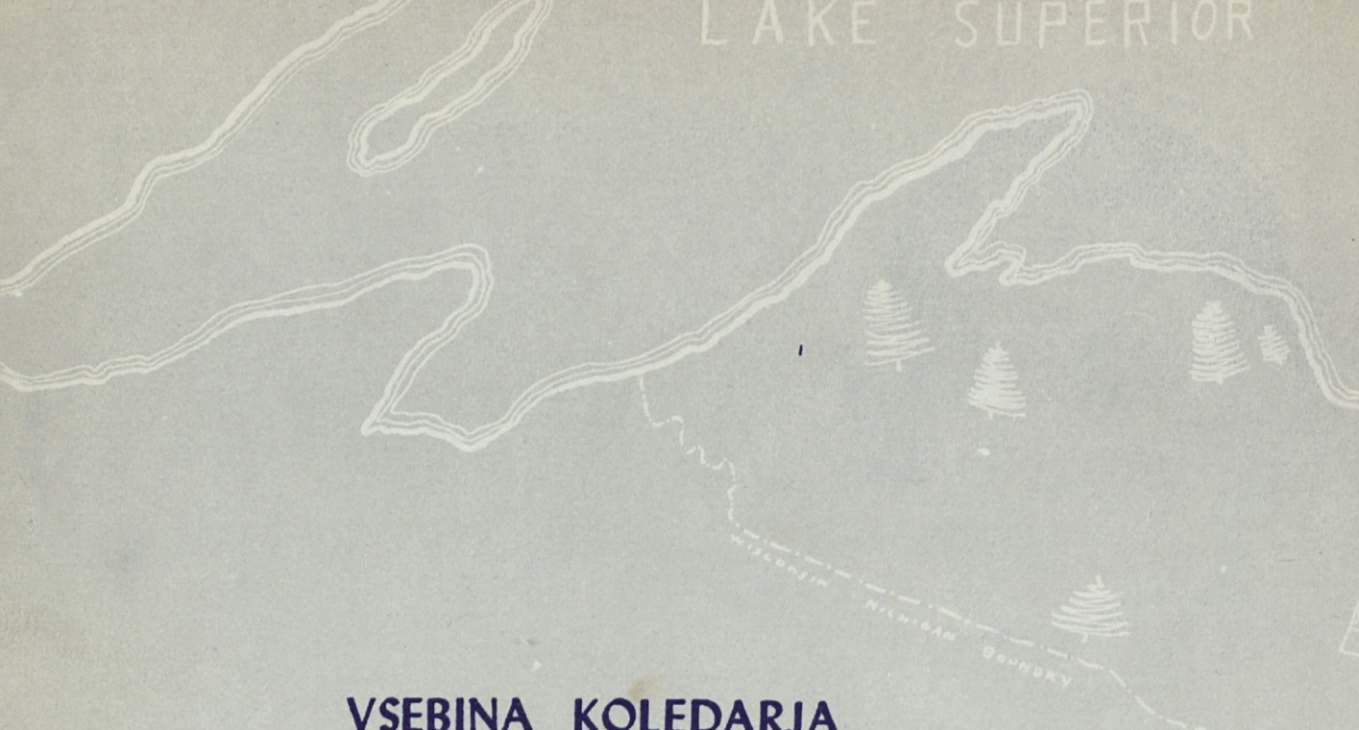

AVE MARIA

KOLEDAR

1952

VSEBINA KOLEDARJA

KOLEDAR 1952	stran 4
SKOF ROŽMAN POVE SVOJO BESEDO	stran 30
BARAGOVA ZADEVA V PRAVEM TIRU <i>Msgr. Joseph L. Zryd. Prevod - P. Odilo OFM</i>	stran 32
ZAČETEK APOSTOLSKEGA DELA <i>Mr. Joze Gregorič. Prevod - P. Odilo OFM</i>	stran 36
BARAGOV MESEC V ARGENTINI <i>Škof dr. Gregorij Rožman</i>	stran 49
SVETA GORA NAD GORICO <i>P. Odilo Hajnšek OFM</i>	stran 51
MED PAPAGO INDIJANCI V ARIZONI <i>P. Pius Petric OFM</i>	stran 84
MARIJA POMAGAJ <i>Karel Mauser in P. Bazilij Valentin OFM</i>	stran 102
FARA SV. JOŽEFA V LEADVILLE, COLO. <i>P. Odilo Hajnšek OFM</i>	stran 113
DVA NOVA SLOVENSKA MONSIGNORA	stran 119
SLOVENC V CANADI <i>P. Odilo Hajnšek OFM</i>	stran 122
ŠKOF NOA O BARAGOVI ZADEVI	stran 132
NAŠI NOVOMAŠNIKI	stran 134
ROMARSKI DNEVI 1952	stran 136
NASLOVNIK NAŠIH DUHOVNIKOV	stran 139

*Za opremo platnic se zahvaljujemo Mr. Johnu
Grimsi ml., Chicago, Ill.*

Ave Maria Koledar

1952

39. Letnik

Izdali

SLOVENSKI FRANČIŠKANI

Uredil P. Ciril Šircelj, o. f. m.

Tiskala

AVE MARIA PRESS

Lemont, Illinois

+II 43978

II 43973

STANE: DOLAR

D 444/1972

GLORIA IN EXCELSIS DEO!

Januar

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
		1 Obrežanje Jezusovo	2 Ime Jezusovo	3 Genovefa	4 	5
6 Sv. Trije Kralji	7	8	9	10	11 	12 Emilijana
13 Sv. Družina	14 Lucijan	15 Maksimijan	16 Julijan	17 Viljem, škof.	18 Higin	19 Leoncij
20 Fabijan	21 Hilarij	22 Pavel Pušč	23 Marcel	24 Anton Pušč	25 Sv. Petra stol	26 Marij
27 Janez Z Tretja po Razgl. Gospod.	28 Neža	29 Vincencij	30 Marijina Zar	31 Timotej	25 Pavlovo spreobrnjenje	26 Polikarp
	Peter Nol	Franc Saleški	Hijacinta	Janez Bosko		27. Baragova nedelja

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
---------	-----------	-------	-------	---------	-------	--------

Z Bogom začni vsako delo, da bo dober tek imelo.

Zvezda je kazala potTrem Modrim, nam naj jo kaže luč svete vere.

Dvanajstletni Jezus v templju. (Lk. 2, 42-52)
SVETA DRUZINA: Spomni se, da posvečuješ Gos-
podov dan!

Ženitnina v Kani Galilejski. (Jan. 2, 1-11). Mari-
ja posredovalka med nami in Jezusom.

Jezus ozdravi stotnikovega hlapca. (Mt. 8, 1-13).
Gospod, reci le besedo, in ozdravljena bo moja duša.

Krščansko življenje v družinah je sreča narodov.

*Če v prosincu ni snega,
ga mali traven da.*

*V prosincu toplota,
v svečanu mrzlota.*

Če Vinka sonce peče,
v sodo vino teče.

*Sveti Makarij jasen, megljen -
naznanja nam tako jesen.*

Februar

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
					1 Ignacij 	2 Svečnica
3 Blaž Četrti po Razgl. Gospod.	4 Andrej Kor	5 Agata	6 Doroteja	7	8 	9
10 Školastika Prva predpostna	11 Lurška Marija	12 Modest	13 Benigen	14 Rihard	15 Favstin	16 Ciril Aleks
17 Silvin	18 Simeon	19 Konrad	20 Eleverij	21 Feliks	22 Petra Stol v Ant.	23 Julijana
24 Tretja predpostna	25 Matija, ap	26 Valburga	27 Pepelnica	28	29 Antonija	

Svečan

MESEC DELA ZA KATOLIŠKI TISK

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
					Pustni dnevi	
— CETRTA NEDELJA PO RAZGLAŠENJU: Jezus pomiri vihar na morju. (Mt. 8, 23-27). Tudi v viharju življenja smo v božjih rokah. PRVA PREDPOSTNA NEDELJA: O delavcih v vinogradu. (Mt. 20, 1-16). Bog, ki nas je ustvaril brez nas, nas ne bo zveličal brez nas. — DRUGA PREDPOSTNA NEDELJA: Prilika o sejalcu in semenu. (Lk. 8, 4-15). Seme božje besede obrodi v preprostih, ne v prevzetnih srcih. — TRETJA PREDPOSTNA NEDELJA: Jezus ozdravi slepca. (Lk. 18, 31-43). Vera odpre duši oči, da razume božje skrivnosti. MESEČNA MISEL: — Odreci si vsaj eno zabavo vsak dan.						
VREMENSKI PREGOVORI: Svečnica zelena, velika noč snežena. Svečnice dan, zima van! "To je laž" reče Blaž. Če se Svečnica jasno zdani, Zima še dolgo trpi. Sveti Valentin prinese ključce do korenin.						

Marec

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
						1
2 Jovin	3	4	5	6	7	8
Prva postna	Kunigunda	Kazimir	Kvatre Janez od Križa	Perpetua	Tomaž Akvinski	Albin Kvatre Janez od Boga
9 Frančiška	10	11	12	13	14	15
Druge postna	Makarij	Konstantin	Gregor	Kristina	Matilda	Klement Hof
16 Hilarij	17	18	19	20	21	22
Tretja postna	Patrik	Ciril Jer	Marije Device,	Aleksandra	Benedikt	Katarina Š.
23 Oton	24	25	26	27	28	29
4. postna	Gabrijel	Oznanjenje Marije Dev		Janez iz Damaska	Janez Kapistran	
Tiha						
Janez						
iz Klime	30 Benjamin	31	Kasijan			Ciril, m.

Sušec

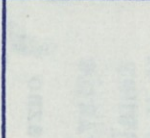
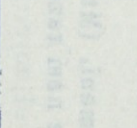
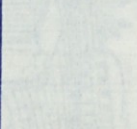
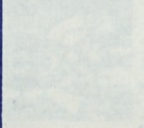
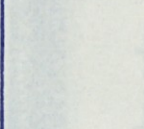
POSVEČEN SVETEMU JOZEFU

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
					Sejanje	
PRVA POSTNA NEDELJA: Jezus trikrat skušan. (Mt. 4, 1-11). Skušnjav ne zmagáš razen z božjim orožjem. DRUGA POSTNA NEDELJA: Jezus se na gori Tabor izpremeni. (Mt. 17, 1-9). Ne v hrupu sveta, v samoti se nam razodeva Bog. TRETJA POSTNA NEDELJA: Jezus izžene hudobnega duha iz mutca. (Lk. 11, 14-28). Kdor ni s Kristusom, je zoper njega. ČETRTRA POSTNA NEDELJA: Jezus nasiti pet tisoč mož. (Jan. 6, 1-15). Prazno je naše delo brez blagoslova z nebes. PETA POSTNA, TIHA NEDELJA: Judje hočejo Jezusa kamenjati. (Jan. 8, 46-59). Pot resnice vodi skozi točo psov in laži. MESEČNA MISEL: <i>Dobre matere so sveti ognji, ki gorijo za druge.</i>						
VREMENSKI PREGOVORI: <i>Igrajo v suscu se mušice, v aprilu vzemi rokavice.</i> <i>Sveti Jožef lep in jasen, dobre letine prerok krasen.</i> <i>Ce o sv. Rupertu lepi dni, se seno lepo suši.</i> <i>Kar sušca zeleni, se rado posuši.</i>						

April

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
		1 Hugo	2 Francišek P.	3 Rihard	4 Marijine Žalosti	5 Vincencij
6 Sikst I., p.	7	8 Albert	9 Tomaž Tol.	10 Vel. četrtek,	11 Vel. petek.	12 Vel. sobota.
Cvetna	Herman	13 VELIKA NOČ	14 Justin	15 Anastazija	16 Bernarda	17 Anicet
20 Neža M	21 Anzelm	22 Soter in Gaj	23 Jurij	24 Fidelis Sigm.	25 Marko	26 Klet in Marcellin
Bela	27 Peter K.	28	29	30 Varstvo sv. Jožefa		
2. po velik. noči	Pavel od Križa	Antonija				

Mali Traven

POSVEČEN TRPLJENJU JEZUSA KRISTUSA

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
— ŠESTA POSTNA, CVETNA NEDELJA: Jezus jezdi slovesno v Jeruzalem. (Mt. 21, 1-9). Od slave do križa je samo en korak.						
— VELIKA NEDELJA: Jezus vstane od mrtvih. (Mt. 16, 1-7). Do vstajenja vodi bogovdano trpljenje.						
— BELA NEDELJA: Jezus se prikaže apostolom in postavi sv. spoved. (Jan. 20, 19-31). Kesanje je velesila za prenovljenje duš.						
— DRUGA NEDELJA PO VELIKI NOČI: Jezus dobri pastir. (Jan. 10, 11-16). Najemnik skrbi zase, pastir za čredo.						
— MESEČNA MISEL: Katekizem je knjiga življenja za vsakogar.						
— VREMENSKI PREGOVORI:						
Sveti Jurij zakuri ter odpre nam duri.						
Če malega travna grmi, se slane nič več bati ni.						
Če je april deževen, kmet ne bo reven.						
Če v dežju drevo cvete, nikdar sadja ne daje.						

Sekanje pirhov

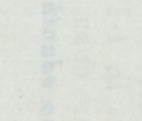
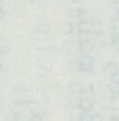
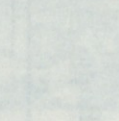
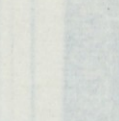
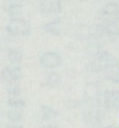
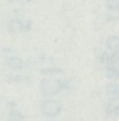
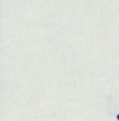
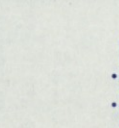
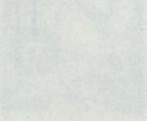
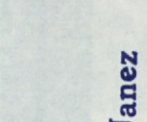
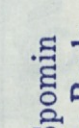
Maj

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
				1 Filip in Jakob	2 Atanazij	3 Najdenje sv. križa
4 Florijan 3. po velik. noči	5 Pij	6 Benedikta	7 Stanislav	8 Mihael	9 	10
11 Florencij	12 Pankracij in tov	13 Servacij	14 Bonifacij	15 Izidor	16 Nepomuk	17 Antonin
18 Venancij 4. po velik. noči	19 Celestin	20 Bernardin	21 Andrej	22 Vnebohod	23 Janez Krstnik R	24 Marija Pomag
25 Urban 6. po velik. noči	26 Filip Neri	27 Beda	28 Avgustin	29 Magdalena	30 Ivana Orł	31 Angela

Junij

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
1 Binkoštna	2 Erazem	3 Klotilda	4 Kvatre Frančišek Kar	5 Bonifacij, šk.	6 Norbert	7 Kvatre Robert
8 Medard Sv. Trojica 1. po bink.	9 Primož in Felicijan	10 Marjeta	11 Barnaba	12 Presveto! Rešnje Telo	13 Anton Pad	14 Bazilij
15 Vid 2. po bink.	16 Jošt	17 Adolf	18 Efrem	19 Gervazij in Protazij	20 Srce Jezusovo	21 Alojzij
22 Ahacij 3. po bink.	23 Agripina	24 Janez Krst	25 Viljem	26 Janez in Pavel	27 Hema (Ema)	28 Irenej
29 Sv. Peter in Pavel 4. po bink.	30 Spomin sv. Pavla					

Rožnik

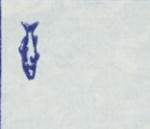
POSVEČEN PRESV. SRCU JEZUSOVEMU

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
					Kresovanje	
BINKOŠTNA NEDELJA: O svetem Duhu in o ljubezni. (Jan. 14, 23-31). Usoda Cerkve je vedno enaka.						
PRVA NEDELJA PO BINKOŠTNIH: Meni je dana vsa oblast. (Mt. 28, 18-20). Zaverovanost vase vodi v krivično sodbo o bližnjem.						
DRUGA NEDELJA PO BINKOŠTNIH: Prilika o veliki večerji. (Lk. 14, 16-24). Prevelike časne brige so pogubna duši.						
TRETJA NEDELJA PO BINKOŠTNIH: Prilika o izgubljeni ovci in o zgubljenem denarju. (Lk. 15, 1-10). Misel božja o grešniku je redko po sodbi ljudi.						
ČETRTA NEDELJA PO BINKOŠTNIH: O čudežnem ribjem lovu. (Lk. 5, 1-11). Bog ne tehta dela po uspehu, ampak po duhu, v katerem ga vršiš.						
MESEČNA MISEL: <i>Domovina je mati; ljubi jo, trpi in moli zanjo. Tak je zgled božjega Srca.</i>						
VREMENSKI PREGOVORI: <i>Kakor ureme na Medarda kane, tako ves mesec ostane</i> <i>Kakor se Medard zdani, vreme štirideset dni trpi.</i> <i>O svetem Vidi se skozi noč vidi.</i> <i>Sveti Vid dežja ne daj, da bo lepe žetve kaj.</i>						

Julij

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
		1 Presveta Kri	2 Obiskovanje	3 Leon II.	4 Urh	5 Ciril in Metod
6 Izaija 5. po bink.	7 Kilijan	8 Elizabeta P	9 Nikolaj in tov.	10 Veronika	11 Olga	12 Mohor in Fortunat
13 Anaklet	14 Bonaventura	15 Henrik	16 Marija Karmelska	17 Aleš	18 Friderik	19 Vincenc in Pavlanski
20 Jeronim 6. po bink.	21 Prakseda	22 Marija iz Magdale	23 Apolinarij	24 Francišek Solán	25 Jakob	26 Ana
27 Pantaleon 7. po bink.	28 Viktor	29 Marta	30 Abdon in Senen	31 Ignacij		
8. po bink.						

Mali Srpan

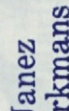
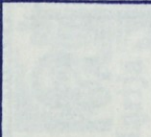
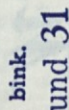
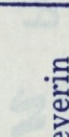
POSVEČEN PRESV. KRVI JEZUSOVI

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
					Žetev	
— PETA NEDELJA PO BINKOŠTIH: O grehu v misli in besedi. (Mt. 5, 20-24). Hudoben jezik je nevarnejši od noža.						
— ŠESTA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Jezus nasiti štiri tisoč mož. (Mk. 8, 1-9) Glad po spoznanju resnice je večkrat hujši od telesne lakote.						
— SEDMA NEDELJA PO BINKOŠTIH: O lažnivih prerokih. (Mt. 7, 15-21). Nesreča za narod so vodniki, ki delajo ljudskim strastem po godu.						
— OSMa NEDELJA PO BINKOŠTIH: O krivičnem hišniku. (Lk. 16, 1-9). Rabi premoženje tako, da ti rodi večnih vrednot.						
— MESEČNA MISEL: Sv. Ciril in Metod - Po evangeliiju je prišla Slovanom prva prosveta.						
VREMENSKI PREGOVORI: Je tega meseca presuho, ostane grozdje prav drobnó. Jakobova ajda in Ožboltova repa je malokdaj lepa. Če Marijinega dne ne bo lepo, se dež ves mesec vstavlil ne bo. Če na dan sv. Marjete deži, orehov pričakovati ni.						

August

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
					1 	2 Porciunkula Alfonz
3 Spomin sv. Štefana	4 Dominik	5 Marija Snežna	6 Kristusovo Spremen.	7 Kajetan	8 	9 Janez Vijanej
9. po bink.						
10 Lavrencij	11 Suzana	12 Klara	13 Janez Berkman	14 Demetrij	15 Veliki Šmaren	16 Joakim
10. po bink.						
17 Hiacint	18 Helena	19 Andrej	20 Bernard	21 Ivana Franč.	22 	23 Filip B.
11. po bink.						
24 Jernej 12. po bink.	25 Rajmund 31	26 Severin	27 Kalasancij	28 Avguštin	29 Janez obgl.	30 Roza
13. po bink.						

Veliki Srpan

NEDELJA PONDELJEK POSVEČEN MARIJI KRALJICI NEBES IN ZEMLJE

V naravo božjo

DEVETA NEDELJA PO BINKOŠTIH:

Jezus joka nad Jeruzalemom. (Lk. 19, 41-47).
Blagor mu, kdor spozna božje obiskanje.

DESETA NEDELJA PO BINKOŠTIH:

Prilika o farizeju in cestinarju. (Lk. 18, 9-14).
Bog hoče ponižne vere.

ENAJSTA NEDELJA PO BINKOŠTIH:

Jezus ozdravi gluhonemega. (Mk. 7, 31-37).
Strast lahko ogluši človeka tako, da ga ozdravi le izredna božja pomoč.

DVANAJSTA NEDELJA PO BINKOŠTIH:

Prilika o usmiljenem Samarijanu. (Mt. 10, 23-37).
Čim več je notranjega krščanstva, tem več je samarijanske ljubezni.

TRINAJSTA NEDELJA PO BINKOŠTIH:

Jezus ozdravi deset gobavih. (Lk. 17, 11-19).
Mnogo prosimo, malo se zahvaljujemo, ker smo sebični.

MESEČNA MISEL:

Krstnikova smrt - Živa vera se ne boji niti oblastnikov, trpi do krvi in zmage.

VREMENSKI PREGOVORI:

Srpna če veter zvedri,
vreme še dolgo trpi.

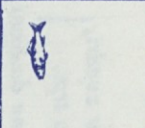
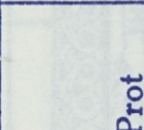
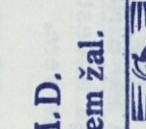
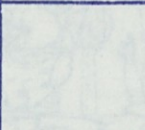
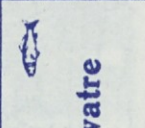
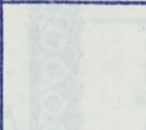
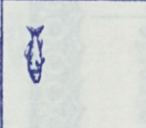
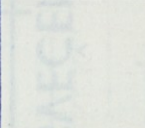
Kakršno vreme da Kasijan,
bo ostalo še marsikateri dan.

O Lovrencu in Jerneju lepi dni,
se vsakdo jeseni lahko veseli.

Po vremenu svetega Jerneja
rada vsa jesen se nareja.

September

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
	1 Egidij	2 Štefan	3 Tekla	4 Rozalija	5 Justinijan	6 Zaharij
7 Marko K. 14. po bink.	8 Marijino rojstvo	9 Klaver	10 Nikolaj Tol	11 Prot in Hiacint	12 Marijino Ime	13 Francišek K.
14 Povišanje križa 15. po bink.	15 M.D. sedem žal.	16 Ljudmila	17 Rane sv. Franciška	18 Jožef K.	19 Kvatre	20 Evstahij
21 Matevž, apostol 16. po bink.	22 Mavricij	23 Tekla	24 Mati milosti	25 Pacifik	26 Izaak	27 Kozma in Damijan
28 Venceslav 17. po bink.	29 Mihael	30 Jeronim				

Kinavec

POSVEČEN ŽALOSTNI MATERI BOŽJI

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
ŠTIRINAJSTNA NEDELJA PO BINKOŠTIH: O božji previdnost. (Mt. 6, 24-33). Krščanstvo dosledno zahteva zase vsega človeka, doma in zunaj doma.						
PETNAJSTNA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Jezus obudi mladeniča v Najmu. (Lk. 7, 11-16). Materinstvu gre spoštljivo usmiljenje.						
ŠESTNAJSTNA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Vodenični. O ponižnosti. (Lk. 14, 1-11). Kdor hoče biti povsod prvi, je sam sebi in drugim v napotje.						
SEDEMNAJSTNA NEDELJA PO BINKOŠTIH: O največji zapovedi. Mesija Sin Davidov. (Mt. 22, 34-46). Strast zlorablja tudi najsvetejše stvari.						
MESEČNA MISEL: <i>Angeli varuhi - Gorje svetu radi pohujšanja! Starši, varuhi nedolžnih, s čim zastruplja svet srca vaših otrok?</i>						
VREMENSKI PREGOVORI: <i>Tilen meglen, grda jesen. Če zgodaj se selijo priči, bo huda zima o božiči. Na malo mašo lepo, dva meseca suho. Kdor po mali maši kosi ta za pečjo suši.</i>						

Kmet seje ozimino

Oktober

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
			1 Remigij	2 Angeli varihi	3 Terezija	4 Francisek Asiški
5 Placid	6 Bruno	7 Marija Rožnivenska	8 Brigita	9 	10 	11 Marijino materinstvo
18. po bink.	13 Edvard	14 Kalist	15 Terezija	16 Hedviga	17 Marjeta Alakok	18 Lukež, evang.
12 19. po bink. Maksimilijan	20 Kancij	21 Uršula	22 Kordula	23 Servandij	24 Rafael	25 Krizant
19 Alkantara	27 Florencij	28 Simon in Juda	29 Evzebija	30 Alfonzij	31 Volbenk	
20. po bink.						
26 21. po bink. Kristus Kralj						

Vinotok

MESEC ROŽNEGA VENCA

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
OSEMNAJSTA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Jezus ozdravi mrtvoudnega. (Mt. 9, 1-8). Vera v pomoč božjo dela čudovite stvari.						
DEVETNAJSTA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Prilika o kraljevi ženitnini. (Mt. 22, 1-14). Kdor zameta klic božji, mu ni pomoči.						
DVAJSETA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Jezus ozdravi sina kraljevega uradnika. (Jan. 4, 46-53). Vera zahteva ponižno srce, zato napuhne veruje.						
ENAINDVAJSETA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Prilika o neusmiljenem hlapcu. (Mt. 18, 23-35). Usmiljenja je vredno samo usmiljeno srce.						
MESEČNA MISEL: Rožni venec - Kjer so zbrani v Gospodu, je med njimi tudi on.						
VREMENSKI PREGOVORI: Kakor je sveta Uršula pričela, tako bo cela zima pela. Sveti Lukež repo pukež. Sveti Luka sneg prikuka. Sveti Gal deževen ali suh, prihodnjega poletja ovaduh. Se nerado listje obleti, vsak se zime naj boji.						

November

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
						 1 Vsi sveti
2	3 Verne duše	4 Karel	5 Zaharija	6 Leonard	7 	8
22. po bink.	Verne duše	Karel	Zaharija	Leonard	Engelbert	Maver
9 Božji Grob	10	11 Martin	12	13 Stanislav	14 	15 Albert
23. po bink.	Avelin	Martin	Martin, pap.	Stanislav	Jozafat	Albert
16 Jedert	17 Gregor	18	19 Elizabeta O.	20	21 Marijino darovanje	22 Cecilija
24. po bink.	Gregor	Maksim	Elizabeta O.	Feliks	Darovanje	Cecilija
23 Klement 25. po bink.	24	25 Katarina	26	27	28 	29
Prva adventna Andrej	Janez od Križa	Katarina	Silvester	Virgilij	Fakundij	Saturnin
30						

Listopad

POSVEČEN SPOMINU VERNIH MRTVIH

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
					Na grobovih	
DVAINDVAJSETA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Daj cesarju, kar je cesarjevega. (Mt. 22, 15-21). Glej na stvar, ne na ljudi.						
TRIINDVAJSETA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Jezus obudi Jajrovo hčer. (Mt. 9, 18-26). Le napuh zamuje, česar ne ume.						
— ŠTIRINDVAJSETA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Jezus pomiri vihar. (Mt. 8, 23-27). Tudi v viharju življenja smo v božjih rokah.						
PETINDVAJSETA NEDELJA PO BINKOŠTIH: Prilika o pšenici ljuliki. (Mt. 13, 24-30). Božje potrpljenje z grešnikom je neizmerno.						
PRVA ADVENTNA NEDELJA: O poslednji sodbi. (Lk. 21, 25-33). Kdor noče Kristusa-Odrešenika, bo moral sprejeti Kristusa-Sodnika.						
— MESEČNA MISEL: Klic duš v vicah - Usmilit se, usmilit se, vsaj vi, pri- jatelji moji! Vsa dobra dela ta mesec daruj dušam v vicah.						
VREMENSKI PREGOVORI: Deževni vsi sveti, pozimi hudi zameti. Sneg svetega Andreja polju ni kaj prida odeja. Sveti Martin naj bo suh, da po zimi raste kruh. Če mokro zemljo sneg pokrije, bo malo prida za kmetije.						

December

1952

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
	1 Ananija	2 Bibijana	3 Ksaver	4 Barbara	5 Saba	6 Miklavž
7 Ambrož Druga adventna	8 Brezmadežna	9 Ciprijan	10 Melkijad	11 Damazij	12 Hernogen	13 Lucij
14 Spiridion Tretja adventna	15 Kristina	16 Evzebij	17 Kvatre Lazar	18 Gracijan	19 Kvatre Favstina	20 Kvatre Liberat
21 Tomaž, ap Četrta adventna	22 Frančiška Cabrin	23 Viktorija	24 Božična vigilija	25 Božič	26 Štefan	27 Janez, evang.
28 Nedolžni otroci Med omino boš	29 Tomaž iz K	30 Rajnerij	31 Silvester			

Gruden POSVEČEN PRIPRAVI NA PRIHOD GOSPODOV

NEDELJA	PONDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA
— DRUGA ADVENTNA NEDELJA: Janezova učenca pri Jezusu. (Mt. 11, 2-10). Resničnost krščanstva izpričujejo dejanja. TRETJA ADVENTNA NEDELJA: Janez Krstnik pričuje o Jezusu. (Jan. 1, 19-28). Značajo je resnica nad vse. — ČETRTA ADVENTNA NEDELJA: Janez oznanja pokoro. (Lk. 3, 1-6). Poboljšanje izvira iz pokore. — NEDELJA PO BOŽIČU: Nedolžni otroci. (Mt. 2, 13-18). Ne prevrača svetnih prestolov tisti, ki dela za božje kraljestvo. MESEČNA MISEL: Božic - Od hlevca do križa je šlo odrešenje. Mamon nas tudi zdaj iz bede ne bo otel.						
					K polnočnici	
VREMENSKI PREGOVORI: Prvega tedna v adventu mraz trajal bo ves zimski čas. Božični dež vzame rž. Dež in veter pred božičem koplje jamo rad mrličem. Zelen božič, bela velika noč.						

1952. LETA SO:

ZAPOVEDANI KATOLIŠKI PRAZNIKI V ZDRUŽENIH DRŽAVAH:

Vsaka nedelja (vključena je n. pr. tudi Velika noč, Binkoši itd.);

Novo leto (1. januarja);

Vnebohod Gospodov (letos 22. maja);

Vnebovzetje Marijino (15. avgusta);

Vsi svetniki (1. novembra);

Brezmadežno Spočetje (8. decembra);

Božič (25. decembra).

Te dni je vsak katoličan pod smrtnim grehom dolžan iti k sv. maši.

AMERIŠKI DRŽAVNI PRAZNIKI:

Novo leto, 1. januarja;

Lincolnov rojstni dan, 12. februarja;

Washingtonov rojstni dan, 22. febr.;

Spominski dan (kinčanje grobov) 30. maja;

Dan ameriške neodvisnosti, 4. julija;

Delavski dan, prvi ponedeljek v septembru (letos 3. septembra);

Kolumbov dan, 12. oktobra (ne praznujejo vse države);

Dan premirja, dne 11. novembra;

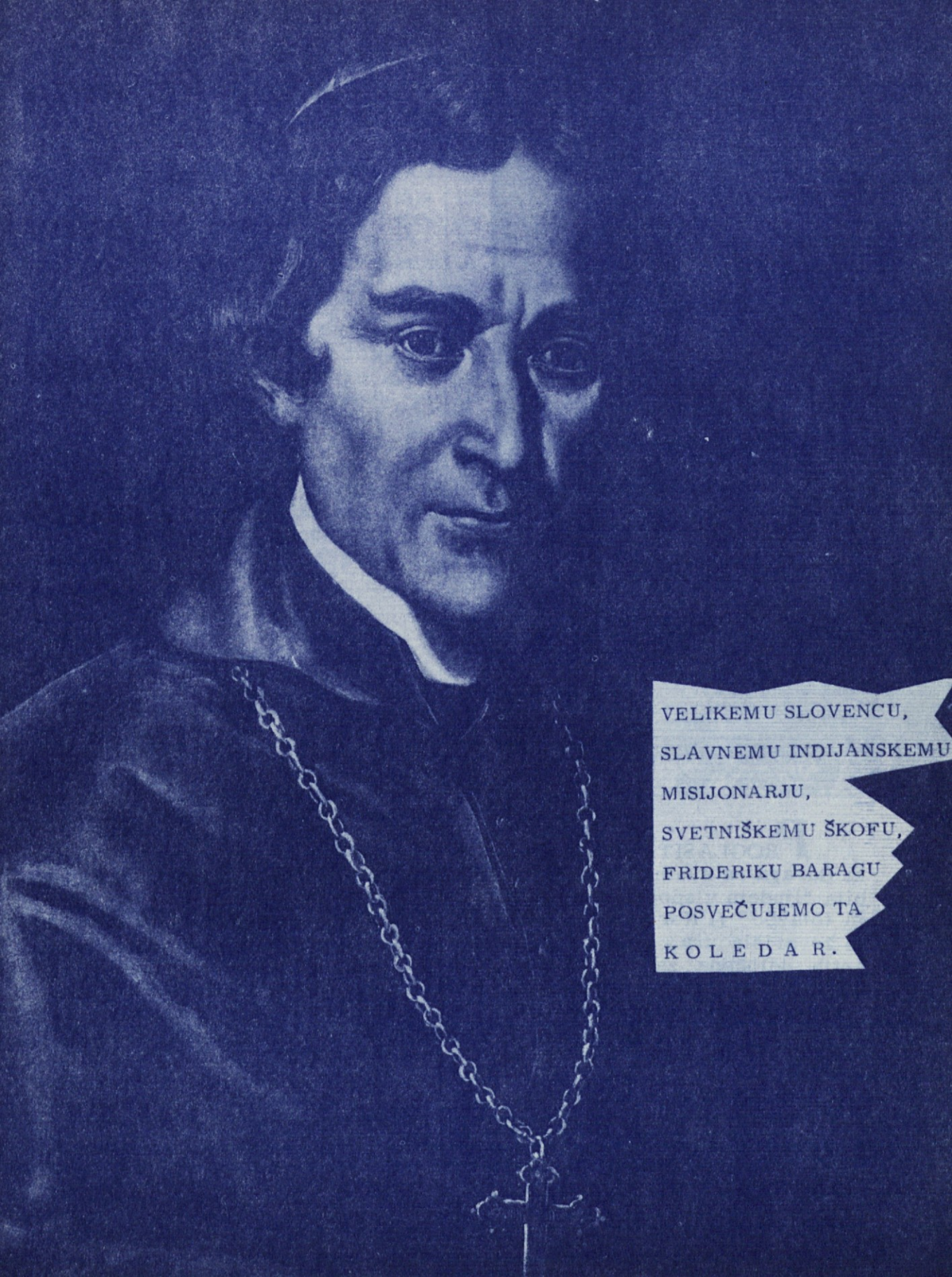
Zahvalni dan, četrti četrtek v novembru (22. nov.);

Božič, dne 25. decembra.

PREMAKLJIVI PRAZNIKI V PRIHODNJE

Kdor ve, kedaj bodo premakljivi glavni prazniki v kakem letu, si po njih ves koledar za celo leto sam uredi. Po njih se ravnaajo potem vsi drugi prazniki. Prihodnjih 10 let bodo:

Leta	1. predpost. nedelja	Pepel- nica	Velika noč	Bin- koši	Sv. Reš. Telo	Nedelj po bink.	1. adv. nedelja
1952	10. febr.	27. febr.	13. apr.	1. jun.	12. jun.	28	2. dec.
1953	1. febr.	18. febr.	5. apr.	24. maja	4. jun.	25	30. nov.
1954	14. febr.	3. marca	18. apr.	6. jun.	17. jun.	26	29. nov.
1955	6. febr.	23. febr.	10. apr.	29. maja	9. jun.	24	28. nov.
1956	29. jan.	15. febr.	1. apr.	20. maja	31. maja	25	27. nov.
1957	17. febr.	6. marca	21. apr.	9. jun.	20. jun.	27	2. dec.
1958	2. febr.	19. febr.	6. apr.	25. maja	5. jun.	24	1. dec.
1959	25. jan.	11. febr.	29. mar.	17. maja	28. maja	26	30. nov.
1960	14. febr.	2. marca	17. apr.	5. jun.	16. jun.	27	29. nov.

VELIKEMU SLOVENCU,
SLAVNEMU INDIJANSKEMU
MISIJONARJU,
SVETNIŠKEMU ŠKOFU,
FRIDERIKU BARAGU
POSVEČUJEMO TA
K O L E D A R .

Škof Rožman

poue

svoja

beseda

PROGLASITEV škofa Friderika Baraga za svetnika bi brez dvoma bila "ljudem v spodbudo, osrčevanje in tolažbo" (I Kor 14, 3). Toda, ali je že prišla ura, ki je v božjih načrtih določena za to? Morda bodo katoličani Združenih držav in Slovenije kdaj v bodočnosti še bolj potrebovali zgled, spodbudo in priprošnjo Baragovo in Bog zavoljo tega čaka, da ga bo po svoji Cerkvi tedaj proslavil, kadar bo to božjemu kraljestvu med nami najbolj koristilo. Tega ne vemo.

Vemopa, da morata marquetteška škofija, v kateri je Baraga umrl, in

ljubljska, v kateri je bil rojen in 33 let preživel, preiskati njegovo življenje in dokazati junaško stopnjo njegovih krščanskih kreposti v natančnem procesu, ki bo dolgo trajal. Od Baragove smrti 19. januarja 1868 je preteklo že toliko let, da ni več nobene neposredne priče žive, ki bi bila še Baraga poznala; izumrle so tudi že posredne priče, ki so slišale očitvece pripovedovati o Baragovem svetniškem življenju. Zaradi tega bo treba večjega truda in daljšega študija, da se preiščejo vsi zgodovinski viri, ki o Baragi kaj poročajo.

Naloga sedanjega rodu je, da ta

zgodovinski proces začne in do srečnega konca izpelje. VSI moramo pri tem pomagati. Kako? Najprej in najbolj z molitvijo. Prosimi moramo Boga za Baragovo beatifikacijo, da bi kmalu prišla Njegova ura v naše zveličanje; Baragovi priprošnji moramo priporočati v križih, skrbah, nevarnostih in boleznih sebe in druge, da tako damo božji vsemogočnosti priložnost, da ga poveljača s čudeži; prositi pa moramo Svetega Duha tudi za to, da vzbudi marquetteški škofiji sposobnih in pripravnih sodelavcev, ki bodo proces pravilno vodili in ga kmalu dokončali.

Druga naša dolžnost pa je, da delamo za Baraga primerno propagando, da ga bo več ljudi spoznalo in njegovi priprošnji se priporočalo. Svojim sosedom in

bližnjim pripovedujmo o njem; če dosti ne vemo, berimo njegov življenjepis, ki ga je napisal Rev. Franc Jaklič in je v novi izdaji pred kratkim izšel v Argentini. Priporočajmo vsem, ki so v potrebah, naj se k Baragovi priprošnji zatečejo. In če je bil kdo uslišan, naj pove to drugim, naj piše v Ave Maria ali drugeliste in sporoči na sedež marquetteške škofije (Chancery Office, Marquette, Mich.). Molitveni vzorci za beatifikacijo in devetdnevnic bodo v kratkem natisnjeni v obeh jezikih, angleškem in slovenskem.

Z veseljem storimo, kar moremo, da bomo pospešili delo, ki ga moramo mi ljudje opraviti, da bo mogel potem Bog po svoji Cerkvi proslaviti svojega služabnika Friderika Baraga. Hvaležni bodimo Bogu, da smemo pri tem svetem poslu sodelovati.

Molimo

O BOG, KI SI V ŠKOFU FRIDERIKU BARAGU DAL VERNIKOM VNETEGA DUŠNEGA PASTIRJA, POGANOM PA GOREČEGA MISIJONARJA, PONIŽNO TE PROSIMO, POVELIČAJ GA, DA BO PRIŠTET MED SVETNIKE TVOJE CERKVE, DA BOMO IMELI V NJEM PRI TEBI MOGOČNEGA PRIPROŠNJIKA IN VZVIŠENEGA VZORNIKA, KI GA BOMO S POMOČJO TVOJE MILOSTI POSNEMALI V GOREČNOSTI IN LJUBEZNI. USLIŠI TO NAŠO PROŠNJO PO ZASLUŽENJU NAŠEGA ODREŠENIKA JEZUSA KRISTUSA, SVOJEGA SINA, KI S TEBOJ IN SVETIM DUHOM ŽIVI IN KRALJUJE NA VEKOV VEKE. AMEN.

Škof Gregorij Rožman

Rt. Rev. Msgr. Joseph L. Zryd
Predsednik BARAGOVE ZVEZE

ZDAJ bo pa vendar le šlo, ker se je premaknilo na pravi tir. Prvič predvsem za to, ker imajo na Baragovi škofijski stolici moža, ki mu je zadeva proglasitve njegovega prednika in prvega škofa v Marquette, Mich. res zelo pri srcu. To je škof Thomas L. Noa, D. D. Drugič, ker je predsednik Baragove Zveze človek, ki vso stvar res dobro razume in ne samo razume, temveč v tej smeri goreče dela in marquetski škof mu namerava sčasoma odvzeti vse druge skrbi, da se bo lahko popolnoma posvetil samo Baragovi stvari. Ta mož je Rt. Rev Msgr. Joseph L. Zryd. Oba: škof in Msgr. Zryd sta slovanskega rodu in zato za zadevo še bolj navdušena.

Msgr. Zryd je bil leta 1950. v svojem novem poslanstvu v Rimu in se je o vsem na licu mesta informiral.

Baragova zadeva u pravem tiru

Ko se je vrnil iz večnega mesta, je škofijstvu v Marquette, Mich. podal sledeče poročilo o svojem poslanstvu:

Vaša ekscelenca!

Po Vaši izrecni želji, Vam tu pošiljam pismeno poročilo o tem, kar sem izvedel in opravil v večnem mestu Rimu glede zadeve škofa Baraga. (To poročilo ima datum 19. jan. 1951.) Primernejšega dneva za to poročilo ne morem izbrati, kot je tri in osemdeseta obletnica smrti svetniškega škofa.

Po nekaterih predhodnih poizvedbah sem se osebno podal na Kongregacijo svetih Obredov v Rimu. Tam sem se sestal z Msgr. Dante-jem, ki se je za mojo zadevo zelo zanimal. Poslan sem bil takoj k tajniku Kongregacije, k Msgr. Carnici. Takoj ko je slišal namen mojega prihoda, je bil izredno navdušen in ponovno je povdarjal, da je Kongregacija začudena, zakaj je ameriška katoliška Cerkev tako neaktivna, nedelovna, da bi svojim junakom vere pripomogla do časti oltarja.

Ko je Msgr. Carnici izvedel, da je škof Baraga že nad 80 let mrtev,

se je izrazil, da je Baragova zadeva zgodovinska. Takoj je vse potrebno uredil za sestanek in pogovor z generalnim poročevalcem ali relatorjem za zgodovinske slučaje, z Rev. Ferdinandom Antonellijem.

Father Antonelli je bil zelo prijazen in ves navdušen. Baragovo življenje mu ni bilo neznano. Bral je namreč knjigo apostolskega delegata nadškofa Cicognani-ja iz Washington, D. C. "Sanctity in America" - "Svetost v Ameriki". Opomnil me je, da take stvari zahtevajo mnogo dela in študija, toda obljubil je vso pomoč in vso podporo od strani Kongregacije. Ko sem omenjal, da do zdaj nimamo še nobenega slučaja, ki bi ga lahko imenovali kar naravnost čudež, je rekel: "Bodite mirni. Začnite delati na zadevi in čudeži bodo sami prišli, kadar bo potrebno."

Povedal mi je: prva stvar, ki jo morate narediti, je po postavah določitev treh mož, duhovnikov ali lajikov, ki se bodo posvetili zbiranju Baragovih spisov in prevajanju teh spisov na latinski jezik. Dal mi je formular uradnih navodil, ki se jih je treba držati. Opozoril me je tudi na knjigo v angleškem jeziku, ki ima vsa ta na-

vodila. Ta knjiga je uradno priznana. Naročil je, naj dobimo vse potrebne stvari iz Baragove rojstne škofije. Potem iz škofije Cincinnati, Ohio, ker je bil Baraga pod jurisdikcijo cincinnatske škofije, ko je prišel v Ameriko. Važno je tudi to, kar hrani arhiv marquetteške škofije, kjer je Baraga deloval in umrl. Opomnil me je, da je treba stopiti v zvezo s Kongregacijo razširjanja vere, s Propagando, in poiskati, kaj imajo arhivi te Kongregacije o Baragu. Skozi in skozi je ponovno obljubljal, da bomo imeli iz njegovega urada vedno vso pomoč in podporo.

Prihodnje jutro sem šel na Propagando. Ker tam nisem imel nobenega poznanstva in nikakih posebnih zvez, sem začel kar na vrhu. Vprašal sem za avdienco pri kardinalu Fumasoni-Biondi. Sprejel me je zelo prijazno in takoj se je spomnil svojega obiska v Marquette, Mich. leta 1930., ko je obiskal tudi Baragov grob. Povedal sem mu namen mojega obiska in takoj je vzkliknil: "Da, da, svetniški prvi škof iz Marquette! Že davno bi bili morali začeti z delom za njegovo proglašenje blaženim." Kardinal je takoj vse uredil, da sem se sestal z

DOBERNIC,

kjer je bil

škof Baraga

krščen.

ravnateljem Propagandnih arhivov in osebno me je kardinal peljal v njegov urad.

Ko sem se predstavil Msgr. Monticone, so bile njegove prve besede: "Hvala Bogu! Vendar ste enkrat začeli!" Poznal je Baragovo življenje in njegove kreposti. Povedal mi je, da je začel že zbirati in urejati njegovo korespondenco, njegovo dopisovanje s Propagando, da bi bilo vse pripravljeno, ko se bo začel proces za svetniškega škofa. Poudarjal je, da je te korespondence zelo veliko in da je velike vrednosti. Izrazil se je, da je več kot voljan pomagati, samo, naj se v tej zadevi obračamo na njega.

Skušal sem tudi dobiti zvezo s slovenskim strokovnjakom za Baragove zadeve, s p. Hugonom ofm, ki je zdaj v Rimu in ki dela v tem oziru neke preiskave za Mr. Joseph Gregorich. Toda p. Hugona nisem mogel dobiti. Vedno sva se zgrešila. Ker dela na Baragovem slučaju že več let, in ker se za stvar zelo zanima, mi je zelo žal, da se nisva videla. Slučajno sem se sestal tudi s tajnikom škofa Rožman in sicer vgneči ljudi pri proglastitvi Marijinega vnebovzetja za versko resnico. Prosil sem ga, naj pove škofu Rožmanu, kaj sem dosegel v Rimu in da naj on vse razloži p. Hugonu in naj ga vpraša, na čem zdaj on dela za Barago. Prihodnje jutro sem odpotoval iz Rima in pred odhodom nisem mogel več videti škofa Rožmana.

Zadnjo zelo zanimivo stvar v tej zvezi sem doživel v Cincinnati, Ohio, ko sem se vračal domov iz Evrope. Pripovedoval sem Msgr. Gauche, kaj sem opravil v Rimu in da so mi tam rekli, da bomo marsikaj rabili iz škofijskega arhiva v Cincinnati. Monsignor je rekel: "Zelo lepo, ker sem jaz sam škofijski arhivist, bo treba samo roko stegniti in takoj bo vse pripravljeno. Natančno vem, kje so Baragovi dokumenti in že pred leti sem Baragov arhiv uredil."

Ko sem se vrnil domov, sem takoj

poslal po ono angleško knjigo, ki mi jo je priporočil Father Antonelli v Rimu. Knjiga je že dospela in jo zdaj prebiram in študiram. Z veseljem jo bom poslal Vam, prevzvišeni, ko jo bom sam preštudiral. Vem, da boste brez odlašanja začeli nadaljno akcijo. Kakor so mi rekli v Rimu, bo prva stvar, da določite komisijo po svoji uvidevnosti in oblasti. Predstavljam si tako, da bi se ti trije možje sestali ter napravili seznam vseh tozadevnih virov in bi napravili načrt, kako zbirati material in ga prepisati. Študij Mr. Joseph Gregoricha iz Chicage nam bo v tem oziru velika pomoč.

Seveda bodo s temi pripravami združeni veliki stroški. Baragova Zveza ima prihranjeno vsoto denarja, kar nas bo za prvo silo rešilo iz zadrege. Pa ko bodo ljudje videli, da res delamo v pravi smeri proti cilju, bodo denarna sredstva prišla sama od sebe.

Osebno sem zelo vesel in počen, ko mislim na zveze, ki jih zdaj imamo v tem oziru. Več kot sam slučaj je, da sem se v Rimu sestal s strokovnjaki prve vrste, ki vedo stvar od prave strani zagrabiti. Prepričan sem pa, da nam bo največ pomagal škof Baraga sam. Za to zaupam, da bo Vaša prevzvišenost takoj pričela z Baragovim procesom.

Z globokim spoštovanjem do Vaše prevzvišenosti

ostajam prevdani

Joseph L. Zryd

predsednik Baragove Zveze.

Nekaj opomb: Ako bi bili potrebni kakšni podatki iz Baragove rojstne škofije, to zdaj ni več tako hud problem. Saj gredopisma redno sem intja. Če bi malo teh stvari šlo uradnim ali diplomatskim potom, bo pa še lažje. Menimo pa, da so te stvari v Ljubljani že zbrane skupaj, saj so veliko na tem delali pred drugo svetovno vojno. Res je, da sta dva strokovnjaka Baragove zadeve točasno izven domovine: to sta p. Hugo OFM in G. Dr. Franc Jaklič,

ki je v Južni Ameriki. Toda v domovini se bo vedno kdo našel, ki bo znal za stvar zagrabiti od pravega konca. Vemo, da je imel p. Hugo mnogo tega materiala zbranega pred vojno, pa ko so ga poklicali v Rim za univerzitetnega profesorja, je ves tozadeven material pustil na Rocnem pod Šmarno goro. Rocno je bilo zasedeno in zaplenjeno od Nemcev, pozneje so pa partizani Rocno požgali. Če je ta material zgorel, ali ga je kdo rešil, za enkrat ne vemo. Bila bi res velika škoda!

Veliko materiala ima strokovno zbranega Mr. Joseph Gregorich iz Chicage, ki dela vse v sporazumu z Baragovo Zvezo in z marquetsko škofijo oz. z novim postulatorjem Msgr. Zrydom. Večina Baragovih pisem in spisov je že zbranih in prefotografiranih. Zato je veliki del vsega dela že skoraj opravljen. Glede prevajanja vseh spisov na latinski jezik, pravijo, da se dobi spregled.

Točasno je neki duhovnik iz Notre Dame univerze v Avstriji in v Nemčiji. Baragova Zveza mu je dala toliko denarja, da bo lahko predvsem na Dunaju prefotografiral pisma, ki jih je Baraga pisal na dunajsko škofijo in na Leo-

poldinsko družbo. Gotovo pa bo ta duhovnik dobil še kakšne druge tozadevne vire v Evropi.

Kot omenja postulator Msgr. Zryd, bo treba misliti tudi na denarna sredstva, ker so z vsemi pripravami združeni nemali stroški. Počasi bi morali začeti zopet misliti na članarino Baragovi Zvezi, kot je bila svoj čas že dobro vpeljana, pa je bilo med vojno vse ustavljeno. Če bi vsako leto vsak zaveden slovenski katoličan prispeval kaj malega, bi se zelo poznalo.

Sedanji odbor Baragove Zveze je sledeči: Predsednik: Rt. Rev. Joseph L. Zryd, Marquette, Mich.; podpredsednik: Very Rev. George Laforest, Houghton, Mich.; tajnik: Rev. Ambrose Matejik, Ironwood, Mich.; blagajnik: Rev. Emil J. Beyer, Marquette, Mich.; poslovni tajnik Rev. Cyril Shircel OFM, Lemont, Ill.; zgodovinar: Mr. Joseph Gregorich, Oak Park, Ill.

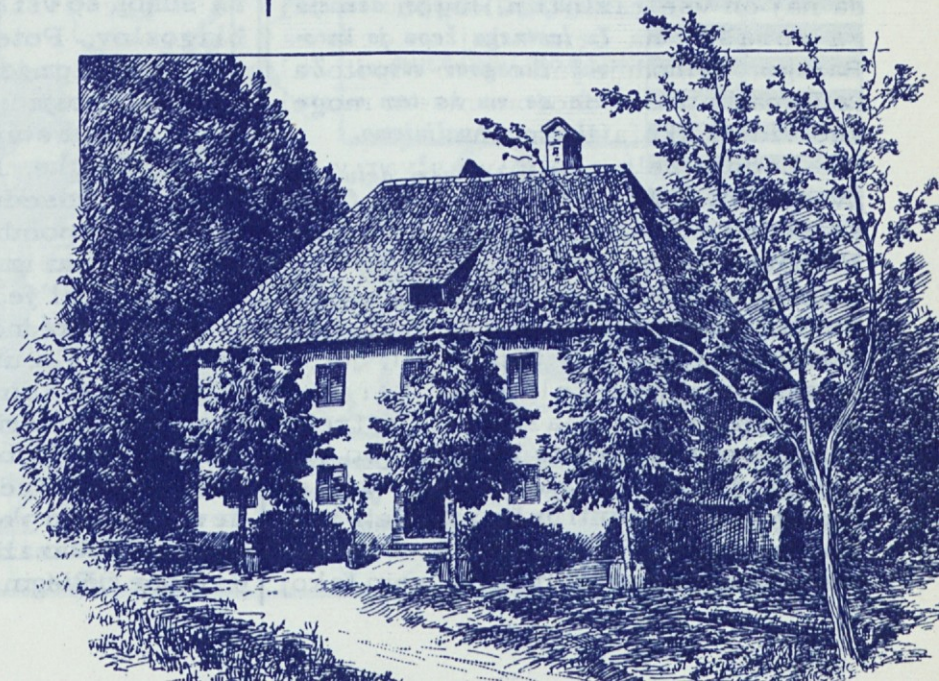
Slovenci lahko svoje prispevke pošiljate na poslovnega tajnika Rev. Cyril Shircel OFM, Box 608, Lemont, Illinois, ali pa kar na Ave Marijo list.

Vse, kar se je zadnje čase storilo v Baragovi zadevi, nam daje upanje, da bomo enkrat vendar lahko molili k svojemu slovenskemu svetniku: "Sveti Irenej Friderik, prosi za nas!"

MALA VAS,

rojstna hiša

škofa Baraga

ZAČETEK APOSTOLSKEGA DELA

Pričujoči spis je poglavje iz najnovejšega dela o Frideriku Baragi, ki ga piše v angleščini inženir Jože Gregorič. Prevod je oskrbel pater Odilo ofm.

Mr. Gregorič, zgodovinar Baragove zveze, se že leta in leta trudi z zbiranjem gradiva za to svoje zgodovinsko delo, ki je nujno potrebno za svetniški proces našega oltarnega kandidata. Mnogo ur je žrtvoval zgodovinskim študijam, mnogo denarja iz lastnega žepa je daroval Baragovi stvari. Za vse se mu na tem mestu iskreno zahvaljujemo.

Pri natančnem delu mu v glavnem pomaga Rt. Rev. Zaplotnik, bralcem KOLEDARJA znan po zanimivih življenjepisih slovenskih ameriških misijonarjev.

*

Na robu strani je Baragov škofovski grb z geslom:
Eno je potrebno!

V soboto zjutraj 28. maja 1831. je priplavala ladja do cilja, ki je zdaj znan kot Weikamp Point, in se je zasidrila v zalivu naproti Arbre Croche. Ladja je bila namenjena v St. Joseph. V Mackinac je poveljnik ladje ponudil škofu Fenwicku in njegovemu spremstvu, izmed katerega je bil Father Baraga, da jih popelja v Arbre Croche.

Ko so se izkrcali, je nekdo na obrežju spoznal škofa, ter je takoj obvestil vso vas. Nekdo je hitel v cerkev in začel zvoniti. Ljudje so hiteli iz svojih vigvamov in koč in so brzeli na obrežje in ko je škof stopil na suho, so vsi poklekli in prosili za blagoslov. Potem so se zbrali okrog njega in so ga toplo pozdravljali, zakaj ni jim bil tujec; bil je to že namreč drugi njegov višjepastirski obisk v Arbre Croche. Med tem je šel Father Baraga v cerkev, da bi opravil sv. mašo v zahvalo dobremu Bogu, da ga je varoval na potovanju in ga pripeljal do cilja. Bil je že pred oltarjem, ko je prišel škof z Indijanci v cerkev. Po sveti maši je škof Indijance kratko nagovoril ter jim je povedal da jim je pripeljal novega misijonarja Father Baraga, ki ga bo pustil pri njih. Žareči obrazi Indijancev so vsi razodevali veliko veselje in hvaležnost in so tako pokazali, kako so zadovoljni, da dobe novega dušnega pastirja.

Prvi dan v misijonu je bil poln pastirskega dela in prijetnih presenečenj za Baraga. O tem misijonu je že prej slišal in bral nekaj nad vse ugodnih poročil, da bi jih bilo skoraj težko verjeti; zdaj je bil pa prepričan, da poročila niso bila pretiravanja. Najprej: prav vsi moške so se prišli poklonit škofu in misijonarju. Potem je sledilo izpraševanje onih, ki bodo naslednji dan krščeni in birmeni, ali bodo prejeli prvo sv. obhajilo. Baraga je bil presenečen, ko je videl, da je veliko število kandidatov dobro pripravljenih za prejem zakramentov. Skoraj vse je učil krščanskega nauka poglavar Starling, ki ga je tu pustil misijonar Father Dejean, preden je odšel. Dnevno delo je bilo končano z dolgimi urami spovedovanja. Bil je dan napora za Father Baraga, pa tudi dan velike sreče.

Naslednji dan je bil praznik presv. Rešnjega Telesa. Obhajali so ga z velikimi slovestnostmi. Osem in dvajset prvoobhajancev je korakalo k obhajilni mizi, da prejmejo Telo Kristusovo. Po škofovi maši je bila procesija z Najsvetejšim, ki so se je

udeležili vsi Indijanci. Korakali so v strogem redu po ozkih cestah skozi vas. Škof je nosil Najsvetejše. Indijanci so peli evharistične slavospeve in mala naselbina v divjini je bila spremenjena v ogromno katedralo. Drevesna debla, okusno okrašena, so postala stebri in razprostrte veje nad glavami mogočen obok in strop. Z redkim dostojanstvom in z resno pobožnostjo so korakali Indijanci, peli so ter molili. Bil je ganljiv prizor v resnici. "Prepričan sem, da sem našel tu več pobožnosti, vere in spoštljivosti, kakor kjerkoli med ameriški katoličani ob enakih prilikah," je pisal škof Father Rēse-ju. "Da, moj prijatelj, po vsej pravici lahko trdim, da še nikoli nisem preživel tako lepega dneva, kot je bil ta. V srcu sem čutil veliko zadoščenje in tolažbo."

Popoldne isti dan po večernicah je škof birmal nekaj Indijancev in krstil sedem otrok in enega 19 let starega fanta. Krstna botra sta bila poglavar Starling in Mrs. Mary Ann Fisher; zadnja je bila izobrazena mešanka iz Mackinac Island, ki je

prišla s škofom, da bi učila v misijonu.

Baraga je ob tej priliki zapisal v krstno knjigo zanimivo opombo: 28. maja leta 1831. je prevzvišeni in prečastiti Edvard Dominik Fenwick, škof iz Cincinnati, podpisanega pripeljal sem. Rojen sem bil v Iliriji, v pokrajini, kispada v cesarstvo Avstrije, in sem svetni duhovnik. Določil mi je škof delokrog med Indijanci v tukajšnjem kraju. On sam, prevzvišeni škof, je ostal tu do 3. junija in je v tem času krstil dva odrasla in 26 otrok.

Moj prednik, Rev. Peter John Dejean, francoski svetni duhovnik, ki ga je škof Fenwick poslal sem leta 1829, je krstil zelo veliko odraslih in otrok. On je bil prvi misijonar, ki se je tu za stalno naselil, toda on ni vodil zapiskov v krstni knjigi, zato se ta krstna knjiga začne še le z 29. majem 1831.

Opomba: Z besedo "Arbre Croche" je mišljena v tej knjigi tukajšnja vas, kjer so Indijanci postavili farno cerkev sv. Petra in stanovanje za misijonarja. Toda pod tem imenom je treba vzeti tudi one kraje v okolici, kjer stanujejo Indijanci prav tja do kapele sv. Pavla. Vse te naselbine imenujejo Indijanci "Waganskisi."

Friderik Baraga
duhovnik

Ko so bile vse cerkvene slovesnosti končane, je poglavar Starling pripravil gostijo, za katero je dal zaklati najlepše tele.

V naslednjih dneh je škof Fenwick krstil in birmal še več Indijancev: v vsem trideset. Prišli so od daleč. Nekaj iz Grande Traverse in iz Jaboigan, ki se zdaj imenuje Burt Lake; nekaj jih je prišlo tudi iz Cross Village, kar je vse zapisal misijonar Baraga v krstni knjigi, ki jo je začel na praznik presv. Rešnjega Telesa 1831.

Napredek misijona v Arbre Croche je škofa zelo razveselil. Še veliko bolj zato, ker je bil prepričan, da je misi-

jon izročil v prave roke. In Baraga je škofu zatrjeval, da je popolnoma zadovoljen ostati tu in upa, da ne bo tem dobrim Indijancem nikdar odvzet.

Po enem tednu je ladja odpeljala škofa zopet nazaj v Mackinac Island. Ko je škof stopil iz misijonske cerkve v Arbre Croche, je videl, da so dobri indijanski verniki pot pogrnili s preprogami in jo nastlali s cvetjem in zelenjem. Postavili so se v vrsto vsak stran pota in so škofa s ploskanjem pozdravljali v slovo. Nerad je odpotoval od tod. "Resnično bi rad zamenjal svojo škofovsko palačo v obljudenem Cincinnatiju s svojo častjo vred za misijonsko kočjo in za srečno misijonsko življenje med temi dobrimi Indijanci," tako je pisal škof Fenwick svojemu prijatelju Father Rese.

Baraga je bil edini beli človek, ki je ostal v misijonu, toda kmalu se je počutil čisto domačega. Indijanci so postopali z njim z velikim spoštovanjem in skušali so vse natančno izvršiti, karkoli je želel. "Nikoli me niso drugače klicali kot oče", je sam Baraga poročal, "in vedno so se obnašali in izkazali kot dobri otroci nasproti svojemu očetu," kot je pisal Leopoldinski družbi na Dunaj. (22. avg. 1831.)

Misijonar se je čudil nad mirom in slogo, ki sta vladala med ljudmi, ki so se pred kratkim časom rešili svojega divjaštva. Niso imeli nobenih postav, toda popolnoma so se podvrgli svojemu poglavarju in sicer prostovoljno. In še več: živeli so srečno in mirno, ker so se držali tega, kar jih je učil misijonar.

Baraga je opravil vsak dan, kadar je bil doma, sv. mašo v veliko zadovolženje dobremu ljudstvu. Father Dejean je to storil samo ob nedeljah in praznikih. Poleg tega je Baraga vpeljal strog red pri službi božji, ki so sega verniki radovoljno in točno držali. "Pri nas zdaj zvonijo zvonovi za Ave Marijo ob peti uri zjutraj poleti in malo pozneje pozimi. Nekaj kasneje

pozvoni za mašo, ki se je mnogi dnevno udeležuje. Pred mašo moli poglavar sam na glas jutranjo molitev. Zvečer ob sončnem zahodu se zopet oglasi zvon in vsi se zberejo v cerkvi, kjer pojo svete pesmi in molijo skupno večerno molitev. Ko je to končano in če sem doma, imam navadno še krščanski nauk, ki so ga vsi zelo potrebni." (Tako poroča Baraga Leopoldinski družbi 22. Avg. 1831.) Ob nedeljah je Baraga imel peto mašo in popoldne večernice. In tako so Indijanci prišli v cerkev ob delavnikih redno trikrat in ob nedeljah in praznikih štirikrat. Pozimi, ko je dan kratek je bila maša takoj po jutranji molitvi ob nedeljah. Leta 1915. piše Mary B. Kennedy, da je neki Father Mazzuchelli obiskal Arbre Croche, ki je opazil sledeče: Na tem srečnem koščku zemlje se je ohranilo prvotno navdušenje. Ko se oglasi jutranji zvon, se takoj vsi dvignejo in se v nekaj minutah podajo v cerkev. Tam vsak dan molijo skupno jutranjo molitev in so z veliko pobožnostjo pri sv. daritvi. Svete obrede spremljajo z lepim petjem v domačem jeziku. (Memories of Father Mazzuchelli.)

Pri krščanskem nauku je misijonar

Baraga zopet in zopet povdarjal, naj pogosto opravljajo sv. spoved in uspeh je bil, da je redko kateri dan minil, da bi misijonar nikogar ne spovedal. Število spovedancev je vedno rastlo in marsikateri dan je bilo 20 do 30 sv. spovedi.

Jasno je, da so bili ti Indijanci dobri katoličani tudi, preden je prišel Baraga med nje. Bila je to res idealna krščanska družba. Poleg tega so imeli ti ljudje tako dobre vzglede v svojih poglavarjih, predvsem v Blackbird-u in v Starlingu, ki sta želela in delala na to, da bi se spreobrnili vsi pogani. Kot taka sta mogočno vplivala za dobro stvar v duhovnem oziru in to je napravilo blagodejen uspeh na indijanski rod Otawcev.

Baraga je našel največjo težavo pri svojem delu v tem, ker ni bil spočetka zmožen govoriti indijanskega jezika. Videl in spoznal je, kako težak je ta jezik, ker ima toliko izjem in sklanjatev. Pod nadzorstvom poglavarja Starlinga se je narečja vztrajno učil. V istem času je zbral slovnična pravila in je začel zbirati gradivo za indijanski slovar ali besednjak. To je bilo delo, ki mu je vzelo polnih dvajset let, preden je bilo dovršeno.

Indijanci Baragove misijonske postaje Arbre Croche se se dandanes vsako leto zberejo na tradicionalno zborovanje svojega rodu. To letno posvetovanje pri tabornem ognju imenujejo "Pow-wow."

Druga težava je bilo pomanjkanje primernih molitvenikov. Father Dejeanova knjiga se je izkazala za zelo nezadovoljivo in nepopolno, ker je bilo v njej toliko francoskega, kar pač Indijanci niso mogli razumeti in ker je knjiga vsebovala toliko neprestavljenih besed Algonkvinskega narečja, kar je bilo temu rodu Indijancev popolnoma tuje. S pomočjo Starlingovo je Baraga začel sestavljati novi molitvenik, vsega v otowskem narečju. Molitveniku je bil pridejan kratek katekizem in pesmarica. Škof Fenwick je dal dovoljenje za natisk in je obljubil, da bo knjigo dal natisniti v Cincinnati.

Med tem je moral Baraga opravljati vse svoje misijonsko delo le po tolmaču. K sreči je bil poglavar Starling ne samo izredno dober katolican in zelo izobražen mož, ki je govoril gladko francosko, temveč je bil tudi pri ljudstvu visoko spoštovan. In zato Indijanci niso nič nasprotovali, daje bil poglavar tudi tolmač pri spovedi. Kadar je Baraga pridigal ali učil krščanski nauk, je povedal eden stavek ali dva, potem je počakal. Starling je stal blizu misijonarja in je sproti Baragove misli prestavljal v otavsko narečje.

Ta način je bil počasen in utrudljiv, toda Indijanci so poslušali potrpežljivo in pazljivo. Baragovih govorov naj-najljubši predmed je bil: Jezus Kristus, naš dobri Pastir, njegova navzočnost v presv. Zakramentu; njegova ljubezen do nas je nerazumljiva in izgubljene, zašle, grešne duše so božjemu Srcu najbližje.

Po odhodu Father Dejeana in Miss Williams je bila šola zaprta, toda Baraga je zopet šolo odprl. Štirideset učencev se je takoj vpisalo in njih število je vedno rastlo in do zime je bilo v šoli že 49 učencev in učenk. Poglavar Starling je učil fante brati in pisati ter računati, Mrs. Fisher pa je učila deklice samo brati. S pomočjo Starlingovo je Baraga sam

učil otroke katekizma. Presenečen je bil, kako kmalu so se otroci naučili in tudi kako dobro so vse obdržali. Videl je, da so nekateri obdarjeni s posebnim talenti.

Važna sprememba v vodstvu šole je nastopila v začetku šolskega leta, ko je dal škof Fenwick tozadevna navodila. Pod Rev. Dejeanom je bil krščanski nauk povečini v francoščini, v protestantovskih šolah pa so učili vse v angleščini, kar so razumeli samo beli otroci. V Baragovi šoli pa so nekateri govorili samo francosko, indijanski otroci pa samo v svojem otavanskem ali chipevanskem narečju. Ta mešanica jezikov je prinesla zmešnjavo med učence in je zavirala vzgojo. Katoličani so določili, da bodo otroke učili v njihovem materinem jeziku, zakaj, kakor je razlagal Rev. Mazzochelli, to bi nasprotovalo potrebi učiti se drugega jezika in tudi so bili mnjenja, da bi bila tako vzgoja bolj praktična. Pa tudi zato, ker bodo na način po otrokih odrastli pridobili na vzgoji. Komisar za indijanske zadeve se je izrazil v prid tej spremembi in je poudaril, da se je ta način najbolj obnesel na paganskih misijonih. Tudi protestantom je priporočal isti način šole. Oni so pa sklenili, da ne bodo nič spreminjali. Poznejši uspeh indijanskih šol se ima zahvaliti ravno temu dalekovidnemu načinu pouka.

Delovanje šole v Arbore Croche je bilo omogočeno samo po podpori in darovih, ki jih je pošiljal škof Fenwick iz svojih misijonskih zbirk. Vlada ni prispevala niti centa za kakšno indijansko katoliško šolo, med tem ko so protestanske šole v Mackinac, v Sault Ste. Marie in v St. Joseph dobivale bogate vladne podpore. Leta 1829. so Indijanci prosili polkovnika Boyd-a, da bi jim prispeval del iz sklada pet tisoč dolarjev za civilizacijo - "Civilization Fund," ki ga je vlada letno zalagala prav za šolske namene. Toda prošnja je bila v Washingtonu odbita s pripombo, da je že ves sklad

izčrpan. Bil pa je izčrpan skoraj ves sklad izključno za protestantovske šole. Pri naslednjem dogovoru je vlada določila za ta sklad civilizacije letno deset tisoč dolarjev več. In zopet so Indijanci poslali prošnjo iz Arbore Croche za podporo svoje šole. Toda ničesar niso dosegli, dokler ni šel škof Fenwick osebno v Washington pozimi 1832. Še le takrat so dovolili letno tisoč dolarjev za katoliške šole v Arbore Croche, v Green Bay in v St. Joseph. Če vpoštevamo število polnokrvnih Indijancev, ki so obiskovali te šole, moramo reči, kako skopa in mačehavska je bila vlada do katoliških indijanskih šol. Toda škof je bil hvaležen, da je dobil vsaj to malo podporo in priznanje za svoje indijanske misije. Preteklo pa je še precej mesecev, preden je škof ta denar v resnici prejel.

"Izredno tolažljivo in poživljajoče je tu zame," pravi Baraga, ko opisuje svoje misijonsko delovanje. "Spreobrnjenja poganskih Indijancev, ki živijo tu okoli, so tako pogosta, da sem v teh dveh mesecih in pol, kar sem tu, krstil že 72 Indijancev. Nekaj od teh je otrok, ostali so pa že odrasli in med zadnjimi je nekaj takih, ki so že med šestdesetim in sedemdesetim letom. Od časa do časa obiščem s svojim tolmačem tudi sosednje naselbine in kjerkoli najdem kakšno kočico, stopim vanjo. V mnogih kočah najdem le katoličane, v drugih same pogane, v nekaterih so pa mešani: nekaj članov družine krščanih, drugi pa ne. Kjer najdem pogane, jim skušam pokazati nespamet nevere in potrebo krščanske vere, ki nas jo je naučil sam Bog in največkrat najdem veselo tolažbo, ko vidim, kako globoko je beseda božja segla v srca teh ubogih Indijancev in kako se kmalu odločijo, da sprejmejo vero, ki jih edina lahko napravi srečne za čas in za večnost. Ne morem popisati srčnega veselja in hvaležnega razpoloženja, ki ga občutim, ko krščujem te spreobr-

njene pogane, posebno kadar jih krstim več obenem. Nekoč sem na en dan krstil sedem spreobrnjenec, dne 12. julija - o srečni in nikdar pozabni dan!"

"Prebivalci tega kraja so res pravi pogani in trdovratni malikovalci. Ne častijo po božje samo sonca in lune, temveč imajo tudi svoje domače bogove, ki jim prirejajo slovesne daritve, kadar koli obhajajo svoje družinske praznike. V svoji zmešani veri imajo mnogo raznih vraž ter polne vreče vsakovrstnih vražarskih predmetov, ki jih rabijo pri verskih daritvah in obredih. Če se lastnik take vreče spreobrne h krščanstvu, mora to vražjo vrečo prinesiti misijonarju, da se sežge. Ni še tako dolgo, ko sem tako vrečo, polno vražarskih predmetov, zažgal javno pred cerkvijo. Upam, da je Gospod vojnih trum, kateremu edino gre božje češčenje, sprejel "žgálno daritev" v zadoščenje. Spreobrnjenec, ki mi je prinesel to vrečo, je eden izmed glavarjev otavanskega rodu. Bil je najbrž indijanski zdravnik. Prepričan sem, da bo to spreobrnjenje vplivalo tudi na druge in jih bo pripeljalo v naročje prave vere. Naj bo hvaljen Gospod, začetnik in delivec vseh dobrot in tisočkrat češčen za vse dobro, ki ga je blagovolil razliti na ta kraj in na to ljudstvo." (Baraga Leopoldinski družbi.)

Prvih deset mesecev Baragovega bivanja v Arbore Croche misijonar ni obiskal nobenih oddaljenih Indijancev. Svoje delovanje je omejil samo na Arbore Croche in na prebivalce, ki so živeli okrog cerkve sv. Vincencija v Cross Village in sv. Pavla. Ta cerkev je bila nekje v bližini današnjega Good Hart. Ta zadnja cerkev ni bila iz brun, temveč je bila iz desak in pokrita z brezovo skorjo.

Spočetka je imel Father Dejean stanovanje v šoli in sicer samo eno sobo, pozneje pa so Indijanci postavili za duhovnika hišico iz brun, v katero se je naselil tudi Baraga. Iz brun je

bila tudi cerkev in obe stavbi ste bili kriti z brezovim lubjem. Taka streha ni bila nič kaj zanesljiva. "Če je deževalo, sem moral pogrniti zimsko suknjo na knjige, da mi jih ni zmočilo. Nad posteljo pa sem razpel dežnik, sam pa sem se stisnil v oni kot sobe, kjer je streha najmanj prepuščala. In vkljub temu sem veliko bolj srečen v svoji mali sobici kot mnogi oni, ki žive v pozlačenih palačah."

Misijonske dolžnosti so Baraga popolnoma zaposlile prav vsak dan od jutra do večera, tako da je še le meseca avgusta našel priložnost, da je napisal misijonsko poročilo za Leopoldinsko družbo na Dunaju. Takrat se je vas skoraj popolnoma izpraznila, zakaj skoraj vsi Indijanci, možje, žene in otroci so šli v Drummond Island, da bi bili deležni darov, ki so jih tam delili Angleži. Te darove so Angleži dajali onim Indijancem, ki so jim bili v vojni l. 1812. naklonjeni. Otovanci so bili med vojno vsi z Angleži. Kot zahvalo za naklonjenost in ohranitev dobre volje, so jih Angleži obdarovali.

Prve dni decembra 1831. je imel Baraga čast pogostiti svojega najbližjega soseda duhovnika Rev. Mazzuchelli-ja, ki je prišel iz Mackinac Island na obisk in za duhovne vaje. "Malo ljudi je, ki bi si lahko predstavljali razpoloženje in občutke dveh duhovnikov, ki sta toliko mesecev preživela v samoti in v divjini, pa sta se zdaj sestala. Prva stvar je bila, da sva drug pred drugega pokleknila ter se drug drugemu po tri četrt letu spovedala, se pogovorila o svojem dušnem stanju. To je bila najina resnično prva želja in prva skrb," tako piše Father Mazzuchelli v svojih "Spominih." Ti spomini sicer povedo, da je bil Mazzuchelli pri Baragi meseca januarja 1832, pa je Mazzuchelli svoje Spomine gotovo pisal mnogo pozneje in se je zato za en mesec zmotil, ker je v Baragovi krstni knjigi v Arbore Croche zapisano, da je Mazzuchelli

v Arbore Croche krščeval 2. in 6. decembra 1831.

Sveti božični prazniki so prinesli v vas, v to divjino vso polnost blagoslova. Indijanci so praznikov komaj čakali, predvsem novi spreobrnjenci, ki so bili, kot Baraga zatrjuje, najbolj vneti katoličani. Škofija je podelila posebne odpustke onim, ki za božič ali v osmini božičnega praznika prejmejo sv. zakramente. Misijonar je to vernikom razložil, kar je bilo mogoče jasno in natančno, predvsem pomen in namen odpustkov. Razumljivo je torej, da so v tem času vsi opravili sv. spoved in prejeli sv. obhajilo. Število ohbajancev je bilo 137. "Ta osmina je bila za nas velik praznik," je zapisal Baraga. Ta osmina pa je bila zvezana še z nekim nepričakovanim verskim dogodkom. Na starega leta dan je prišlo pet poganov iz gozdov in vsi so prosili za sv. krst. Vse poletje in celo jesen se je Baraga trudil, da bi se ti pogani oklenili prave vere, pa so vedno trdovratno zavračali klic milosti in misijonarja niso poslušali. Zdaj pa so ga poiskali sami in bili so polni hrepenenja po sv. krstu. "Vedno sem upal, da bo teh pet vsaj na pomlad se odzvalo božjemu klicu, pa so me celo prehiteli in z velikim zadoščenjem sem jih krstil na Novega leta dan. Pomladne cvetke so zacvetele sredi zime," tako veselo naznanja misijonar Baraga svoji rodni sestri Amaliji.

Napredek misijonske postaje pod Baragovim duhovnim vodstvom je bil zelorazveseljiv. V malo več kot sedmih mesecih je bilo krščenih 131 Indijancev, od katerih je bilo 44 otrok. "Izredno tolažljivo je za mene, ko sem tu vsak dan priča dobrotne milosti Boga, Dobrega Pastirja, ki je dal življenje za svoje ovce in je Njegova želja, da bi bili vsi ljudje zveličani. Milost božja se obilno razliva v srca tega preprostega ljudstva narave," poroča Baraga 4. jan. 1832. Leopoldinski družbi.

V tem času so Indijanci tudi napredovali v časnem oziru, napravili ogromne korake proti civilizaciji. Zelo hitro so se priučili mehanike in rabe raznega orodja, ki so ga precej dobili od Angležev. Poljedelstvo je imelo prednost nad lovom divjačine in ribolovom. Toda zemlja je bila slaba in njihova polja in vrtovi majhni. Vendar so dali dosti koruze za domačo rabo in nekaj zelenjave. Posebno dobro je uspeval krompir, ki so ga pridelali toliko, da so ga lahko zamenjali v Mackinac.

Obseg časnega napredka se lahko sodi in ocenjuje po hvali in izjavi Henrika Rowe Schoolcrafta, ki je o tem govoril 16. septembra 1832. Schoolcraft je ravno nadomestil polkovnika Boyda kot vladni indijanski zastopnik v Mackinac. Boyd je bil prestavljen v Green Bay. "Vaš veliki oče, predsednik Združenih Držav," je govoril Schoolcraft, "je zelo zadovoljen, ko vidi, da Otavanci niste, kakor nekateri rdeči otroci na zapadu in severu, ki se vedno med seboj vojskujejo in pobijajo in se včasih borijo, kot je ravno zdaj slučaj, proti tisti roki, ki jim reže kruh. Zadovoljen je, ko gleda vaše vasi in vidi, da imate

obširna polja in vrtove, dobro ograjene in snažne. Da posedujete in gojite konje, govedo, in prašiče in kuretino, da živite v udobnih hišah in da si sami pripravite obleko in da ste preskrbljeni s puškami, zanjkami in z drugimi predmeti za prvo potrebo."

Ta govor je veljal samo katoliškim Indijancem v Arbore Croche, zakaj oni so bili edini, ki so res napredovali v civilizaciji. Popolnoma drugače je bilo s poganskimi Indijanci. Oni so se še naprej potikali po gozdovih in so živeli v wigwamih, ki so jih prevažali s svojimi čolni, kamor so naložili vso svojo ropotijo. Redko so dolgo časa ostali na istem prostoru, temveč so se selili ob vsaki spremembi letnega časa. Selili so se v kraje, kjer so mislili dobiti življenjska sredstva s kar najmanjšim trudom. Za nje je bilo vseeno: praznik, gostija ali lakota - za bodočnost niso znali skrbeti in niso videli pedenj pred nosom.

Ti pomilovanja vredni Indijanci so bili žrtev gospodarskih razmer, ki jih je prinesla kupčija kožuhovine, ki je bila takrat v cvetu. V nekaterih letih so pridobili Indijanci v svojih velikan-skih gozdovih na sto tisoče kož, ki so jih prodali oz. zamenjali. Te kože so

Hči indijanskega poglavarja "Črnega ptiča," ki je dolgo let učila v Baragovi šoli v Arbore Croche. Znana je pod imenom "kraljica Margaret."

bile poslane in prodane v Evropo in celo v daljno Kitajsko. Trgovci so pospeševali to marilsko prodajo na debelo s tem, da so dali Indijancem živeža in obleke, samo da so zadostili svojemuh pohlepu.

Dokler je bilo dosti divjačine, so imeli Indijanci vseeno dober zaslužek. Pa ker niso poznali vrednosti denarja in je vse odviselo od zamenjave, so bili lahka žrtev za trgovce, ki so poznali njihovo slabost: žganje. Pijano popivanje je navadno sledilo uspešni lovski dobi. Bilo je že kar v načrtu, da se je tako popivanje moralo končati s prepiri in boji in mnogokrat tudi z umori. Ko so pa pošle vse kože in ko je izteklo po grlu vse žganje, je prišlo obžalovanje. Na koncu pa ti ubogi Indijanci niso bili nič na boljšem kakor pred lovsko dobo.

Vlada je izdala prepoved, da je uvažanje opojnih pijač Indijancem nepostavno. Toda postava ni poskrbela za to, da bi bili njeni kršilci kaznovani. Zaradi pomankanja državnih uradnikov v indijanskih pokrajinah ni bilo možno, da bi položaj uredili, večkrat so se pa tudi oni vrgli v to grdo, pa dobičkanosno kupčijo. Napaka, da postave niso izvajali, je imela strahovite vplive pri Indijancih.

Največji činitelj v trgovini kož je bila Ameriška družba kožuhovine - American Fur Company, katere glava je bil John Jacob Astor. Po svojem vplivu v Washingtonu, je dobil veliko moč pri vladi in kot takemu mu je uspelo, da je skoraj monopoliziral prodajo kož. S tem si je pridobil velik ugled. Vsako jesen je zapustilo svoje trgovske postaje na stotine čolnov in ladij, ki so bile naložene z raznim trgovskim blagom in z žganjem, kar je bilo potrebno, tako so rekli, da zdrže tekmovanje. Največja taka postaja je bila Mackinac. Ladje so se vračale spomladi, vse obložene s kožuho vino. Vsak trgovec je moral dobiti od indijanskega vladnega zastopnika dovoljenje za gotovi kraj, kjer

lahko od Indijancev kupuje kože. Astorjev načrt je uspel, da je večina res dobila to dovoljenje in tako tudi količino kožuho vine. Ko je imel ta dovoljenja v roki, potem je lahko določil ceno na zunanjem trgu. Dobiček je bil ogromen.

Ko je prišla zima, je imel Baraga zelo malo spreobrnjencev, zakaj skoraj vsi poganski Indijanci so se preselili na jug, kjer so bolj uspešna lovišča za divjačino. Tam so našli tudi trgovce, da so svoje kože lahko kar oddali in so bili še bolj ogoljufani. Trgovci so pač poznali slabost in nevednost Indijancev.

Katoliški Indijanci iz Arbre Croche so tudi poznali svojo lovsko dobo ali sezono, pa niso nikoli šli lovit tako daleč, da bi ob nedeljah in zapovedanih praznikih ne mogli iti k sv. maši. Tudi oni so prodajali kože, pa samo za potrebo, toda nikoli za žganje. V resnici so že pred leti vstavili in opustili v svoji naselbini barantanje z žganjem. Ker je pa bilo največ trgovcev odvisnih od tega strupa za rdečega človeka in so trgovci od tega imeli največji dobiček, zato so se tej trgovski postaji smejali, kjer je bila ta kupčija prepovedana. Dvoje dovoljenj je bilo izdanih za Arbre Croche v letu 1831. in oboje je bilo dano ženskam: Mrs. Madeline Laframboise in Mrs. Theresa Tanner. Obe sta bili vdovi, visoko spoštovani in dobri katoličanki. Z Indijanci sta postopali skrajno pošteno in seveda lovci iz Arbre Croche niso vlovili toliko divjačine kot njih paganski bratje toda imeli so več dobička, ker so svoj zaslužek bolje uporabili.

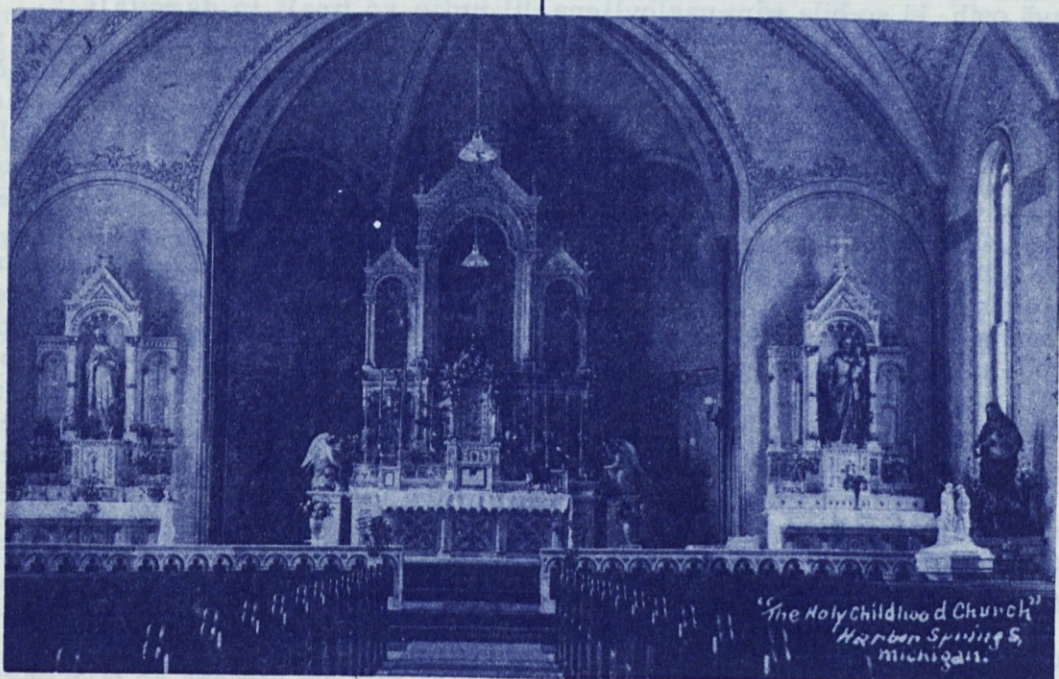
"Mnogo težav je združenih z misijoni v tej divji deželi," piše Baraga 4 jan. 1832. na Dunaj Leopoldinski družbi, "toda velika tolažba in duhovno veselje pretehta daleč vse te težkoče. Zima je tu mnogo bolj ostra kot v moji slovenski rojstni deželi in kar težko se je prilagoditi temu skrajno mrzlemu vremenu." Prva zima, ki

Harbor Springs, Mich.

Zunanjščina cerkve v Arbore Croche (Harbor Springs), ki je zrastle iz misijonskih tal po trudapolnih začetkih Friderika Baraga.

Notranjščina iste cerkve v Arbore Croche. Posvečena je Detetu Jezusu.

"The Holy Childhood Church"
Harbor Springs,
Michigan.

jo je Baraga preživel v Arbre Croche, je bila še posebno ostra in zelo dolgotrajna. Njegova hiša iz lesenih brun, ki misijonarja ni znala varovati pred dežjem, ga tudi ni mogla obvarovati pred mrazom. Primoran je bil Baraga, da je ves dan tudi v hiši moral nositi zimsko suknjo, površnik, četudi je v mali železni peči vedno gorelo. Peč mu je bil podaril polkovnik Boyd. Indijanci so sicer misijonarja dobro oskrbeli z drvmi. "Januarja in februarja je bila taka zima, da sem komaj končal vsako jutro sv. mašo. V cerkev sem prinesel pogreto, skoraj vročo vodo in vino, toda že do darovanja je oboje zmrznilo in sem moral vedno preliti led, preden sem mogel kaj naliti v kelih," piše Baraga 10. marca 1832.

Druga težava, ki jo je misijonar trpel, je bila ta, ker ni dobil še nobenega poročila, nobenega pisanja od svojih dragih domačih. Celih petnajst mesecev je preteklo, kar je prišel v to deželo, in še le zdaj je dobil prvo pismo od sestre Amalije. Največ njegovih pisem se je na potu izgubilo, tako onih, ki jih je on pisal kot tudi onih, ki so bila nanj naslovljena, tako je mislil. "To me zelo boli," omenja sestri Amaliji, "toda le za kratek čas. Iz lastne skušnje vem, da se morajo misijonarji navaditi na vse mogoče težave in morajo svoje najtežje zadeve darovati Bogu in za Boga potrpeti. Naj se zgodi božja volja, zgodi tudi v tem slučaju. Bog ve, da pišem samo v njegovo čast in v vzpodbudo svojega bližnjega in Njega prosim, naj se vsa moja pisma izgube, če bi ne služila temu namenu. Večkrat sem že mislil, da bi s svojo korespondenco z Evropo popolonoma prenehal, pa ker sem zvesto obljubil, da bom pisal, posebno Leopoldinski družbi na Dunaj in ker upam, da bom marsikaterega navdušil za misijonsko misel in ker me vedno prosijo, naj pošiljam poročila, zato pišem. Rad bi vse pisanje ustavil, ker se bojim, da mi Bog ne

bo zaračunal v plačilo vsega dobrega, kar Bog dopusti, da storim s svojimi močmi, ako vse to razglasim in razbobnam vsemu svetu."

Toda vsa Baragova pisma so končno, večkrat po dolgem času, le prišla do svojega cilja in kar je glavno: storila so mnogo dobrega, ne samo njemu, temveč tudi ameriškimi misijonom v splošnem. Njegovemu misijonu v dobro je bilo, da je njegovo pismo, ki ga je pisal 2. januarja 1832. svoji sestri Amaliji, krožilo okrog Baragovih prijateljev in znancev. Dne 25. julija 1832. je dobil to pismo v roke dekan Avguštin Sluga in je na pismo napravil opombo: "Ker bo sestra poslala svojemu bratu misijonarju nekaj slik in denarnih darov, zato smo tudi mi vsi povabljeni, da mu pomagamo. Naj vsak Baragov prijatelj pošlje, kolikor more, pa četudi je še tako malo. Vse darove bom takoj odposlal v Ljubljano gospe Gressel. Pismo je brez dvoma krožilo po vsej dekaniji Kranj in še posebej po fari Šmartno pri Kranju, kjer je bilo Baragovo prvo kaplansko mesto. Pismo je obhodilo tudi prijatelje v Ljubljani in Metliško dekanijo. Ljudje so brali in darovali."

Baragova pisma, ki jih je pisal svoji sestri Amaliji, so šla spočetka od roke do roke, zakaj Gresselovi - tako se je pisala poročena Amalija - so zbrali že 1100 goldinarjev za "zidano misijonsko cerkev." Ta vsota je bila poslana Baragi dne 14. julija 1832 preko Leopoldinske družbe na Dunaju. Naslednji mesec avgust so bile odposlane slike, ki jih omenja g. dekan Sluga. Slike so bile oljnate na platno in bilo jih je šestindvajset. Vsaj nekaj teh slik je bilo izpod čopiča umetnika Langusa, ki je bil Baragov prijatelj. V zaboj, ki so bile v njem poslane slike, je bilo priloženih tudi mnogo drugih pobožnih predmetov: rožnih vencev, križev in podobne stvari, od katerih je gotovo nekaj dobil tudi Baraga za svoj misijon.

Še večjega pomena so bila Baragova

pisma, ki jih je poslal Leopoldinski družbi na Dunaj, zakaj ta družba je hotela imeti poročila ameriških misijonov iz prve roke, da je dobrotnikom lahko družba pokazala svoje uspehe in da so dobrotniki vedeli, za kaj gredo njihove podpore. Baragova pisma so izvrstno služila namenu ustanove, zakaj Baraga je bil do tistega časa prvi ameriški misijonar, ki mu je ta družba sv. Leopolda pošiljala podporo. Uradniki družbe so vedno pritiskali na Barago, naj jim pošilja misijonska poročila in skoraj vsa njegova pisma so bila objavljena. Na priliko "Poročila" družbe iz leta 1833, obsegajo 40 strani in od teh je 19 strani Baragovih pisem. Pozneje, ko je družba dobivala več misijonskih poročil, je bilo glasilo (Berichte) obširnejše, toda za Baragova pisma je bilo vedno prostora. Družba je prevedla ta poročila tudi na latinsko in italijansko, nekatera tudi na češko. Francoska misijonska družba "Propagation de la Foi" je prevedla Baragova pisma za svoje letno poročilo "Annales." Po naročilu ljubljanskega škofa Wolfa je duhovnik Ziegler Janez leta 1835 prevedel vsa prva Baragova pisma na slovensko in so bila izdana v posebni knjižici. Tako so njegova pisma bila razširjena in znana po vsej katoliški Evropi in so največ pripomoga k napredku misijonskih organizacij v Evropi in k rasti misijonov samih v Ameriki.

Ravno tako uspešen je bil Baragov poziv za nove misijonarje, ki ga je vedno vključil v svoja pisma. "Nikoli ne morem biti dosti hvaležen ljubemu Bogu, da me je poklical v to deželo, kjer je še toliko poganov," je omenil v enem svojih poročil, "pa je tako malo oznanjevalcev evangelija.

Ljubljanska škofija, od koder prihajam, je tako majhna v primeri s škofijo Cincinnati, ki je bila do zadnjega obljudena s skoraj samimi poganji. V ljubljanski škofiji je okrog 500 duhovnikov. Toda tu imam edinega soseda duhovnika, ki je od mene od-

daljen 50 milj. In če grem še bolj proti severu, bolj po redko bom srečal misijonarja: skoraj na 400 do 500 milj enega, poganskih Indijancev pa še veliko več kot tu. Kako srečen sem in Bogu hvaležen, da sem zapustil deželo, kjer je duhovnikov na izobilje in da sem prišel sem, kjer znaša razdalja do sosednjega misijonarja stotine milj. Če bi nekateri mojih mladih in navdušenih duhovniških prijateljev vedeli, kakšen blagoslov bi prinesli kot misijonarji ubogim Indijancem, in koliko priložnosti je tukaj, delati za zveličanje bližnjega, bi se gotovo nekateri odločil vkljub vsem težavam in nevarnostim in bi prišli v to deželo, da bi oznanjali besede življenja poganom in bi jih z božjo milostjo vodili kot katoličane k večnemu življenju."

Taki resni pozivi in vabila niso mogla ostati brez dobrotnega odziva. Duhovnik Frančišek Pirc, njegov rojak, že precej v letih, se je kmalu odločil in mu je sledil v misijone med Indijance. V Budjevicah na Češkem je neki mlad bogoslovec s hrepenenjem bral Baragova pisma in se je odločil za misijonski poklic takoj po mašniškem posvečenju. Pozneje je postal škof v Filadelfiji in ga zdaj častijo kot služabnika božjega: Janeza Nepomuka Neuman. So tudi še drugi, ki so se podali na misijonsko polje v Ameriko po zaslugi Friderika Baraga. Njegovemu spretnemu peresu še nihče ni dal toliko priznanja, kot je Baraga v resnici zaslužil.

Prvo pismo Leopoldinske družbe je Baraga prejel 22. januarja 1832., več kot po enem letu, kar je prišel v to deželo. Poročali so mu, da je umrl nadvojvoda Rudolf. Bil je namreč protektor ali zaščitnik Leopoldinske družbe. Umrli je 26. julija 1831. Baraga je opravil zanj črno peto sv. mašo, pri kateri so bili skoraj vsi njegovi katoliški Indijanci. Obljubil je, da bo vsako leto opravil eno sv. mašo za vse pokojne ude omenjene Leopoldinske družbe. Prej pa se je že zavezal, da

bo opravil vsak mesec eno mašo za družbine žive člane.

Baraga je pregledal vse prve spreobrnitve vseh Indijancev v okolici misijona z malo izjemami najbolj trdovratnih duš. Škof mu je obljubil, da ga bo nato poslal na drugo misijonsko polje, naprej na sever, kjer je bilo mnogo Indijancev, ki še nikoli niso videli duhovnika. Meščanci v La Pointe ob Gornjem jezeru so prosili za duhovnika, pa škof ni imel nikogar, ki bi ga lahko pogrešal. Zato je mislil, da bi jim poslal Baraga, zdaj ko je bil misijon v Arbore Croche že precej ustaljen in trden. Toda sezonsko delo Indijancev je zavleklo misijonarjevo upanje. Meseca marca in aprila je bil misijon zopet opuščen, samo tisti so ostali, ki so bili z misijonom zvezani, pri misijonu zaposleni. Vsi Indijanci so šli več milj daleč v gozdove, kjer so pridobivali javorjev sladkor - takozvani "maple sugar." Vsak Indijanec je takrat dobil 800 do 1000 funtov tega sladkorja samo v eni sezoni, kar je bil največji dohodek v celem letu.

Takrat seveda v misijonu ni bilo dosti dela, toda Baraga ni živel v brezdelju ona dva meseca. Takrat se je največ poglobljal v študij indijanskega jezika in delal je na izdaji molitvenika. Naredil je tudi načrte za bodočnost. "Komaj čakam pomladi, ko bodo zopet številna spreobrnjenja in krsti. Mnogo paganov je namreč tu v okolici po kočah v gozdovih, ki so mi lansko poletje in jesen obljubili,

da se bodo to pomlad oklenili krščanske vere in da se bodo pustili krstiti. Mnogi so se dali že tudi poučiti v veri v zimskih dneh. Učili so jih stari spreobrnjenci sami in po kratki pripravi bodo lahko spomladi vsi krščeni."

"Po nekaj tednih, če mi Bog še da življenje in če bo ohranil moje dobro zdravje, pričakujem velikega duhovnega veselja. Neki Indijanec iz drugega rodu, ki pa je že kristjan, je prišel pred kratkim k meni z novico, da bi tudi člani njegovega rodu postali kristjani, če bi prišel k njim misijonar razlagat sveti evangelij in jih poučit v krščanski veri. Ta novinec, ves vesel nad pripravljenostjo svojih bratov, je prišel k meni tri dni hoda ter me povabil, naj spomladi pridem med nje misijonarit. Zagotavljal me je, kako obširen misijon bi se dal ustanoviti v njegovem rodu. S hvaležnim srcem do Boga sem sprejel povabilo ter sem mu priporočal, naj svoje brate obdrži v pravem razpoloženju. Dal sem mu nekaj podobnic in ves srečen je odšel."

"Tudi iz dveh drugih naselbin sem dobil zagotovilo, da bi se mnogo tam živečih Indijancev spreobrnilo h krščanski veri, če bi prišel k njim, da bi jih poučil v resnicah naše vere. Ne morem popisati, kako taka povabila in zagotovilo, vznemirijo moje srce. Zato pa to mojo srčno zadevo in željo toplo priporočam gorečim molitvam pobožnih in navdušenih članov od Boga blagoslovljene in Njemu ljube Leopoldinske družbe."

BARAGOV MESEC

V ARGENTINI

Škof dr. Gregorij Rožman

MESEC avgust 1951. so Slovenci v Argentini posvetili propagandi za beatifikacijo škofa Friderika Baraga. Vsi slovenski listi so ves mesec pisali o njem, katoliška društva so na svojih sestankih razpravljala o njem, delavci so svoje vsakoletno romanje posvetili tej misli. Razpisan je bil poseben Baragov natečaj umetnikom, slikarjem, kiparjem in pisateljem, ki je prinesel lepe in zanimive uspehe. Kulturni zgodovinar Marijan Marolt je ugotovil in dokazal, da Langusov portret Friderika Baraga, čigar original se nahaja v ljubljanskem semenišču in po katerem so delane vse običajne slike Baragove, ki so bile doslej izdane, ni naslikan po živem Baragu, ampak da je posnet po risbi dunajskega slikarja Kriehuberja, ki je škofa Baraga narisal na Dunaju. Ta risba kaže bolj moške in odločne poteze kot mehki Langusov portret. Vladimir Mazi je po Kriehuberjevi risbi in po fotografiji Baragovi iz zadnjih let življenja napravil prav posrečen portret. Kipar Ahčin pa je naredil doprsen kip v dvojni naravni velikosti, modeliral je obraz po istih dveh originalnih slikah in nam predstavil Baragove poteze morda v najpopol-

Kipar Ahčin: Friderik Baraga
v profilu.

nejši podobnosti. Neimenovan pisatelj je napisal igro-misterij-v petih podobah o Milosti božji, ki jo rojakom iz nebes kliče služabnik božji Friderik Baraga, naslov ji je dal: Simfonija iz novega sveta.

V večjih središčih Slovencev so opravili devetdnevnicu za Baragovo beatifikacijo. Mnogi tistih, ki niso mogli vsak dan iti v cerkev, so doma opravljali to pobožnost, tako da se je v resnici večina Slovencev združila v enotni prošnji pred Bogom. Tako pripravljeni so v Buenos Airesu imeli 19. avgusta veliko prireditev v prostorni dvorani kole-

Baragova proslava
v veliki dvorani
Kolegija na
Rio Bamba v
Argentini
19. avg. 1951.

gija šolskih bratov na Rio Bamba. Nastopil je pevski zbor "Gallus", ki je med drugimi pesmimi zapel tudi marquetteško Baragovo himno v angleškem jeziku in v slovenskem prevodu. Glavna točka pa je bila igra: Simfonija iz novega sveta. Na to proslavo je prišlo zelo veliko ljudi.

"Baragov mesec" je med Slovenci v Argentini postavil Friderika

Baraga v osredje zanimanja. Prav bi bilo, da bi se povsod med Slovenci vsako leto vršila podobno močna propaganda, ki bi posegla s svojim vplivom tudi med neslovenske katoličane, da bi se vedno večalo število ljudi, ki Baraga poznajo, v moč njegove priprošnje zaupajo in se njegovi priprošnji v vsakdanjem življenju priporočajo.

Poljane nad Škofjo Loko

Sveta Gora

nad Gorico

P. ODILO OFM

Zadnja doba je doba Marijinih prikazovanj: Lurd, Fatima, Lasallette. Ta prikazovanja so izpričana po resničnosti in pristnosti od sv. Cerkve. In Marija sama to dokazuje in potrjuje z mnogimi čudeži na teh svetih krajih. Pa tudi mi Slovenci imamo kraj, kjer se je Marija prikazala slovenski pobožni deklici in je z njo slovensko govorila. Morda na to premalokrat mislimo. Zato nam naj zgodovina Svete Gore pri Gorici to zavest posebnega odlikovanja slovenskega naroda med nami poživi, ker se je Marija prikazala na slovenski Sveti Gori.

ZAČETEK BOŽJE POTI

Zgodovinarji vedo povedati, da je bila na Skalnici, tako so takrat imenovali Sveto Goro, že v 14. stoletju mala cerkvena, posvečena Materi božji. Iz leta 1368. imamo listino o tem. Cerkev je spadala takrat pod faro Solkan pri Gorici. Cerkev je najbrž bila postavljena na Gori že mnogo prej, iz leta 1368. imamo samo pismeni dokaz. Ta cerkev je bila porušena od Turkov.

Proti koncu leta 1496. so namreč Turki pridrveli tudi na Goriško: požgali so trge, vasi, zlasti pa cerkve. Na tisoče naših ljudi so pomorili in 25 do 30 tisoč so jih odpeljali v sužnost. Saj je znano, da so takrat Slovenci poslali posebno pismo papežu Sikstu IV. in sicer leta 1474. Tako nekako se glasi pismo: "Sveti oče! Kot Vaše revne, zapuščene in izdane ovčice pribežimo k Vam, polni zaupanja in ljubezni. Osemkrat je pridrl turški sovražnik v našo deželo, jo požgal in tako razdejal, da se mora Bogu usmiliti. Kaj nas čaka, ako nam bo tudi zdaj prišla pomoč prepozno, kot je prišla zadnjikrat. Nič drugega nam ne bo kazalo, kakor da se bomo prebivalci Slovenske Krajine morali dvigniti in zapustiti deželo in svojo domovino. Najtežje bi nam bilo, ako bi mi, ki nosimo ime Kristusovo, morali biti podložni zaničevalcu in sovražniku tega presvetega Imena. Prosimo Vašo Svetost, naj premisli in uvažuje veliko nečast, ki se godi Bogu s tem, da so onečlašeni sv. zakramenti, porušene hiše božje in da je bilo toliko duhovnikov

in toliko vernikov pomorjenih. Kako neusmiljeno je sovražnik ločil žene od mož, matere od otrok, otroke od staršev, sorodnike od svojih dragih in jih je nage, bose, lačne in žejne, vkleunjene v železne verige, kruto odgnal v sramotno sužnost. Kako nečloveško oskrunja uboge žene in dekleta, da v obupu kličejo na pomoč. Kako brezsrčno dela s starimi ljudmi in z nedolžnimi otroki, katere na kosce razseka, ako jih ne more s seboj tirati..."

Take grozne stvari so se dogajale takrat na Goriškem, saj so bile leta 1477. primorske dežele celo glavno pozorišče turških bojev. Saj je ob tistem času turški sultan Mohamed naredil obljubo: "Prisegam pri edinem Bogu, da ne bom prej zaspal in tudi ne bom okusil jedi, niti poželel kake druge naslade, dokler ne razderem in s kopiti svojega konja ne poteptam lesenih, železnih, srebrnih in slikanih bogov, ki so jih z rokami naredili častilci Kristusovi..."

Kako so torej turškega sultana bolele in v oči bodle naše cerkvice po gorah! Zato je Marijino cerkev na Skalnici zadela britka usoda. Tedanja Skalnica, nekateri domnevajo, je gotovo služila Turkom kot opazovalna točka v bojih z Benečani, saj lahko iz Gore pregledaš celo širno pokrajino tja do morja in še daleč po morju. In kaj je bilo za Turke bolj naravno, kot da so porušili Marijino cerkev na gori?

O božji poti na Skalnici nimamo nobenih virov, dokler je na gori stala stara cerkev. Pa je kar razumljivo, da so ljudje cerkev tako visoko zato pozidali, da so v njej opravljali svoje pobožnosti. Prava božja pot pa se je prav gotovo začela takrat, ko se je Marija prikazala na razvalinah stare cerkve.

MARIJA SE PRIKAŽE

PREPROSTI PASTIRCI

Ta dogodek se nam je nekako tako le ohranil skozi stoletja:

V bližnjem Grgarju je živela družina Ferligojeva, ki je imela hčerko z imenom Urška. Nekateri naši zgodovinarji se včasih jezijo na Lahe in Benečane, da so Urški poitalijanili rodbinsko ime in pišejo, da se je imenovala Uršula Ferligojnica in povdarjajo, da je ta končnica "ica" italijanska. Jaz pa trdim, da to ni nič drugega, kot natančen prepis iz krstne knjige, ali iz kakšnih urbarjev ali kjer so že imeli zapisane družine in domačije. Takrat so naši Slovenci v splošnem pisali - tudi v krstnih knjigah ženska rodbinska imena na ta način. Če je bilo moško ime Ferligoj, je bilo žensko ime Ferligojnica, če je bil moški Založnik, je ženska Založnica, ali Guštin - Guštinka, Drč - Drčka, Urankar - Urankarica itd. Isti način pisave ženskih rodbinskih imen imajo tudi drugi slovanski narodi. To mimogrede.

Grgarci še danes vedo za rojstno hišo Urške Ferligojeve. Po domače se reče zdaj tej hiši "Pri Piskovih." Urška je bila zelo ubožnih staršev, toda od nežne mladosti pobožno vzgojena deklica. Ko je malo dorastla, je postala pastirica in je gonila živino na pašo na bližnjo Skalnico, ki je živini dajala zelo skopo hrano. Na paši je deklica prepevala Marijine pesmi. Tudi klečala je večkrat na paši in molila k Materi božji.

Neke sobote leta 1539. je Urška zopet pasla svojo ljubo čredico na Skalnici. Prignala jo je prav na vrh gore. In takrat napolni neka posebna milina pobožni deklici srce. Njena duša se kar topi v ljubezni do Marije, saj sobota je bila že od nekdaj Mariji posvečena. Urška pade na kolena in moli ter se vedno globlje potaplja v blaženi razgovor z Bogom in Marijo. Pred dekletom izgine vsa naravna lepota gorske pokrajine, zdi se ji, da je sonce otemnelo in kakor da so se ustavili vsi njeni telesni občutki... Pred seboj vidi čudovito prikazen. Urška je popolnoma zamaknjena. Na

zlatih oblakih vidi prelepo Gospo, Marijo Devico z Detetom Jezusom v naročju. Na desni roki drži Marija svojega Sina, levico pa stegne in pokaže z njo prostor na vrhu Skalnice ter prijazno naroči presrečni Urški: "Povej ljudstvu, naj mi tukaj hišo pozida in me milosti prosi." Sveta Gora spada torej med one prav redke božje poti, ki so se ustanovile na poseben ukaz nebeške Matere Marije. In začetek božje poti na Sveti Gori je torej zelo podoben začetku božje poti v Lurdu in v Fatimi. Na vseh teh krajih si je Marija izvolila za posredovalce milosti preprostepastirje.

Marija se prikaže Urški Ferligojevi

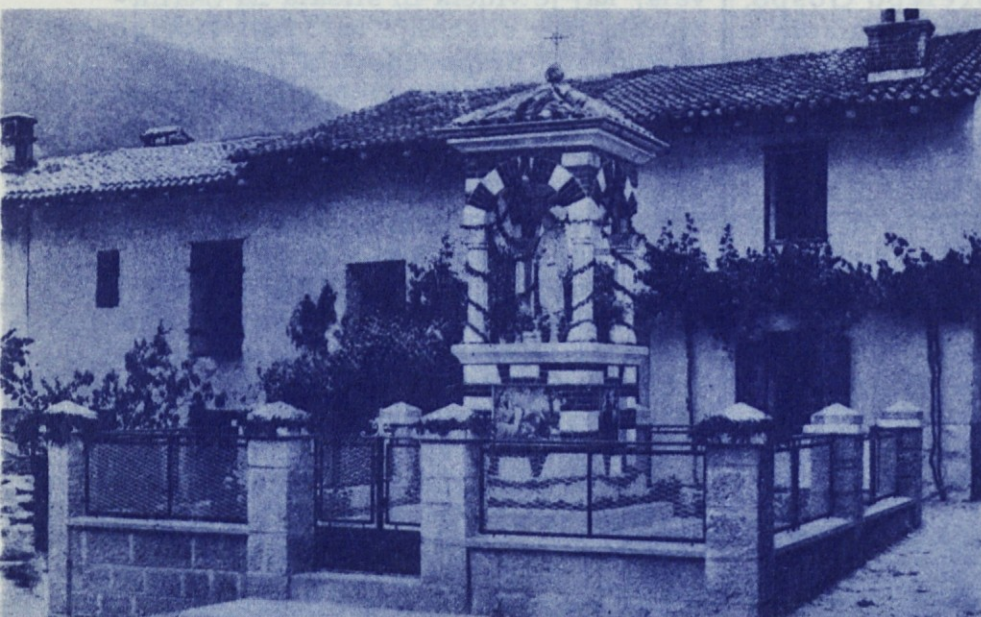
Kot Bernardka v Lurdu, kot otroci v Fatimi, tako je morala tudi naša Urška mnogo pretrpeti, morala je iti skozi nebroj težav. Urška je šla takoj na delo, da izpolni željo nebeške Gospe. Doma v Grgarju je pripovedo-

vala, kaj je videla in slišala na Skalnici. Šla je v sosednje vasi in v Gorico ter povsod pripovedovala o prikazni. Mnogi so to novico z veseljem sprejeli ter so začeli takoj romati na Goro, zopet drugi pa so Urško radi takega pripovedovanja zaničevali in zasmehovali. In tudi oblasti, kakor povsod, so se začele mešati v zadevo. Glavarjev namestnik, grof Jeronim Attems je celo prepovedal romanje na Skalnico. Urško je dal celo zapreti v ječo. Toda ustno izročilo pravi, da je Marija sama prišla v ječo po Urško in jo je mimo vseh straž odpeljala nazaj na Skalnico. Pravijo, da se je to zgodilo celo trikrat; trikrat je bila zaprta in vse trikrat čudežno osvobojena. Urškino vedenje, njen značaj in čudežni dogodki so pa kmalu prepričali vse, da po njej govori res Mati božja. Sklenili so, da se odzovejo Marijinemu naročilu.

Urškino življenje je bilo popolnoma skrito pred prikaznijo Matere božje. Ko je pa bila izvršila naloženo nalogo, se je zopet skrila in nič več ne slišimo o njej. Ljudstvo pripoveduje, da se je Marija Urški še pozneje večkrat prikazala. Pravijo pa, da Urška po teh dogodkih ni dolgo več živela. Pokopali so jo na tedanjem pokopališču v Grgarju prav blizu cerkvene stene. Ko so v poznejših letih farno cerkev razširili, pravijo, da je Urškin grob prišel prav pod glavni oltar razširjene cerkve.

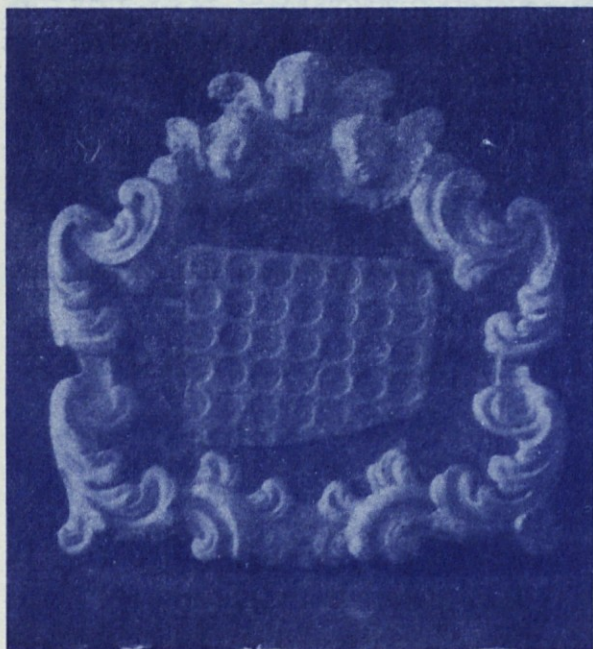
LJUDSTVO ZIDA MARIJI HIŠO

Po vsej naši deželi je šel takrat glas, povsod so govorili samo eno in na vseh krajih so se navduševali: "Hitimo na Sveto goro, da bomo videli posvečeno mesto, kamor je stopila Marijina noga, da poljubimo oni kraj, da ga s solzami namočimo in da si milosti izprosimo. Že istega leta 1339 je stala na Gori mala Marijina kapelica. Ravno istega leta je bila v celi slovenski deželi izredno slaba letina

Spomenik na
kraju rojstne
hiše Urške
Ferligojeve
v Grgarju

in zato velika beda. In najbrž iz tega vzroka niso takoj začeli z zidavo cerkve. Kapelica je stala na onem mestu, kjer so pozneje postavili veliki oltar v cerkvi. Za to kapelico so ver-
niki oskrbeli lesen kip, ki je pred-

Plošča angelskega češčenja iz
prve cerkve na Sveti Gori

stavljal Marijo z Jezusom. Bil je napravljen tako, kakor je Urška pripovedovala, kakšna je bila Marija in kakšen je bil Jezus v njenem naročju. Ta kip Matere božje so frančiškani leta 1786. prenesli v Gorico, kjer so imeli v mestu svoj samostan. Ko so se pa leta 1811. preselili frančiškani na bližnjo Kostanjevico zunaj Gorice, so nesli tudi ta kip Marijin s seboj in se je vsa leta nahajal na molitvenem koru. Med prvo svetovno vojsko je bil frančiškanski samostan s cerkvijo vred zelo poškodovan in porušen in je bil kip Marijin poškodovan. Dal ga je popraviti tedanji predstojnik p. Gracijan Heric. Pozneje so ta kip prenesli zopet na Sveto Goro in zdaj ga imajo na oltarju v zakristiji. Ta kip je izredno lep ter prikupen. Če gledaš Marijo, se ti zdi, da imaš pred seboj vrlo, pošteno Goričanko med breskvami in marelicami. Je skoraj škoda, da niso tega kipa obdržali za milostnega. Je naš slovenski, medtem ko je bila sedanja Marijina podoba prenešena iz Italije. Vidi se, da je Marijina milost bolj navezana na kraj kot na podobo.

Medtem pa so se merodajni možje skrbno posvetovali, kako bi čimprej

postavili na vrhu Skalnice dostojno cerkev, ki bo odgovarjala časti Marijini in potrebi vernega ljudstva. Sledeči možje so si stekli največ zaslug za zidavo cerkve na Sveti Gori: Anton Papež iz Gorice, Krivic, Basin in Mihelič, vsi trije iz Solkana. Vse pa je vodil grof Ulvin Attems, sin Jeronima Attemsa, ki je preganjal Urško.

Ti možje so tvorili nekak gradbeni odbor za zidavo nove cerkve. Obrnili so se najprej na oglejskega patriarha za dovoljenje, ki so ga tudi dobili. Dne 11. decembra 1540, je bila v Gorici narejena tudi sledeča zelo zanimiva pogodba: "Blagorodni g. Jeronim grof Attems daruje za zidanje cerkve v čast Matere božje na Skalnici stavbeni prostor in sicer 32 korakov okoli in okoli cerkvenih zidov, ki se imajo zidati. Oskrbniki cerkve bodo plačevali zato 80 krajcarjev davka vsako leto." Naložili so jim še nekatere druge, a le malenkostne obveznosti.

Cerkev so začeli zidati leta 1541. Najprej so pripravili prostor, kjer naj cerkev stoji. To je bilo zelo težavno delo. Velike skale so morali razbiti ter velikanske množine kamnja in zemlje so morali odstraniti, da je bil prostor raven. Na nekaterih mestih so morali do deset metrov globoko kopati, da so prišli do primerne podlage za stavbo. Pri tem kopanju so vsi začudeni našli štirioglo, iz rumenkastega marmorja narejeno ploščo. Okrog in okrog te plošče se umetno izdolbene besede angelskega češčanja. Plošča je ostanek stare cerkve, ki so jo Turki požgali in razrušili. Te plošče je zdaj ohranjene samo ena tretjina, drugi dve tretjini ste takrat prišle v zgodovinski muzej na Dunaj.

Prostor je bil pripravljen in začeli so z zidavo. Svetišče, to je kraj, kjer stoji glavni oltar, in dve stranski kapeli ste bili že skoraj končani, ko so naenkrat spremenili načrt. Ljudstva je že med zidanjem toliko prihajalo na Goro, da so sklenili postaviti veliko

večjo cerkev, kot je bil prvoten namen. Po novem veličastnem načrtu se je mogočna svetogorska cerkev naglo dvigala v višavo. Leta 1544, je stala na Skalnici v vsej svoji veličini krasna cerkev iz rezanega kamna s tremi ladjami, ki so bile pregrajene z dvema vrstama visokih, mogočnih kamnitih stebrov.

Cerkev je bila pozidana z velikimi žrtvami preprostega ljudstva, tako denarno, kot tudi večina dela so opravili pobožni romarji. Vso vodo, les, apno, železo, prav veliko kamnja in opeke je bilo treba znositi na vrh gore. Vsak romar, ki je prišel na goro, je tudi nekaj stavbenega materiala vzel spodaj ob vznožju gore, si ga naložil ter nesel na Skalnico. Veliko so storili tudi okoliški kmetje, ki so pomagali z delom, darovali les in dali na razpolago tudi vprežno živino in vozove. Tako je bila veličastna cerkev kmalu pozidana.

POSVETITEV CERKVE-

MILOSTNA PODOBA

Zidanje svetogorske cerkve je spremljal poseben božji blagoslov in zato je vse tako hitro napredovalo. Dan 12. oktobra 1544, to je na 19. nedeljo po binkošti, je bil določen za slovesno posvetitev cerkve. Svete obrede je izvršil generalni vikar oglejskega patriarha dr. Egidij Falcetta, škof kaprulanski. Ob isti priliki je posvetil tudi štiri oltarje v cerkvi. Glavni oltar milostne podobe so bili postavili v kapelo, ki pa je bila proti cerkvi zaprta. V kapelici na desni je bil oltar sv. Uršule in tovarišic, v kapelici na levi strani pa oltar sv. Lenarta. Ta dva oltarja sta bila nameno posvečena in postavljena v čast tem svetnikom. Sv. Uršula je bila krstna patrona Urške Ferligojeve, sv. Lenart pa je patron jetnikov-in jetnica je bila tudi ona. Toda ker je ljudstvo zamenjavalo sv. Uršulo z Urško, so kmalu oba imenovana oltarja "iz pravičnih vzrokov in po postavni oblasti,"

tako piše zgodovinar Pasconi, kmalu odstranili in nadomestili z drugima dvema oltarjema. Četrty oltar so postavili na sredo kora in ga posvetili presv. Trojici.

Ob tej priliki je škof posvečevalec dovolil tudi posebne odpustke za novo cerkev na Sveti Gori, da bi ljudje rajši hodili na božjo pot in da bi podpirali novo svetišče, ki še daleč ni bilo popolnoma končano in tudi še ni bilo opremljeno z vsem potrebnim. Odpustki so bili navezani na vreden prejem svetih zakramentov, na obisk cerkve in na skromen dar za cerkev.

Že takoj v začetku božje poti na Sveti gori se je raznesla vest o čudežnih uslišanjih po vsej deželi. Toliko izrednih milosti so pobožni romarji prejemali v novi cerkvi na Sveti gori in tolike ogromne množice so od vseh strani prihajale na goro, da se je začel za Sveto Goro zanimati tudi oglejski patriarh, kardinal Marko Grimani. Odločil se je, da bo odlikoval to slavno svetišče. Poslal je na Sveto goro podobo Matere božje ki jo še zdaj imenujemo Svetogorsko Kraljico. Na oltar so jo postavili najbrž že leta 1545, torej takoj drugo leto po posvečenju cerkve. Takrat so seveda tudi odstranili iz glavnega oltarja oni lepi kip, ki je zdaj v zakristiji in ki je bil napravljen tako, kot je Marijo opisala Urška, kakršna se ji je prikazala. Ni nam znano, ali je oglejski patriarh dal naslikati novo podobo nalašč za Sveto goro, ali pa jo je vzel iz svoje zbirke.

Kakšna je slika Svetogorske Marije? Milostna podoba je slikana na lesu in je približno tri čevlje široka in nekaj nad dva čevlja visoka. Torej podolgovata slika. Na sredi je doprsna slika Device Marije, ki drži v rokah Dete Jezusa. Desno od Marije stoji sv. Janez Krstnik, na levi strani pa častitljivi starček z debelo knjigo v roki. Svetnika na levi strani imajo mnogi za očeta Marijinega, za sv. Joahima. Drugi pa pravijo, da je ta

svetnik veliki prerok Izaija, ki je 700 let pred Kristusom napovedal, da bo Devica spočela in rodila sina, ki mu bo ime Jezus. Za Marijo se vidi na sliki mogočno deblo, ki predstavlja drevo Davidovega rodu, ki je iz njega izšla Marija. Daleč zadaj pa vidimo na sliki rob gora, izza katerih vstaja vsa mlada jutranja zarja, ki napoveduje prekrasen dan: Marija je zarja, ki nam je dala sonce Jezusa. To hribovsko ozadje izraža domnevo, da je bila slika narejena prav nalašč za Sveto Goro. Krono je dobila Marijina svetogorska podoba skoraj 200 let pozneje.

OSKRBNIKI SVETE GORE

Ne vemo, kdaj so Skalnico začeli imenovati Sveto Goro. Prvič najdemo zapisano to ime leta 1622. pri zgodovinarju Bavčarju. Domače ljudstvo še danes imenuje hrib Skalnico, kadar ne misli prav na cerkev in na Marijo. Ljudje hodijo drva sekat in travo kositi in živino past na Skalnico, k maši, k spovedi in na božjo pot pa gredo na Sveto Goro. Sveta Gora je bila od prvih početkov, pa do danes v solkanski fari in zato so bili prvi oskrbniki božjepotne cerkve solkanski duhovniki. Nad dvajset let so jo oskrbovali - do 1565. Toda nemogoče je bilo zadovoljiti take ogromne množice romarjev, ki so hodili na Sveto Goro in solkanska župnija je svoje duhovnike težko pogrešala, da bi bili vedno na Gori. Ravno nekako v tistem času so se morali bosanski frančiškani umakniti turškim napadom preko Save. Zgubili so ti redovniki vse samostane v svoji deželi. In avstrijski nadvojvoda Karol je uporabil to priliko, da je bosanske frančiškane pozval na Sveto Goro. Najprej se je z njimi ustmeno pogovoril, 11. septembra 1565. pa jim je romarsko cerkev tudi pismeno izročil. Toda novi oskrbniki so imeli velike težave na Sveti Gori, od vseh strani so jim stavili ovire. Saj je znano, da ima vsaka dobra stvar svoje nasprot-

nike. Vrag že tako naredi, da jih ima. Že naslednje leto nadvojvoda Karol goriškemu namestniku znova piše in ga opominja, naj v posebni komisiji izroči frančiškanom lastninsko in oskrbniško pravico svetogorske cerkve in tudi vsega k cerkvi spadajočega posestva. Z dovoljenjem sv. stolice jim je nadvojvoda v posebnem pismu za vedno izročil tudi vse pravice in privilegije, ki so bili cerkvi do takrat naklonjeni.

Frančiškani so se takoj lotili dela. V kratkem času je stal poleg cerkve samostan, v katerem je imelo prostora 26 redovnikov. Prvi gvardijan samostana je bil p. Marijan iz Bosne, ki ima za Sveto Goro posebno velike zasluge. V poznejših letih so samostan večkrat prezidavali in mu dostavljali nove dele. V 17. stoletju ga je gvardijan p. Bonaventura Sbona zelo razširil.

Goriška posvetna oblast je težko gledala frančiškane na Sveti Gori. Morda bi že takrat radi imeli pri božjepotni cerkvi italijanske duhovnike, širil se je že vpliv protestantizma; najbolj pa so bolele oblasti mnoge svoboščine, ki so jih redovniki dobili od vladarja. Saj je moral vladar tolikokrat povdarjati, kakšne pravice ima samostan. Leta 1574. je vladar vzel redovno družino na Sveti Gori pod svoje posebno varstvo in vladar je tudi zažugal z nemilostjo vsem, ki bi se drznili to redovno družino nadlegovati ali jo motiti v pridobljenih pravicah. Pa enake težave so nastale še pozneje večkrat v zgodovini Svete Gore. Cesarjeva pisma imamo še iz leta 1583., 1609. in 1652.

Velike težave so imeli frančiškani na Sveti Gori, a vkljub temu so vztrajno delali za samostan in za svetišče. Skrbeli so za zunanji sijaj Svete Gore, pa še bolj za to, da dvignejo versko življenje med romarji. Po njihovem prihodu na Sveto Goro je postala Sveta Gora res sveta. Moč njihovega pobožnega življenja in obilnih molitev je

pritegnila vedno več pobožnih romarjev. Pridigali in spovedovali so neizmerno dosti. Nad vse slovesno so obhajali cerkvene praznike. Tako so pripravljali romarjem prekrasen duhovni užitek in veliko pobude za za duhovno življenje. Imeli so tudi mnogo poklicev iz okolice.

Še večje težave za Sveto Goro in za njihove oskrbnike so nastale od strani protestantizma. Kar trepetali so protestantje od srda, ko so slišali o mnogih izrednih uslišanjih Marijinih na Sveti Gori. Pisali so protestantje celo cesarju proti Sveti Gori. Pa ni dosti pomagalo. Marija je zmagala.

Mnogi so hoteli romanja izkoristiti v dobičkanosne namene. Začeli so postavljati okrog cerkve gostilne, prodajalnice in celo pohujševalnice. Frančiškani so to s pomočjo vlade komaj zatrli.

In božja pot se je vedno sijajneje razvijala. Radi mnogih Marijinih milosti je božja pot tako zelo zaslovela, da so ljudje kar drli skupaj iz Furlanskega, s Krasa, z Notranjskega, iz Istre in Dalmacije, s Hrvaškega in Štajerskega, iz Koroškega in Kranjskega in od drugod. Vsi so enoglasno začeli imenovati hrib "SVETO GORO."

Ko so začeli frančiškanski duhovniki na Sveti Gori pešati in ko so se postarali, so za te enemogle pozidali samostan ali hospic v Solkanu. Jeronim Zvajer v Solkanu je prodal redovnikom hišo, ki so jo priredili za samostanček. To se je zgodilo leta 1590. In leta 1630. je grof Thurn daroval solkanskim frančiškanom lep in rodoviten kos zemljišča. Na tem zemljišču so redovniki uredili prekrasen vrt in zasadili so ga s sadnim drevjem in z vinsko trto. Pri hospicu je bila tudi kapelica na čast Antonu Padovanskemu. V tej kapelici je imela svoj sedež solkanska tretjeredna skupščina.

Med tem časom se je tudi Sveta Gora vedno lepše razvijala. Z dovoljenjem iz Rima so frančiškani

ustanovili mnoge bratovščin, ki so bile obdarovane z bogatimi odpustki. V pomoč vernim dušam so preskrbeli pravico privilegiranega oltarja v cerkvi. To je bil oltar presv. Trojice. Leta 1626. so pozidali k cerkvi zvonik iz rezanega kamna in leta 1666. so peli iz lin zvonikatrije ubrani zvonovi. Prej so imeli najbrž samo enega. S previsokim zvonikom pa so imeli težave. Trikrat je udarila strela vanj in sicer: 1702., 1737. in 1755. To zadnje leto je napravila strela toliko škode, da so se takoj odločili zvonik znižati, kar so resnično tudi naredili. Ob času popravila zvonika so bili v zvoniku že štirje zvonovi. Prvi so bili majhni, tako da je tehtal največji zvon komaj 15 centov, pri novih zvonovih, ki jih je goriški nadškof Golmajer leta 1774. slovesno blagoslovil, pa je tehtal veliki zvon 63 centov. Pravijo, da se ne da popisati veselje, ki so ga čutili dobrotniki Svete Gore in okoličani, ko so prvokrat zaslišali iz zvonika tako mogočno zvonjenje.

Leta 1560. je bila prizidana na severni strani milostne kapele kapela sv. Mihaela, ki je imela tudi svoj poseben vhod, da so imeli romarji bližje do Marije. Leta 1622. so frančiškani napravili pred vhodom v cerkev novo stopnjišče s kamenitima kipoma nadangelov sv. Gabriela in sv. Rafaela. L. 1626. je bila postavljena nad pokopališčem kapelica angelov varuhov, ki so jo pa pozneje preuredili za kapelico presv. Srca Jezusovega. Malo prej pa so bile sezidane štiri kapelice ob stopnicah s ceste. Vrh stopnic je bila leta 1632. postavljena kapelica sv. Frančiška Asiškega. Postaviti jo je dal baron Rabatta in baronov kmet Pavel Vodičar je moral za to kapelico plačevati precejšnje letne dajatve.

Posebno važne poprave in olepšave svetogorske cerkve so izvršili ob koncu 17. stoletja. Leseni oltarji iz leta 1544. so že razpadali. Tudi milostna kapela je bila prenizka in pretesna, da romarji Marije niti

videti niso mogli od daleč.

Gvardijan p. Vincencij iz Solkana se je lotil dela. Dobrotniki so bili pripravljeni storiti vse za Sveto Goro: 2000 ducatov so mu znosili skupaj. S tem denarjem je dal napraviti nov mramornat veliki oltar. Ravno tako je dal postaviti kamenite oltarje v kapeli sv. Mihaela, v kapeli sv. Trojice in tudi bratovski oltar Matere božje. Pri isti priliki je dal tudi prezbiterij zvišati in ga proti cerkvi bolj odpreti, kapelo sv. Mihaela pa je dal toliko skrajšati na vzhodni strani, da je pred glavni oltar prišlo več svetlobe.

Milostno podobo so prenesli na novi oltar v preurejenem prezbiteriju na porciunkulski praznik 2. avgusta 1686. Zbralo se je takrat na Sveti Gori mnogo ljudi. Za slovesnost so tudi streljali z možnarji. Strelec, ki je imel na skrbi možnarje, je enega tako močno nabasal, da se mu je z groznim strelom razpočil. Precej velik kos železnega možnarja je pognalo v strelca, toda nič hudega se mu ni zgodilo. Vsi so imeli to za Marijin čudež. Zdrobljene možnarjeve kose so obesili za spomin na cerkveno steno.

Takrat nekako so tudi na sredi cerkve postavili oltar Brezmadežnega spočetja Marijinega, toda leta 1696. so sliko Brezmadežne odstranili in dali na oltar sliko sv. Ane in njej na čast so ta oltar tudi posvetili. Za tem oltarjem so takrat hranili ono zanimivo ploščo angélskega češčenja, ki je bila ostanek iz prvotne svetogorske cerkve pred prikazovanjem Matere božje.

Leta 1692. je dobil prostor pred glavnim oltarjem mramornati tlak. Istočasno so napravili tudi mramornato obhajilno mizo. Dve leti pozneje pa so prostor pred glavnim oltarjem zgradili z umetniško izdelano železno pregrado. Vzrok to pregraje je jasn: Nekateri ljudje posebno tam blizu italijanske meje imajo navado, ki pa ni preveč hvalevredna, da si radi

včasih vzamejo kakšen dragocen prt iz milostnega Marijinega oltarja za spomin. Tudi sveče iz Marijinega oltarja, pravijo nekateri, imajo posebno moč in jih ljudje radi vzamejo iz oltarja, kadar nihče ne vidi. Ponekod so imeli priklenjene svečnike, ker oskrbnikom svetišč to "jemanje za spomin" ni prav nič dopadlo. Na Sveti Gori so pa kratko potegnili železno ograjo od stene do stene, kar je vsakem molčeč opomin: "Moliš lahko pred milostno podobo Marijino, njenega trona in oltarja pa ni treba izropati!"

KRONANJE MILOSTNE PODOBE

Največja stvar, ki so jo oskrbniki svetogorskega svetišča, frančiškani, preskrbeli Mariji Svetogorski, je njena krona. Milostna podoba svetogorske Matere božje naj bo slovesno kronana! To je bila vseh romarjev vedno bolj glasna želja.

Frančiškanski gvardijan p. Romuald Sitar se je obrnil s prošnjo v Rim, da bi smeli na Sveti Gori izvršiti obred slovesnega kronanja milostne podobe. V prošnji je omenjal, kako zelo je božja pot na Sveti Gori priljubljena, da navadno ob romarskih shodih pride na Sveto Goro deset do petnajst tisoč ljudi in kako številne so dobrote in milosti ter celo čudeži, ki jih Marija izprosi na tem svetem kraju. To prošnjo svetogorskih frančiškanov so iz Rima poslali dne 21. junija 1714 oglejskemu patriarhu Dioniziju Delfinu. Naročeno mu je bilo, naj preišče in se prepriča, če so podatki v tej prošnji resnični in naj potem o celi stvari poroča v Rim. Z mirno vestjo in vesel je patriarh potrdil vse podatke, ki so bili v prošnji in je prošnjo tudi toplo priporočal. Vatikan je potem prošnjo kar hitro rešil. Pooblastil je nadškofa cesarejskega in apostolskega nuncija pri cesarju Karlu VI., Jurija Spinola, naj kar najslovesneje izvrši obrede kronanja. Ker pa je bil nuncij

zadržan, je izročil svoje pooblastilo Juriju Frančišku Marottiju, tedanjemu pičanskemu škofu v Istri.

Duhovska in svetna oblast v Gorici ste se zedinili ter ste določili dan 6. junija 1717. za izredno slovesnost. Oblasti so vzajemno sodelovale. Frančiškanski svetogorski gvardijan je že 1. maja 1717. razposlal vabila vsem imenitnim gospodom po Goriškem, Kranjskem, Štajerskem in Koroškem. Obrnil se je tudi do vseh sosednjih škofov, naj bi po svoji duhovščini razglasili veselo novico svojim vernikom in da naj se udeleže Marijinega poveličanja in obilnih milosti. Velikansko navdušenje za Marijo se je dvignilo po vseh naših deželah. In tudi v beneški pokrajini se je verno ljudstvo začelo pripravljati na veliki praznik. Navdušenje je bilo tako veliko, da so morali za kronanje določiti obširni trg Travnik v Gorici. Grof Thurn je dal pred svojo palačo napraviti visok in krasen oder. Okrasili so ga z zlatom, s srebrom, s svilo in žametom ter z bogatimi preprogami. Na oder so postavili za milostno podobo dragocen prestol.

Kroni za Marijo in Deteta Jezusa je darovala plemenita gospa Ana Katarina Schellenburg iz Ljubljane. V kronah je bilo osem unč čistega zlata in okrašeni ste bili s tridesetimi biseri, s triindvajsetimi diamanti in s petindvajsetimi drugimi dragocenimi kamni.

Napočilo je jutro 6. junija 1717. Bila je tretja nedelja po binkošti. Ob prvem svitu, ob štirih zjutraj so od vseh strani zagrmeli možnarji, da se je vsa goriška dežela tresla. Oglašili so se zvonovi ne samo na Sveti Gori, temveč po vsej deželi. In ravno takrat so štirje frančiškani v levitskih oblekah dvignili iz velikega oltarja na Sveti Gori milostno podobo ter so jo pritrdili na bogato ozaljšano nosilnico. Nato so jo zadeli in nesli na ramenih do vznožja Gore. Marijo je spremljalo po hribu veliko število romarjev.

Pod Sveto Goro je čakal na spreved prošt in infulirani opat pičanski Janez Fattori z asistenco in vso solkansko duhovščino. Prošt je slovesno sprejel milostno podobo in procesija se je začela pomikati proti goriškemu mestu. Zastave vihrajo v jutranjem vetru, križi se vzpenjajo nad glave vernih množic, zvonovi nepretrgoma zvonijo in pritrkavajo, možnarji polnijo ozračje z mogočno slovesnostjo, srca tisočev se tope v tolažbi in veselju, mila slovenska Marijinina pesem se razlega do neba in vroče molitve se mešajo med mogočno pesem. Navdušenje je naraščalo, kot vihar in prijeten hudournik se vse to bliža Gorici.

Spreved je že pri mestnih vratih. Tu čaka pičanski škof Marotti in sprejme milostno podobo pod dragocen baldahin. Škofa spremljata dva infulirana opata. Očem se odpira edinstven pogled na neizmerno število duhovnikov, plemenitašev, uradnikov, vojakov, meščanov in potem nepregledne množice vernega ljudstva. Ko je Marijina podoba prestopila prag Gorice pod velikanskim slavalokom, takrat so zagrmeli na gradu vsi topovi in mogočna vojaška godba je zaigrala pozdravno pesem nevesti iz Libanona: Svetogorski Kraljici. V zmagoslavnem sprevedu nesejo Marijino podobo po mestnih ulicah na trg Travnik. Nad trideset tisoč ljudi čaka slovesnega trenutka, ko bo Kraljica premila krono dobila.

Na visokem odru prebere neki duhovnik najprej odlok iz Rima, ki dovoljuje slovesno kronanje, nato še pismo, ki pooblašča škofa, da sme kronanje izvršiti. Obred se prične s klicanjem Svetega Duha: "O pridi, Stvarnik, Sveti Duh!" Med desettisoči zavlada globoka tišina. Visoki cerkveni dostojanstvenik se bliža milostni podobi in s trepetajočimi rokami ovenča glavo Matere božje z dragoceno krono. Isto naredi z glavo božjega Deteta na sliki. Bolj kot neštete luči, bolj kot zlato v obeh kronah, bolj kot

dragocena cerkvena oblačila in bolj kot vsi venci na slavnostnem odru se lesketajo solze v očeh množice in ljubezen do nebeške Matere v srcih vseh navzočih. Znova se oglasijo topovi in zopet zaigra godba in mogočni pevski zbor tisočere množice, vse se izlije v en sam zahvalen spev: Te Deum laudamus - Tebe Boga hvalimo!

Po končanem obredu kronanja je daroval škof sv. mašo kar zunaj na trgu in je bil oltar na pripravljenem odru. Med sv. mašo je bila milostna podoba na oltarju in zlata krona se je ljubeznivo lesketala na glavi Marijini in na glavi Jezusovi. Pevci in godbeniki za sv. mašo so prišli nalašč za to iz Benetk. Pridigal je beneški frančiškan p. Ludovik Vedova.

Po slovesnosti so Marijino podobo prenesli v stolno cerkev, kjer so bile popoldne slovesne večernice zopet z govorom.

V Gorici sta bila takrat dva ženska samostana: uršulinke in klarise. Redovnice so imele strogo klavzuro in se naravno niso mogle udeležiti slovesnosti v mestu. Zato pa je bila milostna podoba svetogorske Kraljice na izrecno prošnjo prenešana v obe redovniški cerkvi, seveda za kratek čas, da so lahko tudi redovnice videle in počastile kronano Marijo.

Dan se je že nagnil, ko se je zopet uvrstila mogočna procesija po goriških ulicah, da pospremi svetogorsko Kraljico nazaj v njeno hišo. Čez noč je ostala Marija v solkanskem frančiškanskem samostanu, kjer je ljudstvo vso noč prečulo v molitvi in v prepevanju Marijinih pesmi. Pot na Goro je Marija nadaljevala naslednje jutro. Množica je vztrajala pri Mariji in jo je na celi poti spremljala. Ob prihodu na Sveto Goro se je hrib tresel od grmenja možnarjev in zvenenjem svetogorskih mogočnih zvonov. Marijino podobo so postavili na njen prostor na glavnem oltarju in takoj se je začela služba božja na čast kronani Mariji. Pa s tem slovesnost

še ni bila končana. Skozi celo osmino kronanja so hodile na Sveto goro procesije za procesijami: Na Sveti Gori se je vršil osemdnevni Marijin misijon. Sveta stolica je dovolila posebne odpustke vsem romarjem, ki so v teh dneh obiskali svetišče na Sveti Gori in prejeli sv. zakramente. Vsak dan so bili trije govori. Svetni in redovni duhovniki so navdušeno proslavljali Marijo Devico, nebeško Kraljico. Zjutraj je bila ena maša vsak dan slovesna, popoldne pa so bile zopet slovesne večernice. Beneški pevci so ostali na Sveti Gori ves teden.

Preskrbljeno je bilo za veliko število spovednikov, saj je bilo v onem tednu na Sveti Gori razdeljenih 133 tisoč sv. obhajil. To je številka, ki pove zelo zgovorno o ogromni množici in še bolj o njeni močni veri.

Da bi slovesnost iz leta 1717. ne ostala brez odmeva v poznih rodovih, je odredil sv. oče Benedikt XIV. s pismom z dne 7. sept. 1748., da se mora po vsem oglejskem patriarhatu vsako leto obhajati spomin prikazanja in kronanja Matere božje na Sveti Gori. Za to so določili tretjo nedeljo po binkošti. Sv. stolica je za ta dan dovolila posebno mašo in duhovniki so molili ta dan tudi brevir na čast Materi božji.

Tu naj bo omenjen še sledeči dogodek: Pri sprevodu, ko so Marijo nesli iz Svete Gore v Gorico na dan kronanja je bil tudi neki že prileten Jud z imenom Mojzes Montefiori. Ko je zagledal Marijino podobo, je bil ves iz sebe, polastilo se ga je nepopisno veselje. Nekaj časa gleda, premika se s sprevedom za Marijino podobo. Kar naenkrat pa se ne more več obvladati in začne na ves glas kričati: "Kristjan hočem postati! Kristjan hočem postati!" In res kmalu nato je začel hoditi k pouku krščanskega nauka in 21. oktobra 1718. je bil slovesno krščen v goriški stolnici.

Naravno je, da je po slovesnosti kronanja svetogorske Kraljice božja

pot še bolj zaslovela, pa se tudi vedno lepše razvijala. Nekaj podatkov naj bo tu omenjenih, ki se nanašajo na Sveto Goro v dobi po slovesnem kronanju.

Leta 1727. je dobil oltar milostne podobe pravico privilegiranega oltarja, kar pomeni, da je z vsako sv. mašo za rajne, ki se služi na oltarju, združen popolni odpustek. Pozneje je bil ta privilegij prenešen na oltar sredi cerkve.

Papež Benedikt XIII. je istega leta podelil svetogorskim romarjem odpustke, kakor jih prejmejo romarji, ki obiščejo sedem oltarjev v cerkvi sv. Petra v Rimu in opravijo pri vsakem oltarju molitve po namenu sv. očeta.

Leta 1736. so dobili na Sveti Gori dovoljenje od Papeža Klementa XII. za ustanovitev bratovščine sv. nadangela Mihaela. Glavni praznik bratovščine je bil na Kronarico in vsake kvatre so imeli udje bratovščine slovesno mašo s pridigo.

Odpustek vsakoletnega popolnega odpustka, ki je bil prvotno podeljen samo za sedem let, je papež Pij VI. leta 1777. potrdil za vse čase.

Ker je cerkev dobivala veliko darov, je bilo mogoče tudi svetišče dobro zdrževati. Leta 1712. je gvardijan p. Romuald Sitar začel zidati nov samostan in Romarski dom. V dveh letih je bilo oboje končano. V novem samostanu je bilo prostora za 44 redovnikov. Leta 1714. so napravili za velikim oltarjem tudi prostorno zakristijo, isto leto so pozidali kor. Leta 1728. so postavili na kor lepe umetniške klopi in tudi nove orgle, ki so zdržale prav do prve svetovne vojne. Takrat so tudi samostan in cerkev zvezali s hodnikom in sicer pri koru, ker so redovniki na koru skupno molili brevir. Leta 1739. so prostor pred cerkvijo lepo zravnali in stopnice popravili in deloma predelali. V tej dobi so tudi pomnožili število oltarjev, tako da jih je bilo dvanajst.

Na oboku, ki loči svetišče od cerkvene ladje so bile narejene slike, ki so kazale zgodbo o postanku svetogorske božje poti. Leta 1740. so postavili na oltar sv. Ane na sredi cerkve velik križ s kipom žalostne Matere božje na eni strani in s sv. Janezom Evangelistom na drugi strani. Takrat so ta oltar začeli imenovati oltar sv. Križa.

Leta 1723. so bile pozidane tri spodnje kapelice - prva je bila na Prevalu. Leta 1777. so tudi popolnoma preuredili stopnice pri zadnjih štirih kapelicah na vrhu. Pokopališča na Sveti Gori v tej dobi ni bilo, ker so pokopavali v grobnicah, ki so bile v cerkvi. Grobnice so bile pod stopnicami, ki so ločile svetišče od ladje, potem tudi pri oltarju sv. Jožefa, sv. Frančiška in v kapeli sv. Mihaela.

Na Sveti Gori je bilo tudi vedno več čudežnih uslišanj. Tu so nekatera izmed mnogih:

1. Grofa Stahremberga iz Dunaja so zdravniki kot neozdravljivega prepustili usodi. Ležal je smrtno bolan. Neka pobožna plemkinja mu je svetovala, naj se v zaupni molitvi zateče k svetogorski Materi božji. Grof je to storil in v hipu so ga pustile bolečine in je stopil zdrav s postelje. Leta 1728. je poslal na Sveto Goro veliko srebrno podobo v zahvalo.

2. Neka žena iz Štanjela na Krasu je mnogo let živela v grešnem razmerju. Celih 12 let jo je vest priganjala, naj bi šla vendar na Sveto Goro in se spokorila, toda niso je mogli do tega pripraviti. Kar so jo napadle tako hude bolečine po vseh udih, da je popolnoma ohromela. Še le ta dvojna: dušna in telesna stiska jo je omečila. Dne 30. avgusta 1733. je s težavo priromala na Sveto Goro, kjer je dobila popolno dušno in telesno zdravje.

3. Leta 1745. sta priromala na Sveto Goro bolna mož in žena s Koroškega. S seboj sta pripeljala sina, ki je bil že več let slaboumen. Uboga

starša sta priporočila sebe in otroka mogočni Gospe. Vsi trije so se zdravi vrnili na svoj dom.

4. Neki fant iz Šmarij na Vipavskem je pet let hudo blaznel, da so ga večkrat s silo morali zvezati. Ko se mu je od časa do časa za nekoliko hipov vračala pamet, so mu prigovarjali, naj se takrat toplo priporoči Mariji na Sveti Gori. Neko noč je v hudi blaznosti ušel od doma in je na vso sapo bežal na Sveto Goro. Kar gnalo in vleko ga je nekaj tja gori. Pokleknil je pred Marijino podobo. Naslednji dan pa se je čisto pri zdravi pameti vrnil sam domov.

5. Deklici, ki je oslepela, je svetoval zdravnik, naj z zaupanjem prosi svetogorsko Marijo za pomoč. Komaj so jo pripeljali pred milostno podobo, je že spregledala in popolnoma ozdravela.

6. Na Sveti Gori je lahko pred prvo svetno vojno vsak bral zahvalo z zlatom vezanimi črkami: "Moja dolžnost je objaviti milost ozdravljenja, ki sem ga prejela od preblazene Device Marije. Padla sem ter pet let trpela na nogi strašne bolečine. Še s pomočjo palice nisem mogla dosti hoditi. Iskala sem pomoči pri mnogih zdravnikih, ali vse zastonj. Mati božja na Sveti Gori pa me je v hipu popolnoma ozdravila 26. avgusta 1899. O prečista Devica bodi češčena in hvaljena povsod in vekomaj. Amen." - Karolina Čičigaj.

RAZDEJANJE NA/

SVETEM MESTU

Verski prevrat, ki se je vršil v 16. stoletju, je predvsem zelo razrahljal razmerje katoliških držav do sv. stolice. Do tedaj so si vladarji želeli ugodnih, prijateljskih zvez z največjo svetovno silo, s katoliško Cerkvijo in z njenim glavarjem. V novem veku so začeli prevladovati vedno bolj krivi nauki o državni vse-mogočnosti. Protestantovski vladarji so kmalu uničili cerkveno oblast. Po

njih stopinjah pa so precej vneto stopali tudi katoliški vladarji. Vladarji so povsod podpirali težnjo, ustanoviti verske organizacije in ločine, ki so bile neodvisne od Rima. Tako cerkveno-politično gibanje se imenuje v Franciji Galikanizem, v Nemčiji Febronianizem in v stari Avstriji Jožefinizem. Jožefinizem zato, ker ima cesarja Jožefa II. za svojega začetnika.

Jožefinizem je hotel ustvariti državo, ki bi ne bila prav od nikogar drugega odvisna, kot od vladarja samega. Papežu je n. pr. odtegnil vse izpreglede od zakonskih zadržkov; papeži in škofje so morali dati vse svoje okrožnice in vse pastirske liste vladarju v pregled in v potrdilo. Niti vzgoje mladih duhovnikov ni prepustil Cerkvi. Odpravil je škofijska bogoslovja in je ustanovil generalna sementišča, kjer so mlade duhovnike vzgojevali bolj za državne uradnike, kot za namestnike božje.

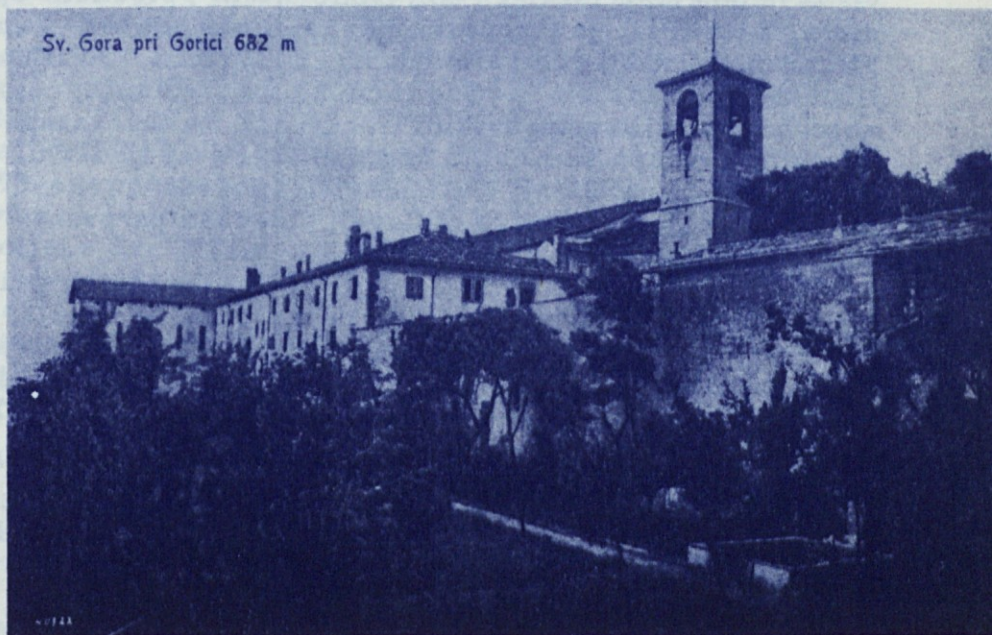
Hude udarce je zadal tudi samostanom in božjim potom. Odpravil je one redove in samostane, ki se niso pečali z dušnim pastirstvom. Premoženje teh redov je gladko zaplenil. Sam

papež Pij VI. je prišel leta 1782. na Dunaj, da bi cesarja prepričal, kako pogubno je njegovo ravnanje. Toda ni pomagalo. Zmoto je spoznal takrat, ko je bilo že prepozno. Ta cesar je tudi sklenil uničiti slavno božjo pot na Sveti Gori. Leta 1785. in sicer 30. aprila je bil podpisan odlok s strahovito vsebino: "Božja pot na Sveti Gori naj se ustavi, cerkev in samostan porušita, hospic v Solkanu pa zapre." Razdejanje na svetem kraju je bilo res strašno.

Cesarski odlok je bil poslan na deželno vlado v Gorici. Okrožni komisar ga je izročil stolnemu proštu baronu Codelliju. Cesarski ukaz so izvršili v soboto pred četrto nedeljo po sv. Treh Kraljih, ko se bere po vseh naših cerkvah evangelij o viharju na morju. Goriški okrožni komisar Baselli, prošt Codelli in oddelek vojakov so se odpravili na Sveto Goro že v petek zvečer. Prvo njihovo delo je bilo, da so še isti večer sneli čudežno Marijino podobo z glavnega oltarja, kot bi ne mogli počakati do jutra. Zjutraj je prošt še enkrat maševal na glavnem oltarju. Oltar se je zdel frančiškanom, ki so se na

Sv. Gora pri Gorici 682 m

Cerkev in samostan
pred
prvo svetovno vojno

koru solzili, kot človek brez očesa: Marije ni bilo na oltarju. Po maši je prošt ukazal pobrati ostanke svetnikov, mašne kamne iz vseh dvanajstih oltarjev in tudi iz kapele sv. Frančiška zunaj cerkve. Tako so vsi oltarji izgubili posvečenje in nihče ni smel več na njih maševati. Ob 6. uri zjutraj si je solkanski kaplan Matej Naglin nadel kronano podobo na glavo in jo je nesel proti Solkanu. Svetila sta mu dva kmeta z bakljami. Spremljal jih je odelek vojakov z bajoneti. Milostno podobo so izpostavili v solkanski župni cerkvi na oltarju sv. Križa.

Kot pogrebni sprevod se je zdelo ljudem, ko so odhajali iz Svete Gore varuhi Marijini: frančiškani. Kaj hočejo delati še na Gori, če je Marija odšla z nje? Saj so pa tudi samostan pod kaznijo morali zapustiti, ker je tako določil "velik mežnar: cesar Jožef II." Vse ljudstvo je jokalo, ko je to zvedelo. Toda solze redovnikov in solze vernega ljudstva so bile seme še lepših dni za Sveto Goro. Frančiškani so dobili začasno stanovanje v izpraznjenem samostanu na trgu sv. Antona v Gorici, od koder je vlada pregnala očete minorite. Francoska vlada je bila frančiškanom bolj naklonjena. Leta 1811. je francoski maršal Marmont, ki je bil generalni guverner ilirskih provinc ob času francoske zasedbe, izročil svetogorskim frančiškanom prelepi samostan izgnanih karmeličanov na bližnji Kostanjevici, ali kakor so ljudje rekli "Pri Kapeli." Poleg nekaterih drugih malenkosti so frančiškani prinesli iz Svete Gore v Gorico tudi oni leseni Marijin kip, ki je bil na Sveti Gori na glavnem oltarju že ob začetku božje poti.

Vse premoženje svetogorskega svetišča so prodali na dražbi. Vse, kar je skozi 200 let znosila skupaj čista ljubezen do nebeške Kraljice in je v svoji požrtvovalnosti poklonila varuhom Marijine hiše. Koliko pa je verski sklad prav za prav dobil denarja iz Svete Gore? Malo uvidevni

ljudje so precenili premoženje svetogorskega svetišča na pol milijona goldinarjev. In vse to premoženje je bilo izklicano na dražbi za ubogih 150 tisoč goldinarjev. Pač res: judeževi groši!

Zvonove je kupila solkanska občina za župno cerkev, oltarje so kupile razne druge cerkve. Glavni oltar je kupil kanalski župnik za Marijino Celje. Zvonik so popolnoma porušili. Tudi samostan in romarsko hišo so podrli, razen malega dela, ki ga je kupec rabil za svojega oskrbnika za stanovanje. Veličastno cerkev so razkrili. Vlada pa je dala nalog, da jo mora kupec do tal podreti. Delavci so se baje zastonj trudili, da bi zrušili mogočno zidovje, in zato so opustili težavno delo. Mramornati tlak so razbili, pokončali, in dragocene plošče razmetali. Najbrž so tudi takrat razbili ploščo angelskega češčenja in skoraj gotovo se je ta dragocenost in umetnost nekomu malo zasmilila in je takrat dve tretjine te plošče prišlo v dunajski muzej. Cerkvene rakve in grobnice so zasuli in zaobljubljene spominke in zahvalne podobe in napise so razmetali. Pri tem splošnem upostoženju je ostala cela samo kapela sv. nadangela Mihaela. Tu lahko spoznamo nadutost in predrznost cesarja Jožefa II. Marija je rekla sama Urški Ferligojevi: "Povej ljudstvu, naj mi na tem kraju pozida cerkev!" Avstrijski ošabni cesar pa pravi: "Porušite cerkev do tal!"

Ljudstvo pripoveduje, da noben kupec ni imel sreče z blagom, ki ga je kupil na dražbi svetogorskega svetišča. Ukradeno blago pač nima teka. In to je bil čisto navaden rop.

MARIJA SE VRAČA NA SVETO GORO

Cesar Jožef II. je umrl leta 1792. Nihče ni žaloval za njim, zlasti katoličani ne, ki jim je prizadel toliko krivic. Avstrijski cesarski

prestol je zasedel Frančišek II., ki je skušal popraviti, kar je njegov prednik zagrešil proti svobodi katoliške Cerkve.

Tisti čas je živela v Solkanu zelo verna in premožna žena gospa Valentinčičeva. Vsa leta jo je bolelo to veliko ponižanje Svete Gore. Kar v srce so jo rezale žalostne razvaline Marijinega svetišča. Ta gospa je dobila redek obisk. Grof Edling iz Ajdovščine je prišel k njej. Njegov sin pa je bil dvorni svetovalc cesarja Frančiška II. na Dunaju. In dobra žena sproži zadevo Svete Gore na tem obisku. Pravijo, da je padla na kolena pred starega grofa in je prisrčno prosila, naj pomaga dvigniti tako osramočeno Sveto Goro.

Kamen je bil sprožen. Grof Edling je takoj sestavil lepo spomenico ali pismo, ki so ga podpisali: mestni župan goriški, vsi goriški mestni župniki in mnogo duhovnikov, plemenitaši in zastopniki okoliških občin. In res Edlingov sin je na Dunaju prošnjo dobro podprl in priporočil. Po nekaterih poizvedovanjih je bila prošnja ugodno rešena in 15. februarja 1793. je okrožni komisar v Gorici že dobil odlok, da se naj božja pot na Sveti Gori obnovi. Takoj so šli na delo. V Gorici so nemudoma sestavili odbor. Najbolj vnet v tem odboru je bil duhovnik Gironcoli. Takoj so sestavili okrožnico ali prošnjo, ki so jo dne 4. maja 1793. razposlali po vsej deželi. Okrožnica je izražala veselje, da je dovoljeno Sveto Goro spet obnoviti in so seveda prosili ob tej priliki za prostovoljne darove za zidavo cerkve. Četudi so bili takrat najslabši časi v deželi, je vse ljudstvo z navdušenjem sprejelo vest, da bo na Sveti Gori kmalu zopet stala cerkev in v njej Marija, ki bo lajšala njih gorje. Romarji so trumoma hiteli na Sveto Goro in vsak je prinesel svoj dar Mariji na oltar. Ta je prinesel vsoto denarja, drugi je prinesel desko, tretji koš opeke. Mnogi so ponudili

svoje delovne roke. Tako je bila cerkev do 23. junija 1793. toliko popravljena, da so mogli v njej že maševati.

K tej prvi maši v obnovljeni cerkvi so prišle ogromne množice ljudstva. Maševal je goriški generalni vikar Jožef Križman v kapeli sv. Mihaela. Med slovesno mašo je množicam tako navdušeno pridigal, da so ljudje še isti dan spravili skupaj za svetišče 120 zlatov. Od tega dne so maševali vsak dan v kapeli sv. Mihaela, dokler ni bila cerkev toliko popravljena, da so lahko maševali na glavnem oltarju. Zgodovinar omenja, da so za obnovitev Svete Gore največ napravili vrli Grgarci. Oni so se najprej spravili na cesto, ki so jo uredili prav do viha in so tako delo in dovažanje zelo olajšali.

Na Sveto Goro so takoj dobili tudi stalnega duhovnika. Stanoval je v onem delu starega samostana, ki so ga pustili za oskrbnika. Moral je biti ta duhovnik zelo vnet, saj je pripravil vse potrebno, da je še istega leta Marija prišla nazaj na Sveto Goro.

Dan za Marijino vrnitev je bil določen praznik sv. nadangela Mihaela 29. septembra, ki je bil ono leto v nedeljo.

Na predvečer so se Solkanci zbrali v svojo farno cerkev in jo napolnili. Vse oči so bile uprte na Marijin oltar. Pošlan je bil v Solkan od škofijstva znani duhovnik Gironcoli, ki naj spravi čudežno podobo v Gorico. Solkanskem župniku je pokazal pismeno pooblastilo. Ta duhovnik pride pred Marijin oltar in začne peti Litanijske Matere božje. Nato je ljudstvo nagovoril in vse razložil: da gre Marija nazaj v svoj dom, ki si ga je izvolila. Duhovnik je mislil na privaten, preprost prenos Marijine podobe, toda ljudstvo tega ni pustilo. Sami so Marijo dvignili iz oltarja in sami so jo v mogočni procesiji nesli med petjem in molitvijo v mesto. V mestu ni bilo nič posebnega pripravljenega za sprejem Marijine

podobe, toda ko je ljudstvo zaslišalo, da je Marija na mestnih ulicah, so postavili meščani na vsako okno svetilko, ali svečo in pravijo, da mesto še nikoli ni bilo tako razsvetljeno. Ljudje so drli na ulice in sprevod se je komaj pomikal naprej. Da sprevod ni bil pripravljen in da so duhovniku naročili, naj Marijino podobo privatno prinese v mesto, je bil gotovo vpliv Jožefinizma, ki se je dolga leta poznal v naši deželi. Ko se je Marijina podoba bližala stolni cerkvi, takrat so po vsem mestu zazvonili zvonovi. Mestna duhovščina je čakala Marijo pred stolno cerkvijo. Ob 10. uri zvečer se je slovesnost končala. Marija je prenočila v stolnici, ki je bila vso noč odprta.

Prihodnje jutro je bila v stolnici pontifikalna sv. maša, ki jo je opravil škof pred milostno podobo v stolnici ob 8. uri. Takoj po sv. maši so postavili Marijino podoba na nosila pod dragoceni baldahin, ki so ga bile nalašč za to napravile goriške uršulinke. In začela se je procesija. Spredaj so korakala zastopstva bližnjih občin z zastavami, za njimi rokodelske organizacije ravno tako z zastavami in z gorečimi svečami, potem oddelek belooblečenih deklet, nato oddelki mestne straže. Za temi so šli frančiškani in kapucini za svojimi križi. Potem duhovščina slovenske fare sv. Ignacija, takoj za njimi se je uvrstila godba stolne cerkve. Nato nosila pod baldahinom. Marijo je nosilo osem duhovnikov, ki so bili oblečeni v rokete. Na vsaki strani podobe so korakali odlični meščani z debelimi svečami v rokah. Prvi za podobo je šel goriški škof. V sprevodu je bil nato glavar grof Thurn Hofer iz Valsassina z vsem svojim spremstvom in uradništvom. Nato je korakal drugi del belooblečenih deklet s svečami. Dekleta so prepevale Marijine pesmi. Sprevod je zaključil oddelek mestne straže.

Ko je dospela Marijina podoba

do uršulinskega samostana, so podobo kronane Marije obrnili proti samostanu, da so jo lahko redovnice počastile. Potem je šla procesija naprej po Raštelu čez trg Travnik in skozi Gosposke ulice proti Kornu. Ko je prišel sprevod do Koroških mestnih vrat, se je vlila huda ploha. Procesija se je vkljub temu mirno pomikala naprej, le duhovniki, ki so bili oblečeni v dragocene obleke, so se umaknili v bližnje hiše pod streho. Bilo je ob pol dveh popoldne, ko je procesija prišla do zaželenega cilja: na Sveto Goro. Nosilnico s podobo so položili sredi cerkve. Kanonik in generalni vikar Jožef Križman je stopil na prižnico in je najprej govoril v italijanskem jeziku. Ko je duhoviti govornik prišel do najprimernejšega mesta v svojem govoru, so duhovniki dvignili Marijino podobo. Ljudstvo je začelo na glas jokati. Govornik je končal, zaigrala je godba kar v cerkvi, po gori se začeli pokati možnarji, in med tem so postavili Marijino podobo na prestol na začasnem oltarju, ki je bil prekrasno ozaljšan in razsvetljen. Kanonik Križman je nato še pel sv. mašo, med katero je igrala godba, ker orgelj seveda ni bilo. Po sv. maši pa je stopil še enkrat na prižnico in je govoril v slovenskem jeziku. Še le ob pol štirih je slovesnost minila. Verno ljudstvo je vztrajalo od 8. ure zjutraj do pol četrte ure popoldne. Takrat so se ljudje res znali še žrtvovati.

V spomin na to slovesnost so vzidali nad glavnim cerkvenim vhodom napis v latinskem jeziku, ki se glasi po naše: "Jaz pa bom stala na gori, kakor prej."

Svetogorska cerkev je bila popravljena in božja pot se je zopet začela veselo razvijati. Seveda je še vsega najpotrebnejšega manjkalo. Lahko je razmetati, ali težko je zopet skupaj spraviti. V cerkvi ni bilo oltarjev, ni bilo cerkvene obleke in bogoslužnih posod. Ni bilo stanovanja za duhovnike, pa tudi ne za romarje prenočišč. Pred

nekaj leti so pa vse to na ukaz oblasti rušili in podirali!

Na Sveto Goro je prišel takrat goreč duhovnik in častilec Matere božje: g. Jožef Alojzij Gironcoli. Škof ga je poslal za oskrbnika in dušnega pastirja k svetišču. Lotil se je dela z veliko vnemo. V prvem desetletju je spravil skupaj 27 tisoč goldinarjev milodarov. Na vse strani je prosil. Kmalu je pripravil stanovanje za duhovnike, ki so hodili pomagat na Sveto Goro ob romarskih shodih in tudi romarski dom je kmalu uredil. Leta 1814. je začel na starih temeljih zidati zvonik iz rezanega kamna. Kupil je zvon, ki je tehtal 15 centov, dva druga pa je dala vlada, da je Sveta Gora imela zopet zvonjenje.

Grof Cassis je leta 1782. v Monasteru pri Ogleju kupil na dražbi samostan benediktink. V tej samostanski cerkvi je bil tudi krasen oltar in grof ga je daroval svetogorskemu svetišču. Leta 1793. so pripeljali ta oltar na 61 vozovih pod Sveto Goro. Da so spravili oltar na goro, je bilo treba gotovo še dvakrat toliko vozov. Vse stroške prevoza je plačal grof Cassis sam. Vrh tega je poslal tudi kos stebra iz dragocenega zelenega marmorja za olepšanje tabernaklja. Stroške za postavljanje glavnega oltarja pa je plačal grof Thurn. Goriško glavarstvo je podarilo Sveti Gori oltar iz zatrte kapele sv. Treh Kraljev. Postavili so ga na listno stran in ga posvetili sv. Jožefu. Grof Karol Coronini je daroval oltar na evangeljski strani. Na sredi cerkve so napravili lesen oltar sv. Križa. Baron Leopold Molina je daroval umetniško izdelano mramornato prižnico. Grofica Ana Karolina Coronini je darovala veliko cerkvenih oblek. Grof Rajmund Thurn je podaril dragocen kelih in prekrasen mašni plašč. Jakob Chiarassa pa velik ciborij. Biljanska župnija je zbrala za srebrno kadilnico. Tako si je po časi Sveta Gora zopet opomogla.

Leta 1808. in sicer 14. aprila je

umrl oskrbnik Svete Gore duhovnik Gironcoli. Skoraj vse svoje premoženje je zapustil svetogorski cerkvi. Pokopali so ga v cerkvi pri oltarju sv. Jožefa. Njegov naslednik je bil beneški duhovnik Pavel Celotti, ki je vodil svetišče 52 let. Gotovo so se ti duhovniki morali priučiti slovenskega jezika, ker večina romarjev je bila vedno slovenska. Le Gorica, bližnji Trst in Furlanija so dali nekaj laških romarjev. Pa Furlani govorijo svoj poseben jezik. Celotti je pozidal ostali del samostana ter gostilniške prostore je čisto na novo pozidal. Njegova največja zasluga pa je, da je dal napraviti na Sveto Goro dobro vozno cesto. Pod njegovim vodstvom so bili narejeni vodnjaki, kar je velikanskega pomena za take množice ljudstva. Zasadil je senčno drevje in razširil je pokopališče. Uredil je tudi lep zelenjadni vrt na Sveti Gori. Stikal je za knjigami iz starega samostana in je skoraj vse pokupil za Sveto Goro. Cerkvi je preskrbel nove orgle in nove spovednice. Okrog cerkve je dal napraviti obzidje. Leta 1839. je slovesno obhajal tristoletnico božje poti, 1843. pa petdesetletnico obnovenja božje poti. Ko je vodil svetogorsko svetišče že 52 let, je svojo službo odložil, pa je potem živel še 10 let. Umrl je 1864. leta, ko je bil 86 let star. Pokopali so ga v cerkvi poleg njegovega prednika pri oltarju sv. Jožefa.

Tretji duhovnik po obnovitvi božje poti je bil Frančišek Visintini. Bil je posebno priljubljen spovednik. Vodil je svetišče enajst let. Umrl je leta 1871. Za njim je kratko oskrboval Sveto Goro duhovnik Janez Velikonja. Nato je bil imenovan za ravnatelja svetišča Lavrencij Rutar, ki je ostal na Sveti Gori 24 let. Veliko je delal, pa imel tudi velike težave predvsem zato, ker je primanjkovalo duhovnikov. Kaj pa pri takih množicah more narediti en sam duhovnik, lahko vsak razume.

Dne 2. septembra 1872. je sivolasi

goriški škof Andrej Golmajer pripeljal na Sveto Goro velikansko procesijo. Imenovali so jo Pijevo procesijo. Zakaj? Leta 1870. je italijanska vlada papežu ugrabila zadnji košček zemlje. To tatvino in tako postopanje z namestnikom Kristusovim je obžaloval ves katoliški svet in vsi dobri katoličani so s svetim očetom sočustvovali. Tako so tudi verniki goriške škofije sklenili, da prirede za preganjanega papeža Pija IX. veliko romanje na Sveto Goro. Te manifestacije za glavarja katoliške Cerkve se je udeležilo okrog 40 tisoč vernikov s 150 duhovniki. Ta dan je bilo na Sveti Gori 72 svetih maš in več tisoč sv. obhajil. Ob tej priliki so sklenili oskrbeti svetišču večje zvonove, ki jih je vlil Albert Samassa v Ljubljani. Nadškof Golmajer jih je 7. januarja 1874. slovesno posvetil. Za spomin na Pijevo procesijo so napravili tudi nov oltar na sredi cerkve. Naredil ga je domačin Blaž Potočnik po načrtu inženirja Banbela. Bil je tako napravljen, da so lahko na obeh straneh maševali in okrog in okrog oltarja je bila velikanska obhajilna miza. V tem času je izšla tudi knjiga o zgodovini Svete Gore. Spisal jo je duhovnik Anton Červ, založil pa jo je svetogorski dušni pastir g. Rutar.

Ob Rutarjevem času je bila na Sveti Gori še ena velikanska slovesnost, ki je Pijevo slovesnost še prekosila. Leta 1890. so imeli prošnjo procesijo in pobožnost za papeža in domovino. Že ob dveh po polnoči je bila cerkev polna ljudstva. Glavna procesija je prišla iz Gorice. Ta dan je bilo na Gori 50 tisoč romarjev. Slovensko pridigo je imel slavn dr. Mahnič, poznejši in zdaj že pokojni škof na Krku. Slovesno mašo je imel nadškof Alojzij Zorn.

G. Lovrenc Rutar je bil za svoje zasluge imenovan za častnega kanonika in za monsignora. Umrl je na Sveti Gori 26. avgusta 1894. in je bil pokopan na svetogorskem pokopališču. Njegov naslednik je bil g. Andrej Leban. Vodil je svetišče šest let. Bil je

zelo priljubljen. Leta 1900. je šel v pokoj, ker mu planinski zrak ni ugajal. Šel je na Mirnski Grad, pa je že leta 1901. umrl. Pokopali so ga tudi na Sveti Gori. Stoletje gre k zatonu, k svojemu koncu. Novo, dvajseto stoletje je prineslo Sveti Gori zopet veliko in prijetno spremembo takoj ob svojem začetku, prihodnja leta pa tudi veliko gorja in celo popolno uničenje.

FRANČIŠKANI ZOPET

NA SVETI GORI

Nad sto let so imeli na Sveti Gori kar naprej veliko in največjo težavo: Romarji so prihajali v obilnem številu, duhovnikov pa ni bilo dosti, da bi jih z vsem potrebnim duhovnim živežem oskrbeli. Uvidevni nadškof in poznejši kardinal Jakob Missia je takoj začel misliti zopet na redovnike. In ker so bili frančiškani že prej 200 let oskrbniki svetogorske božje poti, se je nadškof naravno obrnil na frančiškane v Ljubljani. V jeseni leta 1900. so bila vsa potrebna pooblastila in dovoljenja urejena, da se lahko frančiškani zopet nasele na Sveti Gori. Slovesno so bili ustoličeni 5. februarja 1901. Za gvardijana na Sveti Gori je bil določen p. Kalist Medic, ki je prišel v Gorico že o božiču leta 1900. Predstavil se je nadškofu in je čez praznike ostal pri svojih sobratih na Kostanjevici pri Gorici. Na starega leta dan pa se je podal na Sveto Goro. Maloštevilni svetogorski prebivalci so ga pričakovali pred cerkvenim vhodom. Prijazno so ga sprejeli in ga prosili za blagoslov. Ginjen jim ga je pater podelil in potem so vsi skupaj stopili v cerkev, da počaste Najsvetejše. Novi gvardijan se je pred oltarjem razjokal, ko je Jezusu in Mariji priporočal svoje delo in delo svojih sobratov. Staro leto in stoletje je p. Kalist sklenil z evharističnim blagoslovom, novo leto in novo stoletje pa je začel s sveto mašo, ki je bila dovoljena takoj po polnoči.

Slovesna in uradna izročitev se je vršila 5. februarja 1901. Izročitev

Svete Gore frančiškanom je izvršil tedanji stolni župnik in dekan dr. Frančišek Sedej, poznejši nadškof goriški. Pri izročitvi je bil navzoč tudi frančiškanski provincial p. Konstantin Luser, ki je pripeljal s seboj še dva patra, določena za svetogorsko samostansko družino in ta dva sta bila: p. Janez Kapistran Ferlin - naš lemontski čebelar Father John in pater Konrad Mesar. Prva dva sta že nad 25 let mrtva. Iz bližnje Kostanjevice je prišel na slovesnost p. gvardijan, ki je pripeljal s seboj mlajše patre in klerike pevce, da je bila slovesnost kar prisrčna.

Stanovanje in cerkev so morali najprej preurediti v toliko, da so zadostili redovnim predpisom. Predvsem je bil potreben oratorij za samostansko družino, kjer duhovniki opravljajo skupno svoj brevir. V ta namen so priredili tretjino pevskega kora. Takrat so tudi napravili dvoje oken na cerkvenem pročelju, da so dobili več svetlobe na korin v cerkev. Še istega leta so pozidali tik samostana na razvalinah nekdanjega samostana veliko obednico, ki so jo rabili poleti za družino, ob shodih za duhovnike. Nad obednico so priredili enako velik prostor za romarsko prenočišče. Takoj nato so pozidali novo romarsko hišo z 22 sobami. Romarji so imeli iz te hiše prediven razgled v Gorico, na morje in na gore. Prihodnje leto 1902. so razširili gostilno pri cerkovniku. Istega leta so tudi povečali vodnjak pred cerkvijo, pet let pozneje pa so prav tako popravili spodnjo gostilno. Pred prvo svetovno vojno je bilo na Sveti Gori vedno 6 do 7 patrov, ki so radi pomagali z raznimi pobožnostmi po farah, kadar ni bilo dela z romarji. Letnih obhajil je bilo na Sveti Gori povprečno 45 tisoč, romarjev pa je prišlo na Sveto Goro vsako leto 100 tisoč. Romarskih procesij je bilo navadno vsako leto 15, nekatera leta tudi več. Nemški pisatelj Hoppe imenuje Sveto Goro naj-

idealnejšo božjo pot.

Največ romarjev je prihajalo o binkošti, na Kronarico, za Porciunkulo, za Malo mašo in za Vse svetnike. Sicer so romarji prihajali na Sveto Goro skozi vse leto v manjših skupinah in privatno, vendar jih je bilo največ v poletnih mesecih in tja do adventa.

Leta 1907. je naklonila sv. stolica svetogorskemu svetišču veliko odlikovanje: Marijino cerkev je imenovala za "baziliko."

Dne 24. marca 1902. je v Gorici nagloma umrl kardinal in nadškof Jakob Missia, velik ljubitelj in dobrotnik Svete Gore in njih oskrbnikov, frančiškanov. Na lastno željo so njegove zemeljske ostanke pripeljali na Sveto Goro, kjer so mu pripravili grobnico v kapeli sv. Mihaela. Pokrili so jo s preprosto ploščo, ki ima skromen napis: "Jakob Kardinal Missia." Tako je sam želel. Frančiškani so lepo in plodonosno delovali na Sveti Gori in skrbeli za svetišče ter stregli romarjem, toda le kratko časa. Prihrumela je vihra prve svetovne vojne in najhuje je tulil vihar ravno okoli Svete Gore.

MARIJA SVETOGORSKA

JE POSTALA BEGUNKA

Leta 1914. so črni oblaki prevlekli vso Evropo in vse dežele je prešinil grozovit strah: vojska je tu! Deset mesecev so že bruhal topovi smrt in razdejanje, spreminjali cvetoče vasi in domove v ognjeno morje na vzhodu in jugu. Bolnišnice so se polnile z ranjenci, domovi pa z britkimi solzami. Toda vojska je bila takrat še daleč proč od naših krajev. Meseca maja in sicer 24. dan 1915. pa je Italija napovedala vojsko. In vojna vihra je bila pred pragom. Dne 25. maja je že avstrijsko vojaštvo zasedlo Sveto Goro. Vojaški poveljnik je nemudoma izdal povelje, da morajo vsi prebivalci Svete Gore v eni uri oditi. Tedanji gvardijan p. Marijan Širca je

zastonj prosil dovoljenja, da ostaneta kot varuha svetišča na Sveti Gori on in p. Frančišek Ambrož. Samostanska družina se je morala takoj odpraviti na pot. Najvažnejše stvari so naložili na vozove. Milostno podobo so vzeli iz oltarja ter so jo zavili v preprogo. Pospravili so tudi seveda Najsvetejše v cerkvi in ugasnili so večno luč. Vsi žalostni so prebivalci zapustili sveti kraj, ki je bil nekdanj vse radosti sladki raj. Polni najstrašnejših slutenj so se popotniki zopet in zopet ozirali nazaj na Sveto Goro.

Zvečerilo se je, ko so svetogorski begunci z milostno Begunko prispeli v Grgar. Milostna podoba je ostala prvo noč v hiši Antona Černeta, naslednjega dne pa so jo prenesli v župnišče k tedanjemu kuratu Jožefu Godniču, ki je Marijo in patre ljubeznivo sprejel. Naši begunci so upali, da se bodo lahko kmalu vrnili nazaj na Sveto Goro in zato so nekaj dni ostali v Grgarju. Toda vojna vihra je divjala vedno besneje. Po sedmih dnevih bivanja v Grgarju je p. Frančišek z vojaškim avtomobilom odpeljal milostno podobo k sv. Luciji na kolo-dvor, od tam pa po železnici v Ljubljano, kamor je prispel 1. junija 1915. ob 7. uri zjutraj.

P. Frančišek Ambrož je v Ljubljani dobil od vojaških višjih oblasti dovoljenje, da se sme vrniti na Sveto Goro. Skozi 14 mesecev je bila Sveta Gora v bojni črti. Njena usoda je bila prav kmalu zapečaten. Vojaštvo je rabilo postojanko za opazovalno točko, poleg tega pa so se utaborili na Gori težki topničarji, ki so bruhalo ogenj na sovražne Lahe. Nič ni čudnega, da je sovražnik nameril svoje topove v ono smer, od koder je bil tako vneto napadan. Prebivalci Goriških Brd so vedeli povedati, da se je prvi kanon, ki ga je neki častnik nameril proti svetogorski cerkvi, na drobne kosce razpočil in da je pobil vse vojake, ki so stali okrog topa. Prvi streli so padli na Sveto Goro že 5. junija 1915.

in 20. junija so prinesli v Gorico prve tri ranjence iz Svete Gore. Na predvečer sv. Janeza Krstnika je gledala Gorica in vsa okolica strašen kres na Sveti Gori. Tisti večer so zažigalne granate zapalile cerkev in samostan. Oboje je bilo popolnoma uničeno. Ko je drugo jutro sonce obsvetilo Marijino Goro, je bil pogled obupen. Samo okajeno zidovje je stalo in štrlelo žalostno v zrak. In to zidovje je padlo ter se popolnoma zrušilo dne 18. oktobra istega leta, ko so ob 7. uri zjutraj začeli Sveto Goro znova obstreljevati. In Sveta Gora je bila ena sama velika razvalina.

P. Frančišek je tudi v razvalinah vztrajal na Sveti Gori. Ko je pa njegovo bivanje na Gori postalo ne le drzno, ampak tudi nespametno in nemogoče, je zapustil sveti kraj in se je preselil k usmiljenim bratom v Gorico. Tu je pomagal oskrbovati ranjence, dokler ga ni zadela laška granata. Ko se je boril težko ranjen s smrtjo, je milo prosil, naj ga pokopljejo na Sveti Gori. To željo so mu izpolnili: ponoči so ga vojaki mrtvega prenesli na svetogorsko samostansko pokopališče in so ga tam pokopali.

Marija begunka pa je bila v Ljubljani. Njeno podobo so frančiškani po nekaj dneh izpostavili v svoji cerkvi in sicer na oltarju sv. Deodata. Za Marijino podobo se je posebno zavzel tedanji voditelj tretjega reda v Ljubljani p. Salvator Zobec, ki je skrbel, da je bil oltar vedno ves v rožah in da so se pred oltarjem vedno vršile razne pobožnosti. Ob vseh tretjerednih shodih je bila pobožnost pri tem Marijinem oltarju, kamor so ob shodih prenesli tudi Najsvetejše. Ker je bilo v Ljubljani mnogo primorskih begunccev, so se goreče zatekali k svetogorski Mariji v frančiškanski cerkvi. Duhovniki begunci so hoteli maševati na oltarju milostne podobe. Sem so hodili begunci prosit za svoje sinove na bojnih poljih, tu so iskali tolažbe, ko zvedeli, da je dom v razvalinah,

tu so dvigali roke k svoji materi, ko je trkalo pomanjkanje na njih borne barake.

Toda tudi beguncem se je prikazal kakšen žarek veselja. Najbolj svetel je bil tisti dne 17. junija 1917, ko je prišel v Ljubljano goriški nadškof dr. Frančišek Sedej, ki je vodil v ljubljanski frančiškanski cerkvi jubilejne slovesnosti za 200 letnico kronanja svetogorske Marijine podobe. Dopoldne je imel visoki knez pontifikalno sv. mašo s pridigo v frančiškanski cerkvi, popoldne pa je bila velikanska procesija z milostno podobo po ljubljanskim ulicah. Vsa Ljubljana je bila na nogah, posebno pa ni manjkal noben primorski begunec pri tej procesiji. To je bila velika mirovna pobožnost. Ker so bili skoraj vsi fantje in moški v vojski, je bilo v procesiji največ žensk in otrok. Pri glavni pošti je procesija zavila v Šelenburgovo ulico. Gospa Šelenburgova je namreč pred 200 leti podarila svetogorski Mariji dragoceno krono, ki je bila z njo kronana Svetogorska Kraljica.

SVETA GORA SE DVIGA

IZ RAZVALIN

Ko je bila Marija Kraljica svetogorska v Ljubljani kot begunka, je na Sveti Gori skozi divjala ljuta vojska. Parkrat je celo menjala svoje gospodarje. Dne 7. novembra 1918, so jo za stalno zasedli Italijani. Prva svetovna vojna je bila končana. Nastala je nova država Jugoslavija, toda, joj: Gorica, Sveta Gora, vsa Primorska in še velik del Kranjske, vse to slovensko ozemlje je bilo krivično dodeljeno Italiji.

Begunci so se začeli takoj vračati na svoje porušene domove. Koliko je bilo truda in dela, preden so si vsaj za silo zopet uredili svoje domove! Toda tudi na Sveto Goro niso pozabili. Nekateri so takoj hiteli na Goro, da si ogledajo vojne grozote na slavni božji poti. Pot na Sveto Goro je bila popolnoma razrita, vsa gora je bila

preprežena z žičnimi ovirami, posuta z mrliči. Povsod je bilo razmetanega polno orožja. Zelo previden je moral biti vsak, kdor je takrat romal na Sveto Goro, da mu ni kaj pod nogami eksplodiralo ter ga ubilo. Na vrhu Gore je napravila vojska tako spremembo, da se niti ni poznalo, kje in kako sta stala cerkev in samostan. Le veliki razčesani štori mogočnih dreves, ki so obupno kipeli iz razvalin, so vsaj za silo pomagali, da so mogli na teh ruševinah določiti, kje približno se je kaka stvar nahajala.

Vse ljudstvo je želelo, naj bi se Sveta Gora kaj kmalu obnovila. Goriški nadškof Sedej je takoj sestavil poseben odbor, ki mu je načeloval sam ter mu določil nalogo: božja pot na Sveti Gori naj se obnovi. Računali so predvsem na vojno odškodnino. Ker so pa sprevideli, da te še tako kmalu ne bo, so sklenili, da bodo s prostovoljnimi darovi sezidali začasno cerkvico in poleg majhen samostan za prvo silo. Načrt je napravil arhitekt Fabiani, delo pa je prevzel zidarski mojster Valentin Leban iz Grgarja. Začeli so prihajati darovi. Z zidanjem so pričeli 20. avgusta 1920. Toda najprej je bilo treba vsaj za silo popraviti pot na Sveto Goro in so skoraj vsi milodari šli za to, tako da so morali 23. decembra delo popolnoma ustaviti. Samostan je imel le gole stene in streho, zidovječasne kapele pa je bilo komaj tri metre visoko.

Takrat je bila Sveta Gora v nevarnosti, da se ne bi nikdar več dvignila. Pa je previdnost božja poslala na Goro zidarja in spretnega, navdušenega delavca, ki ga lahko imenujemo res obnovitelja Svete Gore. To je frančiškan p. Janez Kapistran Ferlin, ali kakor ga mi tu v Ameriki poznamo pod imenom Father John, čebelar. Frančiškansko vodstvo v Ljubljani je tega moža imenovalo za gvardijana na Sveti Gori. Dodelili so mu samostanskega brata Kandida Grmeka. Na Sveto Goro sta prišla na predvečer

Rev. John C. Ferlin, obnovitelj Svete Gore
po prvi svetovni vojni

praznika sv. Jožefa, torej 18. marca 1921. Ko sta dospela, nista vedela, kje bosta spala, ker niti ena soba ni bila končana. Še isti večer sta zbila neko steno, da ni na nju pihalo in počivala sta na izposojenih posteljah. P. John je bil nekaj časa, preden je prišel na Sveto Goro, v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici pri Gorici. Tam si je napravil lično spovednico, tabernakelj in še mnoge druge potrebne stvari. Na sv. Jožefa praznik je p. John maševal v provizorični kapelici. V tej kapelici je obhajal p. John tudi svojo srebrno mašo.

P. Kapistran je hitro najel nekaj delavcev in v malem samostanu so priredili sobo za sobo in tudi kapelica je bila kmalu preprosto pa okusno pripravljena in opremljena z vsem, kar je nujno potrebno. Vanjo so postavili skromen oltar in g. župnik iz Čepovana je posodil neko staro svetogorsko sliko, ki je bila na oltarju tega prvega preprostega svetišča...

Začela so se romanja. Kmalu so začeli prihajati romarji tudi v večjih skupinah in v procesijah. Prav prvo procesijo je pripeljal na Sveto Goro pravzaprav že 13. junija 1920. grgarski dušni pastir g. Alojzij Filipič, ko so bile na Sveti Gori še same razvaline in se obnovitvena dela še niso pričela. Sredi razvalin je bila sveta maša in pridiga. Po sveti maši so se Marijine družbenice posvetile Materi božji. Oltar je bil lepo prirejen in ozaljšan in na Gori ste vihrali dve zastavi: na eni strani oltarja zastava Marijine družbe, na drugi strani pa zastava izobraževalnega društva. Pevci so navdušeno prepevali. Prve pobožnosti po vojni so bile popolnoma slovenske.

Takrat so prvi romarji grgarski zbrali za prvi kamen nove Svete Gore 218 lir. Klic "Na Sveto Goro!" je prišel iz Grgarja leta 1539. Isti klic se je razširil po slovenski zemlji iz iste vasi leta 1920: Mariji hočemo pozidati hišo!

Prihajal je svetogorski praznik Kronarice. To je hotel p. John že slovesno praznovati. Napovedana je bila velika procesija iz Kanala. Treba je bilo pripraviti oltar na prostem, ker je bila kapelica premajhna. P. Kapistran pošlje brata Kandida na razvaline, naj jih malo poravna, da bodo lahko postavili oltar. To je bilo v soboto 4. junija 1921. in sicer približno tam, kjer je stal veliki oltar v prejšnji baziliki. Kmalu ko je brat odvalil nekaj kamnov, je zadel na nekaj belega. Takoj mu je prišlo na misel: kaj ko bi bil to ostanek velikega

oltarja? Že je hotel sporočiti veselo najdbo p. Kapistranu, pa se je na pol poti vrnil nazaj, da se je popolnoma prepričal. Začel je kar z roko odstranjevati kamenje in pesek in staro malto, da ne bi s kakim orodjem pokvaril dragocenega marmorja. Kmalu se je pod belim marmorjem pokazal rdeči, ki je bil podstavek prvega velikega stebra na desni strani tabernaklja. Ko je bil brat docela prepričan, da je odkril veliki oltar, je ves navdušen stekel preko razvalin, da je to novico ves zasopel povedal samostanskemu predstojniku. Sprva kar ni hotel verjeti. Ni si mogel predstavljati, da bi v takem razdejanju moglo ostati še kaj celega in vporabnega. Takoj je šel p. Kapistran, da se je na lastne oči prepričal. Začela sta previdno oba odkopavati in kmalu sta se prepričala, da je oltarna miza popolnoma cela in vporabna. Pater je takoj sklenil in odločil: Jutri bo sv. maša na tem starem oltarju. Toda danes je že sobota! In kar si p. Kapistran vtepe v glavo, to se mora zgoditi. Na Sveti Gori sta bila še dva fanta iz Grgarja, ki sta pomagala zidati. Takoj gre pater k njima in ju prosi, da bi pomagala odkriti ves oltar ter odstraniti vso navlako in kamenje. Eden se je takoj poprijel

dela, drugi pa je skočil v Grgar ter je pripeljal na Sveto Goro še nekaj drugih fantov in z veliko požrtvovalnostjo so delali do 11. ure ponoči, da so oltar popolnoma odkrili in očistili, tudi oltarske mogočne stopnice. Istega dne je p. Kapistran odkril glavni vhod v cerkev. Drugi dan 5. junija so prišli romarji. Bilo jih je 2000. Vodil jih je g. dekan Berlot iz Kanala. Seveda niso bili vsi romarji iz Kanala, temveč so prišli tudi od drugod. Posebno je bilo veliko Grgarcev. P. gvardijan je sprejel romarje na cerkvenem pragu: opravil je obredne molitve in jih je blagoslovil. Šli so v porušeno cerkev, prav tam, kjer so prej hodili v celo. Po vijugastim potu jih je peljal preko razvalin do odkritega velikega oltarja, ki so se ga vsi neizrečeno razveselili. Kako pretresljivo se je na teh razvalinah trgala iz vseh src pesem, ki so jo romarji peli kot odpev pri litanijah:

O Marija svetogorska,
v svoje varstvo sprejmi nas,
Bodi naša ljuba Mati,
prosi Jezusa za nas!

Čez 14 dni na to je prišla na Sveto Goro prva Marijina družba in sicer iz Podgore pri Gorici. Pripeljal jo je g. kurat Ciril Vuga.

Na Sveti Gori je čakalo še mnogo

Sveta Gora v
razvalinah
po prvi
svetovni
vojni

dela. Toda najprej mora priti Marija nazaj domov.

MARIJINA DRUGA VRNITEV

Na Sveti Gori je novi gvardijan delal in se trudil brez vsega oddiha: popravljaj je samostan, krasil skromno kapelico, izkopaval ruševine prejšnjega svetišča, čistil samostanski vrt. Poleg tega pa je bilo še mnogo drugega dela z oblastni: cerkvenimi in svetnimi. Skoraj vsak teden je moral p. gvardijan iti v Gorico k deželnemu glavarju, da bi pospešil državno podporo, oziroma vojno odškodnino za Sveto Goro, za obnovitev cerkve in samostana. V Ljubljani se frančiškani za te stvari niso mogli brigati, ker je bila Sveta Gora v Italiji, torej v drugi državi. Sveta Gora je bila last frančiškanskega reda. Nadškof Sedej je začel kar na svojo odgovornost zidati kapelo z

izjavo, da cerkev tako ne bo več stala na onem mestu kot je stala prej. Nadškof je p. gvardijanu celo odsvetoval narediti načrt prejšnje Svete Gore, kar so oblasti zahtevale v poravnavo vojne odškodnine. Vlada je namreč naročila, da naj vsak, ki mu je vojna porušila kako poslopje, predloži natančen načrt porušenega poslopja. Nadškofova izjava se je glasila: "Se ne izplača delati nikakih načrtov, ker vlada itak namerava vzeti Sveto Goro v svojo last, ker misli na vrhu gore postaviti velikanski spomenik padlim vojakom." P. gvardijan pa je poiskal inženirja in mu je plačal 5000 lir, da je napravil natančne načrte vseh prejšnjih svetogorskih poslopij in vlada je p. gvardijanu nakazala tri milijone lir vojne odškodnine. Pri neki taki seji za vojno odškodnino se je moral p. gvardijan odločno postaviti za samostanske pravice. V škofijski palači je bila ta seja. Pričujejoč je bil nad-

Razvaline na Sveti Gori. Na sliki se vidijo P. John in delavci, ki odkrivajo grob kardinala Missia v kapeli sv. Mihaela.

1

škof Dr. Sedej, vsi kanoniki, monsignori in deželni glavar. Vsi so govorili, kot bi bila Sveta Gora škofijska last. P. gvardijan Kapistran pa je takrat odločno protestiral in razložil: Sveta Gora je redovna last reda sv. Frančiška. Nadškof Sedej se je takrat vznemoljil in je udaril po mizi, da so se vsi prestrašili. Ko je pozneje enkrat prišel nadškof na Sveto Goro in je videl, kako vsi požrtvovalno delajo pod gvardijanovim vodstvom, je oni nastop v škofijski palači popravil na lep način, ko je pred vsemi povedal: "P. Gvardijan, sama Marija Vas je poslala na Sveto Goro. P. Kapistranu nič ne zamerimo če se včasih izrazi in pravi "moja Sveta Gora."

Ker je prihajalo vedno več romarjev na Sveto Goro in p. gvardijan ni mogel več sam zmagovati, so mu v jeseni 1921. poslali v pomoč še enega patra v osebi Otona Kocjana. Dne 8. septembra 1921. je bilo na Sveti Gori že nad 3000 romarjev.

Še tisto jesen so želeli Marijo prinesiti nazaj. In res, začele so se takoj priprave. Rekli so: "Marija naj pride najprej v Gorico in ko bo na Sveti Gori primeren dom za njo, jo bomo zopet prenesli v njeno hišo na Goro, ki si jo je sama izvolila." Katoliške organizacije so delale načrte, kako bi Marijo najlepše in najdostojnejše sprejeli, ko se vrne iz

Začasna kapela na Sveti Gori

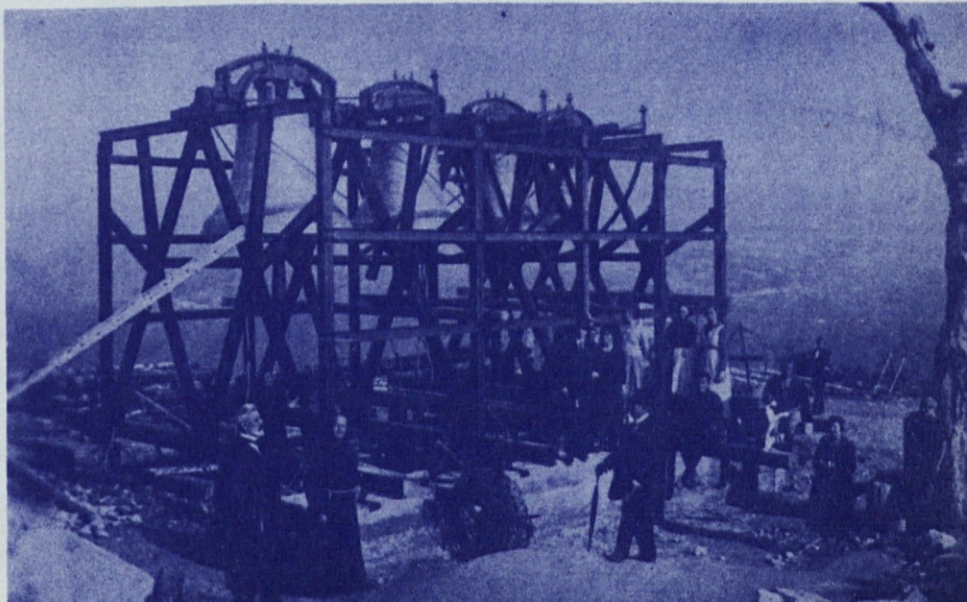
Ljubljane. V Gorici je bil za to poseben odbor in ravno tako v Trstu pod vodstvom škofa Dr. Alojzija Fogarja.

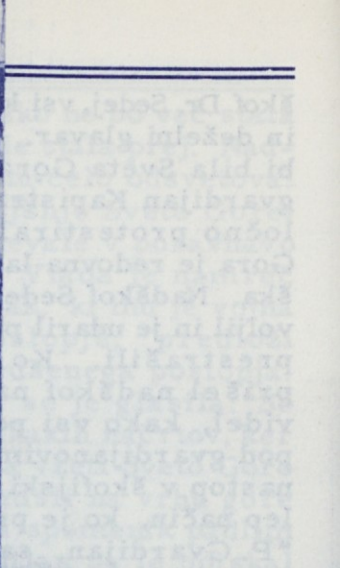
Šest let, štiri mesece in devet dni je bila milostna podoba svetogorske Kraljice v prestolnici Slovenije, v Ljubljani. Dne 8. oktobra so na dveh

Zvonovi, katere

je vlada dala

za Sveto Goro

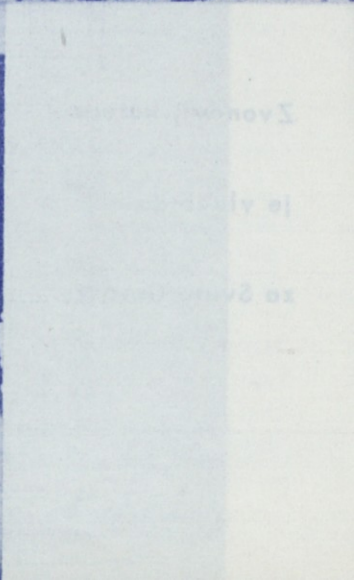
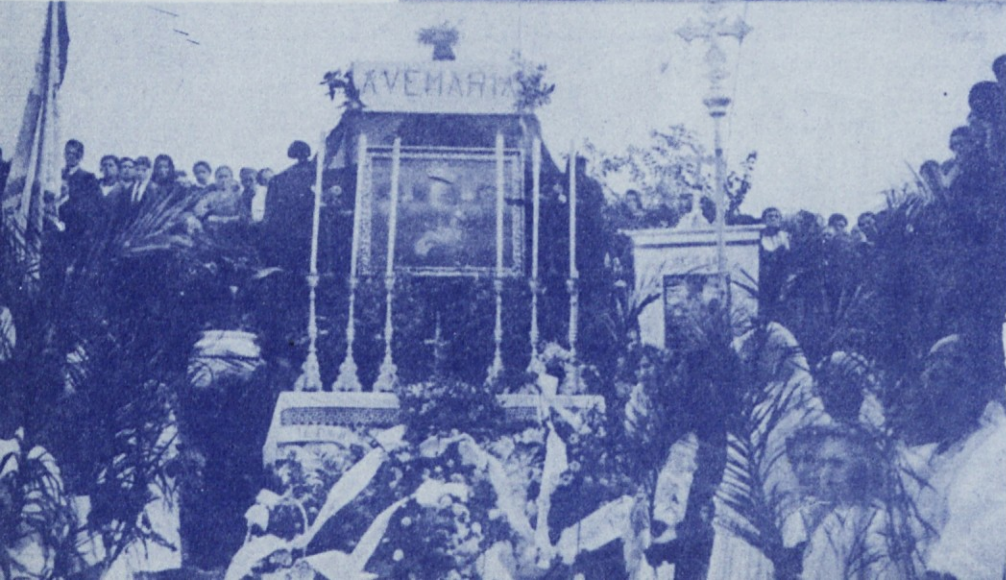

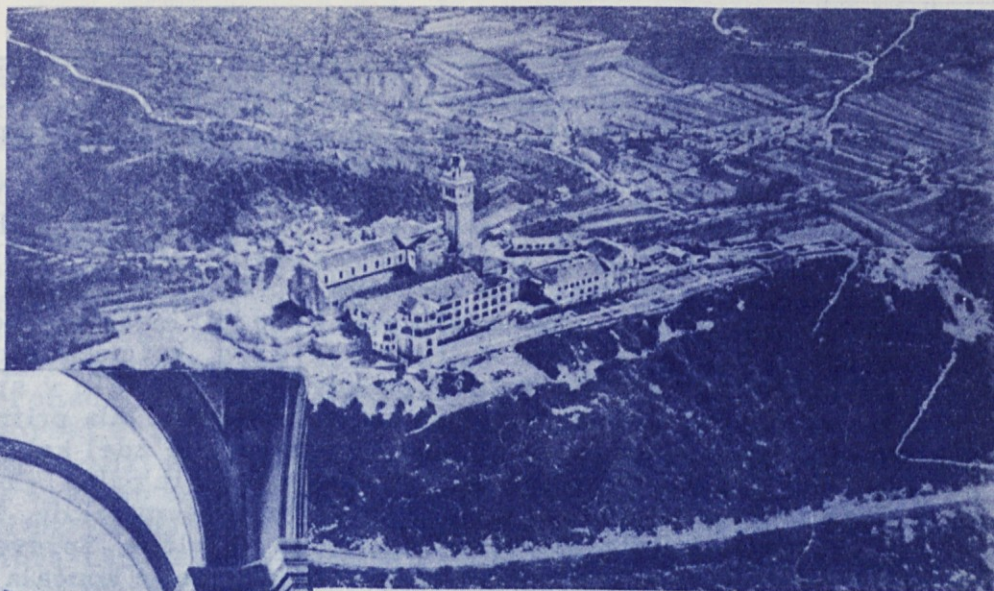

ZGORAJ: Slavnosten sprevod v Gorici, ko se Marija vrača v svoj dom l. 1922.

NA DESNI: Prenos milostne podobe iz Gorice na Sv. Goro po prvi svetovni vojni. Na sliki je tudi goriški nadškof Sedej.

SPODAJ: Milostna Marijina podoba, ko so jo prinesli na Sv. Goro ob vdeležbi 50,000 l. 1922.

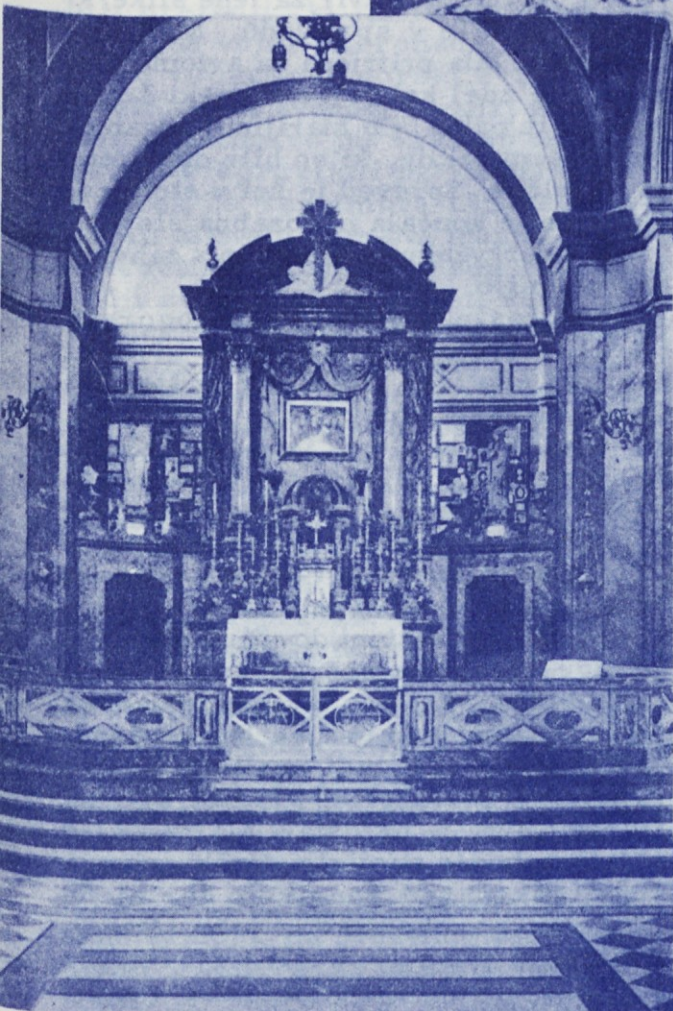

ZGORAJ: Sveta Gora slikana iz zraka.

NA LEVI: Glavni oltar v novi baziliki na Sv. Gori.

SPODAJ: Bazilika na Sv. Gori od znotraj.

avtomobilih prišli v Ljubljano: nadškof Sedej, solkanski dekan Jakob Rejc, gradiščanski dekan Msgr. Štacul in svetogorski gvardijan p. Janez Kapistran Ferlin. Prišli so po milostno podobo svetogorsko. Takrat se je pripetila v Ljubljani mala neprilika: P. Salvator je bil v podobo tako zave- rovan, da jo ni hotel izročiti in jo je skril. Bil je velik nasprotnik Lahov in se mu je zdelo, da bi ne bilo prav, če bi Marija šla med Lahe. Toda nadškof goriški je bil Slovenec, gvar- dijan svetogorski ravno tako in ubogo ljudstvo je hotelo Marijine tolažbe pod kruto vlado Italijanov. Marijo so zelo težko našli, tako je bila skrita in p. Salvator je celo odšel od doma. Marijino podobo so našli v samostan- skem oratoriju pod oltarno mizo. Po- dobo so nesli takoj nazaj v cerkev in v nedeljo zjutraj 9. okt. ob 6. uri je goriški nadškof maševal v frančiškan- ski cerkvi pred Marijino podobo. Med mašo je obhajal veliko množico ver- nikov, ki so prišli k Mariji po slovo. Po maši je stopil na prižnico v franči- škanski cerkvi g. dekan Rejec, ki se je pristrčno zahvalil očetom frančiška- nam in ljubljanskim vernikom za gostoljubje in za ljubezen, ki so jo skazali Kraljici svetogorski, ko je bila med njimi kot begunka. Nato sta stopila frančiškana p. Janez K. Ferlin in p. Bruno Šifrer z Marijino podobo v prvi avtomobil, nadškof s svojim spremstvom pa v drugega in brzeli so z Marijo proti sončni Goriški.

Ko sta avtomobila dospela v Go- rico, so pri očetih kapucinih Mariji nadelo zlato dragoceno krono, nadškof in duhovniki so se oblekli v slavnostna duhovna oblačila in takoj so se odlični odposlanci napravili z dragocenim zakladom na Rojce pri Štandrežu, kjer so na velikanskem travniku čakale tisočere množice Marijinih častilcev. Ko so zagledali verniki svojo ljubljeno Mater, so tekle obilne solze gamotja in zadoneli so mogočni pozdravni vzkliki: "Pozdravljena, dobrodošla,

naša Mati!"

Razvila se je procesija, ki je bila najveličastnejša, kar jih je Gorica do takrat videla. Vse mesto je bilo v zastavah in lučkah. Sprevod se je vil skozi glavne mestne ulice, podoben pisani reki južnega cvetja. Ob straneh so bili meščani in okoličani, glava pri glavi, kot nekak okvir za lepe slike, ki so se kazale v sprevodu. Marijina podoba je bila pritrjena na avtomobilu, ki se je zdel kakor velikanski šopek cvetja in palm. Ob Marijinih nogah je bilo osem deklic, ki so bile opraljene v angelčke. Sprevod je šel v stolnico, kjer se je končala nepozabna sloves- nost s cerkvenim govorom in z zahval- no pesmijo.

Milostna podoba Svetogorske Kraljice je ostala v goriški stolnici skorajeno leto. Kako so jo številni verniki vneto obiskovali!

Na Sveti Gori je p. gvardijan Kapistran nadaljeval svoje započeto delo, da čimprej pripravi dostojno bivališče za Svetogorsko Gospo. Zidarska zadruga iz Grgarja je zopet prevzela delo pri kapeli. Mnogi kmetje iz okolice so zastonj dovažali opeko in druge zidarske potrebščine. Do 2. septembra 1922. so bila vsa zidarska dela v samostanu in v cerkvi končana. Kapelo so dali tudi poslikati. Dve glavni stenski sliki ste bili zgodo- vinski: prva je predstavljala prikazen Matere božje pastirici Urški, druga pa Urško pred sodnikom ter njeno čudežno osvoboditev iz ječe. Dne 7. septembra so prenesli Najsvetejše iz prejšnje revne kapelice v novo večjo, ki je zgledala kot kakšna sred- nja cerkev.

Med tem so obenem čistili in izkopavali razvaline stare cerkve. Med kamenjem so našli in izkopali tudi za 800 kg. starih zvonov, seveda posamezne kose. Iz teh kosov so dali vlti dva zvona, ki so ju pripeljali na Sveto Goro 1. avgusta 1922. in za Porciunkulski praznik 2. avgusta sta že pela. Napravili so jima leseni

stolpič. Zvonove so imeli pa na Sveti Gori že prej. Dala jih italijanska vlada. Že 28. julija 1921. so bili uliti štirje novi svetogorski zvonovi. Vlil jih je Franc Broili v Vidmu. Novi zvonovi tehtajo skupno 11,113 kg. Veliki zvon sam tehta 4355 kg. Novi zvonovi so torej precej težji kot so bili prejšnji, ki jih je uničila prva svetovna vojna. Ker med drugo svetovno vojno svetogorski svetišče ni trpelo, so ti zvonovi še zdaj na Sveti Gori. Zanimivo je, kako so te težke zvonove spravljali na visoko goro. V torek 26. septembra 1922. so pripeljali na Sveto Goro dva manjša zvona z desetimi konji, v sredo 27. sept. večji zvon z štirinajstimi konji in v četrtek 28. sept. pa največjega s šestnajstimi konji. Tega zadnjega in največjega so z veliko težavo spravili na vrh gore. Nove zvonove so obesili na nizko železno ogrodje.

Tako je bilo zdaj vse pripravljeno, da se lahko Marija vrne. Za slavnostni prenos Svetogorske Kraljice so dooločili 2. oktobra 1922. Vse je tekmovalo pri pripravah: Gorica, Trst in vsa Primorska dežela. Najbolj sta bila udeležena zopet Grgar in Solkan, ki sta bila skozi vsa stoletja nekaka viteza Svetogorske Kraljice. V Grgarju so za to priliko priredili zgodovinsko igro "Prikazanje Matere božje na Skalnici." Spisal jo je domačin Dragotin Vodopivec. V goriški stolnici je bila one dni pred prenosom slovesna tridnevna. Za Slovence je govoril dekan dr. Knavs, za Italijane pa dekan Kren.

Dan prenosa milostne podobe je bil delavnik, ponedeljek, pa za vso deželo je bil to največji praznik. Ob 7. uri zjutraj je maševal na oltarju milostne podobe nadškof Sedej. Pri maši so bili navzoči vsi člani stolnega kapitlja in razni zastopniki svetnih oblasti. Po sv. maši je bil poslovilni govor: Gorica se poslavlja od Svetogorske Kraljice.

Nato sta prenesla dva kanonika

milostno podobo na trg pred stolnico, kjer je bil pripravljen velikanski voz s šestimi belimi konji, ves odet v cvetje in zelenje. Nanj so položili dragoceni zaklad vsega ljudstva: Marijino podobo. Zopet so bili nedolžni angelčki, ki so sedeli pred milostno podobo. Sprevod je bil urejen po raznih farah in organizacijah z zastavami. Goriški godbeni krožek je igral z občudovanja vredno gorečnostjo. Mladi godbeniki so spremljali Marijo prav do vrha Svete Gore.

Ob četrtna osmo zjutraj se je začel pomikati sprevod. Ljudstva je bilo nad 100 tisoč. Procesijo je vodil sam nadškof goriški. Veličastno se je pomikala procesija proti Solkanu. Na meji med Gorico in Solkanom so napravili Solkanci svoji Kraljici veličasten slavolok. Pod tem slavolokom je čakala solkanska Marijina dekliška družba z novo zastavo. Prišlo je krdelce malih deklic, ki so Mariji natrosile cvetja na pot. Pristopilo je celo morje otrok, ki so nosili palmove veje zmagovalstva v rokah. Solkanska dekleta so zapela Mariji pozdravno pesem: "Dobrodošla, Mati ljubljena, bodi srčno nam pozdravljena!" Marijina družba se je nato uvrstila tik za duhovščino. Dekleta so ves čas ponavljala pesem: "Dobrodošla, Mati ljubljena..." Kmalu po enajsti uri pred poldnem je dospela procesija na trg pred porušeno farno cerkev v Solkanu. Milostno podobo so vzeli z voza ter so jo pritrdili na lepo nosilnico. Tedanji solkanski kaplan je kratko pozdravil Svetogorsko Kraljico v imenu župnije. Pevski zbor pa je zapel pozdravno pesem, ki jo je nalašč za to priliko napravil skladatelj Vinko Vodopivec. Nato so zadeli nosilnice štirje duhovniki iz stolnice in sprevod se je pomikal dalje proti vrhu gore. Duhovniki so se od časa do časa pri nosilnici menjavali. Na Prevalah so čakali na Marijo Grgarci s svojim dušnim pastirjem Filipičem. Pridružili so se verniki iz vse Če-

povanske doline. Skladatelj Vinko Vodopivec je združil grgarski in svoj kronberški zbor in sta mogočno zapela Mariji pozdrav. Nagovoril pa je Marijo g. Filipič. Tudi dekleta Marijinih družb iz Grgarja in Ravnice so skupno zapela Mariji pozdrav.

Vedno bliže je prihajala Marija k svojemu domu. Pod vrhom Svete Gore je čakal kanalski dekan Bele na Marijo s svojo duhovščino in z mnogimi verniki. Po prisrčnem pozdravu in in ljubki pesmi se je Marija naglo bližala svoji hiši na gori. Na mestu stare bazilike so tisočglave množice že čakale prihoda svoje ljube Matere in svetogorski zvonovi so zapeli svoji Kraljici v pozdrav. Solkanska dekleta Marijine družbe so obdala oltar, da sprejmejo Marijo, ki je ravno prestopila prag svojega svetišča. V tem slovesnem trenutku je stopil na prižnico goriški stolni vikar g. Marold, ki je govoril v laškem jeziku, takoj za njim pa dekan Jakob Rejc v slovenskem. Oba govornika sta obudila čustva ljubezni in hvaležnosti do Svetogorske Kraljice. Zahvalna pesem je zaključila do takrat najlepše in najveličastnejše poglavje v zgodovini Svete Gore.

Prihodnje leto 24. maja 1923., ko so odkrivali stopnišče pred vhodom nekdanje bazilike, so našli ono veliko ploščo z napisom:

"JAZ PA BOM STALA NA GORI, KAKOR PREJ."

Dne 11. novembra 1923. je udarila strela v cerkvico in v samostan. Vse prebivalce Svete Gore je zelo prestrašila, ali kake človeške žrtve ni bilo. Pač pa je neka druga novica kot strela udarila na Sveto Goro in na vso Primorsko slovensko deželo: Slovenski frančiškani morajo zapustiti slovensko Sveto Goro in na njih mesto pridejo italijanski redovniki. To je bil ukaz italijanske vlade.

Ukaz se je kmalu tudi izvršil: Spomladi leta 1924. so bili na Sveti Gori že italijanski redovniki in naši

so odšli. Father John ve povedati, da še ni nikdar v svojem življenju tako jokal, kot takrat ko sta prišla na Sveto Goro prva dva italijanska patra. Morda je tako jokal, ko mu je umrla mati, pa takrat je bil še otrok. Ko je zagledal oba Italijana, se je p. John takoj umaknil v cerkev. Moliti ni mogel, le njegov glasen jok je napolnil ves prostor. Potem je šel na razvaline in je zopet jokal kot Jeremija. Hodil okrog po hribu, po posestvu in je jokal. Gledal je hribe na okrog in je jokal. Ves dan ni nič jedel in naslednji dan je odšel s Svete Gore. Prenočil je pri svojem prijatelju župniku Filipiču v Grgarju in še le tam se je za silo potolažil. Tako ga je bolelo, da mora zapustiti ljubljeno slovensko Goro ter jo prepustiti Italijanom. P. John je bil v jeseni istega leta že v Lemontu. Spočetka je bilo za Slovence silno hudo na Sveti Gori, ko niso mogli opraviti sv. spovedi v svojem jeziku. Pozneje je prišel za stalno na Sveto Goro p. Zofron Kozlevčar, ki je skrbel za slovenske romarje in nekateri italijanski patri so se za silo naučili toliko slovenskega jezika, da so lahko naše ljudi spovedovali. Tak položaj je bil na Sveti Gori do druge svetovne vojne. Pač pa so italijanski patri pozidali na Sveti Gori, seveda z državnim denarjem, popolnoma novo cerkev in samostan, gostilno in Romarski dom.

MARIJA UKRADENA

IN VRNJENA

Kot že omenjeno: druga svetovna vojna je Sveti Gori prizanesla. Sicer so se vršile čudne stvari tam okoli, ali svetišče je ostalo nedotaknjeno. Spočetka vojne so italijanski frančiškani vztrajali na Sveti Gori. Nevarno je postalo še le takrat, ko se je začela revolucija ali takozvani partizanski boji. Takrat so vsi duhovniki Sveto Goro zapustili. Komunisti so frančiškane celo za nekaj časa zaprli. Najsvetejše in milostno podobo je

odnesel iz Svete Gore ponoči 22. septembra 1943. grgarski dušni pastir g. Filipič. Izročil je sliko takozvani "narodni vladi" komunistov. Marijina podoba je bila nekaj časa v Ajdovščini in pri sv. Križu na Vipavskem, pozneje pa so jo prinesli v frančiškansko cerkev na Kostanjevico pri Gorici, kjer je bila med vojsko in še po vojski izpostavljena vernikom v češčenje. Leta 1947. je Sveta Gora končno pripadla Jugoslaviji in zato so morali italijanski frančiškani naravno oba samostana, na Kostanjevici in na Sveti Gori, prepustiti slovenskim frančiškonom. Sveto Goro so Italijani zapustili 7. februarja 1947., Kostanjevico pa 11. februarja. Dva dni pred odhodom pa so italijanski frančiškani izročili svetogorsko milostno podobo goriškemu nadškofu. Ljubljanski frančiškanski provincial p. Teodor Tavčar je 10. aprila 1947. pismeno zahteval od goriške nadškofije, naj milostno podobo Svetogorske Marije nemudoma vrnejo ter izroče frančiškanom na Kostanjevici. Škofija je na to pristala in začele so se priprave za kar naj-slovesnejši prenos Marijine podobe na Sveto Goro. Za to slovesnost je bila določena sobota 19. junija 1947. Goričani so jemali slovo od Svetogorske Marije, ki je bila izpostavljena v goriški stolnici. Škofija je izdala posebne plakate in oglase z napisi: "Marija Svetogorska se vrne v svoje svetišče." Določen je bil natančen spored izročitve in prenosa. Ob 5. uri popoldne naj se podoba dvigne iz oltarja v stolnici. Slovesnosti se udeleži nadškof, kanoniki, frančiškani in duhovniki iz mesta in okolice. Povabljeni so bili verniki, naj se sprevoda v obilnem številu udeleže. Pred uršulinskim samostanom v Gorici naj bi Marijino podobo sprejeli duhovniki in verniki iz Jugoslavije, predvsem frančiškani in solkanska duhovščina. Po načrtu naj bi milostna podoba ostala v solkanski župni cerkvi skozi ves teden, ko se je imel vršiti

v fari ljudski misijon, ki bi ga naj bila Marija Svetogorska blagoslavljala s svojo navzočnostjo.

Vse je bilo najlepše pripravljeno. In takrat se je zgodilo nekaj nepričakovanega: V noči pred slovesno izročitvijo in prenosom je Marijina podoba Svetogorske Kraljice izginila iz stolne cerkve. Ali je bila to tatvina ali samo varnostni postopek, je težko reči. Res je, da je v Jugoslaviji vera silno zatirana in božje poti so zelo ovirane od komunistične vlade, res pa je tudi, da so si Lahi preveč Sveto Goro prisvajali in so rekli, da je to italijanska božja pot in da je Marijina podoba italijanska. Toda Marija se je na Sveti Gori prikazala Slovenki.

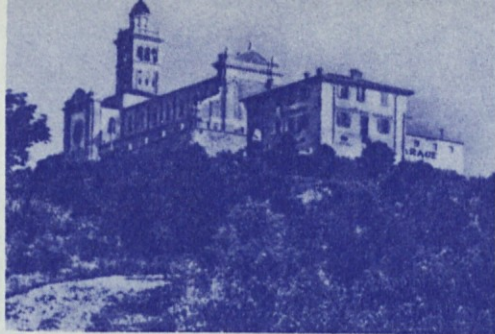
Rim je zagrozil za ugrabitelja Svetogorske Marijine podobe cerkveno kaznen izobčenja. Marijino podobo so našli še le čez tri leta. Ugrabitelj jo je izročil Vatikanu in Vatikan je podobo izročil zastopniku slovenskih frančiškanov v Rimu: p. Hugonu dr. Brenu dne 21. februarja 1950. Pri slovenskih šolskih sestrah na Via dei Colli so v Rimu živeči Slovenci Svetogorski Mariji pripravili ljubeznivo slovesnost. Podoba je bila vsa tri leta zelo slabo shranjena, najbrž je bila na skrajno vlažnem prostoru in je bila vrnjena v zelo slabem stanju. Zahtevala je temeljitega popravila. To popravilo je preskrbel p. Hugo s pomočjo dobrotnikov iz Egipta in iz Amerike. O Vseh svetih leta 1950. je prišel iz Ljubljane v Rim frančiškanski provincial p. Teodor Tavčar ob priliki proglašenja verske resnice Marijinega vnebovzetja in takrat mu je bila izročena milostna podoba Svetogorske Kraljice, da jo je odnesel s seboj. Toda Marijina podoba je morala romati v Beograd na državni pregled. Bila pa je kmalu vrnjena v Ljubljano in ob božičnih praznikih 1950. je bila zopet izpostavljena vernikom v češčenje v ljubljanski frančiškanski cerkvi.

TRETJA VRNITEV MARIJINA

Skoraj osem let je trajalo drugo begunstvo Svetogorske Kraljice. Takoj po božiču, prve dni leta 1951. je bila Svetogorska podoba prenešana k frančiškanom na Kostanjevico v Novi Gorici. Tako se imenuje oni del Gorice, ki pripada Jugoslaviji. Dne 31. marca 1951. so na obmejnem bloku pri Rdeči hiši v Gorici izročili okvir za milostno podobo, ki je ob oni "tatvini" ostal še v Gorici. Okvir sta na bloku sprejela apostolski administrator Msgr. Toroš in frančiškanski gvardijan iz Kostanjevice p. Otmar Vostner. V nedeljo dne 1. aprila so Marijino podobo privatno prinesli v Solkan. Oblasti niso dovolile slovesnega prenosa. Sliko so takoj izpostavili v solkanski župni cerkvi. Nameravani misijon, ki bi se moral vršiti pred tremi leti, se je vršil zdaj v navzočnosti Marijine milostne podobe. Sv. misijon sta vodila p. Otmar in tomajski župnik g. Kjuder. Največja misijonarka pa je bila Marija Svetogorska, ki je privabila k misijonu ogromne množice vernega ljudstva. Po končanem misijonu pa so Marijo prenesli nazaj v njeno hišo. To se je zgodilo v nedeljo dne 8. aprila 1951. Zanimiva je ta tretja vrnitev Marijina, ker se je vršila pod komunistično vlado.

Že v soboto so začeli hoditi v Solkan številni romarji. Vse spovednice so bile izredno oblegane. Poleg obeh misijonarjev in domačih duhovnikov je prišlo pomagat še deset tujih spovednikov. Zaman je bil ukaz, naj ob 10. uri zvečer prenehajo s spovedovanjem ter naj cerkev zapro. Vrste pred spovednicami so bile vedno enako dolge in klic po Bogu je bil v tolikih dušah presilen. Spovedovanje je trajalo skoraj celo noč. V nedeljo so pristopili k oltarjem prvi duhovniki že ob štirih zjutraj. Opravljali so sv. maše pri raznih oltarjih skozi do 8.

ure ter so vse jutro vernike obhajali. Komunistične oblasti so sicer dovolile javno procesijo za slovesen prenos v svobodnih državah pod komunističnim režimom je treba za procesijo posebnega pismenega dovoljenja. Procesija je bila dovoljena, toda ves komunistični stroj je z vsemi silami deloval preko partijskega omrežja, da bi onemogočil vsako večjo slovesnost. Satan je napel vse sile, da bi se Marijino slavlje sprevrglo v polomijo. Krajevni komunistični odbori so ukazali, naj se v soboto zvečer prirejajo plesi in sestanki. Toda naši verni Primorci so to na lep način obsodili: V Šempetru pri Gorici so prišli na sestanek samo odborniki in naročeni govornik je obupno vil roke ter klenil: "Naj bi se Sveta Gora enkrat za vedno pogreznila v dno pekla!" Pomislimo, kaj komunisti ob takih prilikah vse iztuhtajo: Po mnogih krajih so bili za nedeljo zjutraj napovedani veliki sestanki staršev po šolah, bilo je ukazano delavcem in kmetom, da morajo iti na vse zgodaj na takozvano udarniško delo pri kopanju bunkerjev. V bližnji Prvačini je bil določen pregled vseh konj v fari ravno za nedeljo zjutraj, da bi se ljudje ne mogli peljati z vozovi v Solkan. Vsi železniški uslužbenci so imeli strog ukaz popolnega bojkota: V vsej Sloveniji niso smeli one dni izdajati voznih listkov za Gorico. V Podbrdu, v Plaveh in v Prvačini so svetogorske romarje spravili v zadnje vagone, toda preden je vlak odšel, so vagone odklopili ter so romarje pustili na cedilu. Ponekod so radi tega ljudje hoteli pretepsti vojake-kri ni voda! Da je potem več zmešnjave. Drugod je narod začel prepevati Marijine pesmi in udarili so jo peš na Sveto Goro. Prišli so trdi Kraševci iz Komna, dospeli so pevajoč romarji iz Vipavske, prebili so se preko gozdov od Črnega vrha in Otlice, priromali od sv. Lucije in Šentviške gore, s Tolminskega in od Goriških Brd. Prišli

so po cestah in stezah, da je bila Sveta Gora kot živo mravljišče, da so napolnili veliko baziliko in ves prostor pred cerkvijo in okoli nje in še so prihajali in prihajali. Množico, ki se je udeležila Marijinega zmago-slavja ob Marijini tretji vrnitvi na Sveto Goro, cenijo na 20 do 25 tisoč. Za ondotne razmere velikansko šte-vilo.

Ob pol osmih zjutraj so dvignili v Solkanu milostno podobo. Nosili so jo solkanski fantje, spremljale pa so Marijo solkanska dekleta v narodnih nošah. Za mladino v teh čudnih raz-merah je bilo to resnično junaštvo in brezprimerna nevstrašenost. Procesijo je vodil apostolski administrator Msgr. Toroš v spremstvu 30 duhovni-kov. Škofa ni bilo nobenega zraven, kar je umevno radi razmer v slovenski domovini. Gorica spada pod Italijo in nihče ni dobil dovoljenja, da bi šel čez. Škofje iz Ljubljane, Maribora in Pazina pa niso dobili dovoljenja, da bi s soseslovesnosti udeležili. Na grgar-skem Sedlu ali Prevali so postavili Grgarci krasen slavolok, vrh katerega so stale belo oblečene deklice, ki so trosile cvetje na Svetogorsko Kraljico. Vsa grgarska fara je bila tu zbrana s svojim dušnim pastirjem. Pozdrav je bil tako ganljiv, da je vsa množica jokala. Ko se je Marija bližala Pre-vali, so jo vse množice pozdravljale z belimi robci.

V zmagovalnem sprevodu se Ma-rija pomika proti vrhu svoje Gore. Začelo je pošteno deževati, toda ljudstvo se ne da prav nič motiti. Saj so imeli med seboj svojo Kraljico, svetogorsko Marijo. Malo pred enajsto uro so prišli z Marijo na prostor pred

cerkvijo. Tu je Marijo sprejel ravno tisti duhovnik, ki jo je leta 1943. od-nesel s Svete Gore na Vipavsko, to je g. Alojzij Filipič. Ko je Marija zopet zasedla svoj tron na velikem oltarju mogočne svetogorske bazilike, se je začela slovesna peta sv. maša, ki jo je opravil frančiškanski provincial iz Ljubljane p. Teodor Tavčar, pridigal pa je za to slovesnost že prej omenjeni g. Filipič. Med pridigo je tudi govornika prevzelo ginjenje, da je začel jokati in pred Marijo je bilo prelitih mnogo solza od veselja, da se je Mati vrnila med objokane otroke Eve. Na koncu službe božje je vsa množica zapela zahvalno pesem. Na to ste bili še dve sv. maši in še mnogo svetih obhajil so razdelili, tako da se je vsa slovesnost končala ob pol treh po-poldne. Ko so se romarji vračali iz Svete Gore, so se med seboj pogo-varjali: "Kaj takega pa še nismo videli!"

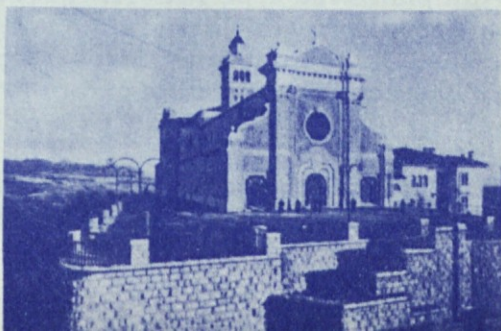
Preko vse slovenske domovine je zadonel zmagoslavni klic, katerega besede so vklesane na zgodovinski plošči svetogorskega svetišča:

"JAZ PA BOM STALA NA GORI KAKOR PREJ!"

•

Opomba: Pri tem spisu sem uporabljal sledeče vire:

- 1.) Dr. Miroslav Brumat: Na Sveto Goro! / Svetogorske Šmarnice/
- 2.) Glasnik Presv. Srca J. iz leta 1939.
- 3.) Katoliški Glas-Tednik iz Gorice.
- 4.) Mnoge podatke in infor-macije sta mi dala in zapisala p. John C. Ferlin OFM iz Lemonta in Mr. Candid Grmek iz So. Chicago, Ill.

MED PAPAGO

INDIJANCI

V ARIZONI

"V ARIZONO moraš," je bil odločen zdravnikov nasvet. V Arizono so me poslali revmatični napadi na živcih in sklepih na rokah. Odšel sem s težkim srcem od svojih, ker nisem vedel, kam grem in kako bo s zdravjem. Toda kdo ne poskusi še tako grenka zdravila, težko in daljno pot, da le dobi vsaj olajšanje, če že ne popolnega zdravja.

Tako sem se tudi jaz lanskega oktobra vsedel na vlak, odložil palico, mojo petletno spremljevalko, se stisnil v kot železniškega voza in mislil, mislil. Vlak je drvel v trdno noč, vedno dalje, proč od znancev prijateljev, od doma. Bil sem sam v spalni sobici na vlaku in ob teh mislih mi so lezle solze po licu, objela me je zapuščenost, kakoršne še nisem čutil v življenju. Vzdihnul sem: ti, ljubi Bog, veš, kaj delaš. Oče naš, kateri si v nebesih. . . . zgodi se tvoja volja. . . Vlak drvi naprej.

Ne bom opisoval potovanje po širnih planjavah lepe Amerike. Vozili smo se po državah Illinoisu, Missouri, Kansas, Oklahoma, Iowa, Mississippi, New Mexico, Texas in končno po dveh dneh in dveh nočeh smo prispeli v mesto Tuscon, Arizona.

Mesto Tuscon leži na jugu države v veliki, 60 milj dolgi in 40 milj široki

P. PIUS PETRIC OFM

dolini, ki je obdana z visokimi skalnatimi gorami. Na severu je Catalina pogorje, na zapadu Black pogorje, na jugu Santa Rita in na vzhodu Empire pogorje. Mesto ima približno 55 tisoč prebivalcev. Tu sta tudi škofijski sedež s krasno katedralo in vseučilišče države Arizona. Mesto se precej hitro razvija, ne zaradi industrije, ker je ni, pač pa zaradi zdravega podnebja in turisticke. Tu je tudi velika letališka postaja, ki je nekako križišče za aeroplane.

Izstopil sem. Izvošček ali taksi mi vzame kovček, sam sem komaj lezel za njim. Pomaga mi v auto. Ko sem mu povedal naslov, je rekel: "To

pa je 14 milj iz mesta na indijanski rezervaciji." Še enkrat se je obrnil in rekel: "Le pogum; tako prihajajo vsak dan, in kmalu se zopet vrnejo zdravi. Dobrodošli v Arizoni!"

Voznik je pognal auto in kmalu sva bila iz mesta. Šele sedaj sem opazil, da je okrog naju kaj malo zelenja. Bolj sva se oddaljevala od mesta, manj je bilo zelenja, končno samo veliki suharokaktusi in pa pritlikavo grmovje, pa druge vrste kaktusi, saj jih je v Arizoni nič manj kakor 8 vrst. Zavila sva iz glavne ceste na stransko pot; bila sva na indijanski rezervaciji, Papago Indijancev. Med pogovorom sva prevozila

še ostalih šest milj in prišel sem na cilj: San Xavier del Bac Mission, ali Misijon sv. Frančiška Ksaverskega.

V sredi puščave stoji to ogromno poslopje. Veličastna cerkev s samostanom. Zidana je v mavretanskem (moorskem) slogu. Okrog cerkve je samostan z velikimi hodniki. Samostan je prazen, samo en frančiškanski duhovnik biva v njem, ki vrši službo župnika med Indijanci. Ta cerkev je edina, ki je še ostala za španskimi misijonarji: v njej se dnevno vrši služba božja.

Prvi misjon so začeli španski jezuitje okrog leta 1670; postavili so majhno kapelico za ondotne Subi-

LA PALOMA IN DESERTO - GOLOBICA V PUŠČAVI. Tako imenujejo to prvo misijonsko cerkev v Arizoni, Misijon sv. Frančiška Ksaverija. Zidati so jo začeli Indijanci pod vodstvom frančiških misijonarjev leta 1692. Delo je bilo končano leta 1783.

paro Indijance. Prvi misijonar je bil Pater Kino katerega se še danes spominjajo v legendah vsi rodovi Indijancev. Ko je španska vlada pognala jezuite, so leta 1692 prišli frančiškani in na sedajnem mestu postavili krasno cerkev s pomočjo domačinov. Zidali so jo 13 let. Cerkev je zidana iz opeke, katero so Indijanci pod vodstvom misjonarjev sam žgali; še danes se vidijo precej ohranjene peči.

Misjonska cerkev je posvečena velikemu indijskemu misjonarju sv. Frančišku Ksaverskemu. Cerkev je 95 čevljev dolga in 35 čevljev široka, stene so do 7 čevljev debele, to pa zaradi tega, da ostane cerkev hladna, kajti vročina dnevno sili v svetišče. Stene morajo tudi nositi 18 obokov in glavno kupolo, katera je 45 čevljev visoka. V cerkvi je nešteto raznih podob in kipov. Pravijo, da je vseh podob in svetnikov okrog 244, kar je pa tudi mogoče, saj sem enkrat sam začel šteti, vendar ko sem končal desno stran, sem se že zmotil v številu. Ustno izročilo med Indijanci je, da nihče še ni preštel vseh teh svetnikov, ker tega ne dovoli nebeški Oče. In v resnici, vsak kdor jih šteje, bo povedal drugo število. Vendar sodijo, da bo število 244 pravo.

Cerkev ima 5 oltarjev. Glavni oltar je posvečen sv. Frančišku Ksaverskemu, desni stranski oltar Mariji sedmerih žalosti, poleg tega še Mariji vedne pomoči. Na levem oltarju je kip Kristusa Ecce Homo, Glejte Človek; poleg tega še oltar sv. Jožefa. Pred oltarjem Ecce Homo je ležeči kip sv. Frančiška, katerega Indijanci in Mexikanci zelo častijo. Kip, ki je v stekleni omari, preoblečejo vsako leto v novo mašno obleko, ki jo Indijanke same sešijejo.

Vsi glavni kipi so oblečeni in Indijanci skrbе, da dobijo za praznik sv. Frančiška 3. decembra novo obleko. Tako Indijanci kakor tudi Mexikanci obešajo na obleko sv. Frančiška razne

spominke v zahvalo ali prošnjo. Pred oltarji gori vsak dan na tisoče lučk in sveč in ob velikih praznikih prineso tudi za dve toni sveč. Stranski oltar žalostne Matere božje najbolj obiskujejo zaročenci, pa ne samo Indijanci, tudi beli ljudje. Kip je oblečen v višnjevo poročno obleko indijanske neveste. Pripovedujejo, da se je mislila poročiti indijanski par. Fantje so vzeli ženina, večer pred poroka, na zadnje fantovsko veselje in nesreča je hotela, da je bil ženin umorjen. Nevesta je potem drugi dan prinesla svojo poročno obleko in jo darovala žalostni Materi božji. Originalo obleko so dali v škofijski muzej; indijanska dekleta pa vsako leto sešijejo Materi Mariji novo obleko, vendar iz blaga višnjeve barve in v isti modi.

Na Marijinem oltarju je tudi kip sv. Antona Padovanskega, pred katerim gorijo dan in noč ogromne sveče. Sv. Anton je največkrat brez Jezuščka, katerega navadno drži v naročju, to pa zato, ker ga romarji kratkomalo vzamejo, ali kot spomin, ali pa za kazen. Nekoč je se prigodila nescrčča: Jezuščka so privezali; pobožni romar je hotel vzeti kip, pa je potegnil s seboj tudi sv. Antona, da smo ga morali potem skupaj zložiti in zaliti s cementom. Vendar, je kip zelo poškodovan. Za to oskrunjenje so naši Papago Indijanci vodili devetdnevno za potolaženje božje jeze, posebno pa jeze sv. Antona.

Cerkev je krasno slikana. 260 let stare slike so še zelo čiste; barvo so pripravili Indijanci iz raznih rastlin in korenin, zato ni nobena slika obledela. Vsi oltarji so izrezljani iz lesa in bogato pozlačeni; ostalo je še prvotno zlato, katero se sveti z istim bleskom, kakor da bi bili ravnokar pozlačeni. Oboki cerkve, tako pravijo, so bili pozlačeni, posebno nad glavnim oltarjem tako bogato, da je bilo zlato z zlatimi žebli pribito. Danes so le gole stene, ker so v ameriško-

mehikanski vojni Mehikanci pobrali zlato, preden so pustili Arizono ameriški zmagovalni vojski: Še danes se poznajo udarci krogelj na svetišču; na pročelju cerkve je vseh osem svetnikov brez glav, ker so jih vojaki s krogli odbili. Žalostna in sramotna slika nove civilizacije!

Če vprašaš, zakaj ne popravijo teh svetnikov in prebarvajo cerkve, dobiš odgovor: Indijanci ne puste, in škof je prepovedal. Naj bo znano vsemu svetu, kako se človek poniža, da oskruni svetišče. Zato še danes po vseh teh stoletjih, prihajajo Mehikanci na božjo pot za spravo in potolažitev božje jeze, ker so njih predniki oskrunili svetišče. Celo po 400 milj v časih napravijo.

Cerkev ima dva zvonika. Prvotno je bilo 6 zvonov, sedaj so še 4 prvotni zvonovi, katere je daroval španski kralj Filip. Dva sta bila ukradena in sta sedaj v državnem muzeju v Kaliforniji.

Leta 1822 ali 30 let po dozidanju cerkve so bili pregnani tudi frančiškani, in šele po 90 letih so se vrnil nazaj. Cerkev in misijon so na novo prevzeli v oskrbo leta 1911. Od tega časa se je razvila lepa misijonska postaja. Prvotni Indijanci Subaiparo so v neki bolezni vsi izumrli in leta 1710 so se naselili sedajni Papago Indijanci, kateri so bili pregnani iz države Mehiko in so se naselili okrog cerkve, ki jo imenujejo Katedralo Papago Indijancev, Bela golobica v puščavi, srce indijanskega naroda. Okrog cerkve so se naselili in sedaj je tam okrog 400 družin z veliko otroki. Leta 1930 so postavili frančiškani še krasno šolo za indijanske otroke, katere poučujedo 4 sestre frančiškane.

Krščanstvo je globoko ukoreninjeno. Papago Indijanec je lahko za zgled nam, ki se ponašamo s 2000 letnim krščanstvom. V nedeljo pri sv. mašah vidiš natlačeno cerkev. Pri pol deveti sv. maši pridejo možje,

očetje z otroki moškega spola, pri pol 11 sv. maši pa ženske z dekleti. Ti ljudje nimajo nobenega izgovora. mati enostavno vzame dojenčka in prisostuje sv. maši. Če postane otrok med mašo lačen, ga mati kar v cerkvi nahrani.

Nihče se ne čudi, da je ostalo pri teh ljudeh še nekaj poganskih navad. Čudno je to, da se je še ohranilo toliko krščanstva. Vkljub temu da so pa bili brez duhovnika skoro 90 let. Vendar so le malenkosti, katere nasprotujedo sv. veri in bodo ostale samo še za čas, dokler ne umre starejši rod; zakaj novi rod ne veruje več v čarovništvo.

Indijanci prineso otroka h krstu takoj po porodu. Mnogokrat že ob sedmi uri zjutraj stojijo botri z otrokom pred cerkvenimi vrati, dokler cerkovnik ne odpre vrat; še pred sv. sv. mašo je otrok krščen. Indijanec je zelo rad boter otroku, čeprav ga stane velike svote za to čast, ker morajo botri po tamkajšnji navadi pripraviti za vse sorodnike otroka gostijo, pri kateri je navadno do 40 ljudi. Te gostije se vršijo v nedeljo po sv. maši, pri kateri prisostjuje tudi mlada mati z dojenčkom.

Indijanci imajo štiri velike praznike. Praznik sv. Frančiška Asiškega, 4. oktobra, sv. Frančiška Ksaverskega, patrona cerkve, 3. decembra, Povišanje sv. Križa, 3. Maja in praznik presv. Rešnjega Telesa. Slavje obeh sv. Frančiškov se začne že na vigilio, to je na dan pred praznikom. Na ta proslavlja pridejo Indijanci vseh rodov k župnijski cerkvi, v časih tudi do 100 milj daleč. Zvečer, ko je že tema, priredijo slavnostno procesijo, pri kateri nosijo glavarjevi svetovalci kip. sv. Frančiška. Procesija se ne razvije, ampak vsak rod Indijancev gre v grupi ob kipu. Duhovščina gre navadno precej za križem, ker radi prahu je belemu človeku nemogoče obstati v procesiji. Vmes pojo nabožne pesmi,

toda v španskem jeziku, ker indijanski jezik ni melodičen in ne pojo svojih narodnih pesmi. Njih jezik je opisovalen, vsak predmet se opiše, ne pa imenuje, kakor naš jezik. Zato so še obdržali vse pesmi, katere so se že predniki naučili od prvih misijonarjev. Sv. pesmi pojejo vsi, moški in ženske, pravo ljudsko petje.

Med procesijo imajo svojo godbo: gosli, tamburini, boben in seveda brez cimbal ne sme biti. Ko prineso kip pred cerkvena vrata, mu igralci zaigrajo serenado, katera je včasih dolga pol ure. Saj se nikomur ne mudi, posebno Indijancu ne. Nato starešine prinesejo kip v cerkev in ga postavijo na sredino pred obhajilno mizo. Nato je blagoslov z Najsvetejšim. Na znamenje, da se je začel blagoslov v cerkvi zažgejo umetni ogenj, rakete pokajo, vmes pa se oglašajo topiči in zvonovi. Godba zaigra poskočnico in zaplešejo indijanski ples, grupa za grupo, vsak rod nastopi. Plešejo le starejši in oženjeni. Mladina ne pleše tega plesa; ti bodo potem plesali svoje polke in valčke na sredi naselbine do poznega jutra.

Med tem, ko je ples zunaj cerkve, se pobožnost v cerkvi nadaljuje. Vsak Indijanec pristopi k ležečemu kipu sv. Frančiška, mu položi roko pod glavo in ga dvigne k polubu. Indijanec ne bo poljubil ležečega kipa. Le zakaj ne? Vraže. Nam bi se to vse smešno zdelo, ali za Indijanca je to javna spoved. Verujejo namreč, da ima vsak, kdor ne more dvigniti kipa k polubu, na vesti smrten greh in zato je mu kip svetnika tako težak, da ga ne more poljubiti. Na to poljubovanje kipa Indijanci zelo pazijo. To ni samo domižlija; sam sem bil priča tega dogodka: Prišel je možakar, ki je komaj stal na nogah; preveč je pokusil ognjene vode. Ko je prišel tudi on, ali bolje se privlekel do svetnika, ga niti objeti ni mogel, kam šele dvigniti. Takoj je nastal metež in poglasno godrnjanje. To pa je Indijanca tako

prevzelo, da se je kar tem nekako streznil, toda poskušal ni več dvigniti svetnika, ampak takoj poiskal duhovnika. Po končani spovedi ga je peljal duhovnik zopet k svetniku in sedaj je z lahkoto dvignil kip in ga poljubil. Seveda sta mu dala strah pred ljudmi in pa treznost potrebna moč. Nam bi se to zdelo smešno, toda Indijancu je zelo resna stvar, ker je kot sin narave ponosen in se ne ukloni nikomur, vendar se boji, da bi bil ponižan in to javno v svetišču. Kolikokrat so duhovniki pridigali, da zaradi pijanosti ne morejo dvigniti kipa, pa vse za-stonj. Indijanec bo rekel: "Padrecita, pijan Indijanec nima prostora v cerkvi in ali ni to velik greh?" Da, Indijanec se s strahom približa kipu in vidiš, da se mu roka trese, ker dvomi, ali je brez greha, ali je kaj takega storil, da bi ga svetnik kaznoval, sam pa je pozabil. Vsa ta poskušnja in poljubovanje včasih traja do 1. ali 2. ure zjutraj.

Drugi dan, na praznik, je slovesna sv. maša, a na praznik patrona cerkve, 3. decembra, je pontifikalna sv. maša, katero daruje škof iz Tuscona. Takoj po sv. maši gredo vsi Indijanci po naselbini. Domačini pripravijo za te praznike gostijo in vsak je dobrodošel pri mizi, za vsakega je prostor. Ne vprašujejo, ali si v sorodu ali ne; prisedi in bodi naš gost. Vse te pojedine trajajo do večera in ko se zopet znoči, prihajajo počasi k cerkvi, ker bo zopet ponovitev procesije, po ravno istem načinu kakor prejšnji večer, samo da je nekaj sto ljudi več pri tej slavnosti. Pri tej večerni slavnosti začno z umetnim ognjem in raketami takoj, ko je solnce zašlo. Ako pomislimo, da potrošijo do 2,000 dolarjev za umetni ogenj in rakete, bomo razumeli, da priredijo nekaj, kar se redko vidi v največjih mestih.

Vendar je na praznik farnega patrona nekoliko drugače. Tedaj nosijo kip sv. Ksaverija, kateri je v velikem oltarju. Ta kip ne poljubljajo, temveč

se ga vsak samo dotakne z desnico in poljubi štolo, se trikrat prekriža in prikloni. Na to proščenje pridejo Indijanci celo iz Mehike, Californije, Colorado, Dakota in Oklahoma. Prihajajo že dva dni pred praznikom z vlakom, avtomobili in vozovi; iz Mehike celo na mulah in oslih. Ne prideta samo oče ali mati, ampak vsa družina. Spijo pa kar na zemlji,

saj so v južni Arizoni noči tople; čeprav je že 3. decembra, je še vedno noč 80 stopinj topla. Na tej slavnosti pa nastopijo Indijanci na svojih plesih v narodni noši. Plešejo posamezni rodovi, sedaj samo moški, sedaj samo ženske, in zopet oboji skupno. Končni ples je vseh rodov obojega spola in je nekak verski ples. Vse to traja pozno v noč. Nato pa začno veselični

Grobnica dveh
franciškanskih
misijonarjev-
mučencev.
Umorili so ju
leta 1773. Na-
vajo Indijanci
blizu
Tumacaccuri
(štirideset milj
južno od Tucsona,
Arizona).
Edino cvetje
na pokopališču
so palme in
sedem vrst
kaktusov, ki
bujno cveto.
Kaktus na
desni je star
118 let.

moderni ples, ki traja do poznega jutra.

Zelo pomenljiv je praznik najdenja sv. Križa, 3. maja. Na ta praznik se pripravljajo z devetdnevnicco. Pri vsaki indijanski naselbini najdeš na bližnjem hribu Križ. Indijanske stare legende pripovedujejo, da tam spijo bogovi, varuhi njih naselbine, zimsko spanje. Na spomlad se prebudijo in nekako v veselje ali bolje v veselo razpoloženje bogov jim Indijanci priredijo ples, da jim preženejo spanec. Ko so prišli misjonarji, so združili te ples s krščanstvom in postavili na hribih križe. Ti plesi so še do danes ohranili.

K tej devetdnevni pobožnosti se zbere vsa naselbina. Ob znamenju molijo sv. rožni venec in pojo pesmi na čast sv. Križu, pa tudi druge nabožne pesmi. Na praznik sam se še zberejo pri križu in molijo vse tri dele rožnega venca. Križ je ves s cvetjem okrašen in obdan z gorečimi svečami. Pod križem je pripravljen majhen križ na nosilih in po končani pobožnosti nesejo križ v procesiji po naselbini in se ustavijo pred glavarjevo kočo, kateri prejme križ in ga nese v dvorano zbirališča, kjer je pripravljen zelo lepo okrašen oltar. Zopet en del rožnega venca, nekaj pesmi in pobožnosti so končane. Toda konec ne sme biti brez plesa. Če že ne indijanski pa moderni, toda ples mora biti.

Zadnji veliki praznik je Presv. Rešnjega Telesa. Za ta praznik se pa kosajo ženske, ki imajo na skrbi oltarje, pri katerih bo blagoslov. Že o veliki noči začno s pripravami, katera bo naredila lepše umetne cvetlice, (v puščavi ni cvetja) in kateri bo bolj originalen oltar. Prejšnja leta je bila procesija na praznik sam. Sedaj pa bi zaradi dela mnogi izostali in Indijancu bi to celo leto škodovalo, zato so pristali, da se vrši vse v nedeljo po prazniku. Ob 10:30 je slovesna sv. maša in zvečer, ko solne

zaide, so oltarji pripravljeni. Vsak družinski rod oskrbi oltar. Zato najdemo nič manj kakor 17 oltarjev pri katerih so zbrani starejši člani družin. Mlajši in pa tisti ki so raztrešeni po puščavi in prerijah, gredo v procesiji, moški spredaj, ženske za duhovščino. Starešine nosijo nebo ali baldahin. Križ pred procesijo nosi glavar sam. Pri vsakem oltarju je blagoslov, pri katerem poje šolska mladina pod vodstvom čč. sester učiteljic.

Pri vsakem oltarju pričakujejo člani družine Najsvetejše z gorečimi svečami, oltar pa je morje luči. Najstarejši moški član družine je pri svojem oltarju ministrant, skrbi za red in podaje duhovniku kadilnico in knjigo. Vsa družina oltarja, pri katerem je bil blagoslov spremi z svečami Najsvetejše do drugega oltarja in izroči Najsvetejše drugi družini. Po blagoslovu se združita obe družini in spremljata Nasv. do tretjega oltarja in naprej, dokler ni vsa pobožnost zunaj končana. Na koncu je Najsvetejše obdano okrog in krog s stotimi častnimi čuvaji. Ta telesna straža Najsvetejšega je ostala še od časov, ko so misijonarji vodili procesije in so katoliški Indijanci odbijali napade dijakov, ter čuvali duhovnika z Najsvetejšim. Poslednji blagoslov je dan še v cerkvi, nato vsa cerkev zapoje v španskem jeziku 32 kitic dolgo pesem na čast "Amigo nuestro Jesus." Jezus naš prijatelj. Po tem resnem prazniku nimajo plesa, ampak vse hiti domov, kjer imajo že pripravljeno malo okrepčila.

Nobeden Indijanec ne bo zamudil sledečih cerkvenih dnevo: Pepelnico, pričakujedo mladi in stari, saj bodo dobil na glavo pepela od samega duhovnika. Že zgodaj zjutraj čakajo, da se cerkev odpre. Sv. opravilo se začne že ob 6., ker morajo moški v mesto na delo. Da so pa tudi pri sv. maši, deli pepelenje drugi duhovnik.

Otroci pridejo med šolskim poukom in zvečer pridejo vsi, tudi matere z dojenčkom na prsih. Paziti mora duhovnik da položi pepel na glavo in toliko, da se vidi, ker si potem med potjo gledajo, koliko je kateri dobil. Zaostati ne smejo tudi bolniki v bližnji bolnišnici na rezervaciji. Tudi te je treba pepeliti.

Enako je na praznik sv. Blaža; tudi ta dan pridejo vsi in ravno tako je treba iti v bolnišnico. Na Cvetno nedeljo mora vsak Indijanec prinesiti domov palmo in ako je bolnik doma in ni mogel v cerkev po palmo, mu jo prinese gospodar ali pa gospodinja. Največji vrhovi palm so za bolnike v bolnišnici, kjer izdelujejo razne križke in okvire zase in prijatelje.

Ob nedeljah je cerkev vedno polna pri obeh sv. mašah. Belih ljudi je malo in še ti, kateri pridejo morajo kmalu iz cerkve, ker jim postane slabo; ne morejo prenesti duha Indijancev. Med tednom jih pride malo, ker gredo možje na delo, žene odpravljajo otroke v šolo, vendar jih nekaj starejših pride, tako da ni cerkev popolnoma prazna.

Poroke so zelo preproste. Ženin in nevesta prideta s pričami in starši zvečer v župnišče in po vpisu je vse kmalu končano. Ni treba nič oklicev, ker vsak ve, kdo sta ženin in nevesta, ni nobenega zadržka in vse se na tiho izvrši. Nimajo nič "ohceti" in gostije, ženin pelje svojo nevesto kar v novozgrajeni dom. Ženijo se pa zelo mladi. Redkokdaj je ženin že 20 let star, največ se ženi v 18 letu, nevesta bo pa 14 ali 15 let stara. Vsekakor bi mislil človek, da so to otroci, vendar so vsi zreli - dorasli. Podnebje in hrana naredita Indijanca prej zrelega kakor pa belega človeka.

Največja sramota za indijanski par, je ako nima otrok. Čim več jih je, tem večji ugled vživa. Indijanec ne bo nikdar rekel v svojem jeziku; moji otroci; kvečjemu; najini otroci. Njegov izraz je: moja žena in njeni

Notranjščina misijonske cerkve
sv. Frančiška Ksaverija,
Tucson, Arizona.

otroci. Pomeni pa isto kakor, da bi rekel; moja družina; tako tudi nekateri na angleško prevajajo, kar se zelo čudno sliši: "Jaz in moje žene otroci!" Ko se Indijanec oženi, je še zelo mlad, vendar se zaveda, da je gospodar in mora skrbeti za družino. Poišče si delo in za zaslužek kupuje potrebno za vsakdanje življenje. Varčuje tudi, da si čim prej kupi auto, s katerim se bo lahko vozil na delo.

Vsak Indijanec ima v rezervaciji pravico do zemlje. Ko sporoči glavarju, da se bo ženil in da si je izbral kos zemlje, sporoči glavar starešinom in gredo gledat, kje bo mladeničev novi dom. Odmerijo mu zemljo, katero si lahko ogradi, in se mu ponudijo za pomoč. Koče so enostavne. Štiri stene, vrata, in bolj moderne še eno okno. Koča je zidana iz "Adobee," na solncu pečene gline. Stene so do dva čevlja debele, zato ne pride tako hitro vročina skozi, pa tudi v slučaju zime je bolj toplo. V enem kotu je ognjišče, miza in klop, v drugem je pa ležišče

kar na tleh. Pozneje, ko si prihrani, dozida indijanec še eno sobo zase, prejšnja ostane za otroke. Na to prizida še kuhinjo z obednico in že je modern in bogatterbo kmalu, čeprav še mlad, sedel pri posvetovanju starešin.

Dekleta delajo v mestu največ hišno delo in pa v bolnišnicah kot snažilke hodnikov in bolniških sob. Ko se dekcle poroči, ne dela več, skrbi za otroke, ko pridejo, skrbi, da je jed ob pravem času pripravljena, šiva obleko zase in otroke, plete košare, tke preproge in nosi vodo na glavi včasih tudi 2 milje daleč. Prva mora vstati, zadnja gre k počitku, vsak dan je isto, dan je podoben dnevu. Ker pa je vedno doma in občuje samo s sosedami v svojem jeziku, Indijanka kmalu pozabi angleški jezik. Ko je šla v šolo, ni znala nič angleško, naučila se je le, da je znala govoriti, pisati in brati, sedaj pa ji je družinsko življenje še to odvzelo. Šele zadnjih 10 let se je nekoliko zboljšalo, da še lomijo angleško, ker so veliko delale med vojno v tovarnah, in pa otroci govorijo med seboj angleško, ko se pokregajo, drugače pa je še vse prvotno. Vse to je zaostalo, ker Indijanec ne čita časopisov, ne posluša radijo. Časopisov ne čita, ker jih na delu ne more, ko pa pride domov, gre po večerji takoj spat, ker mora imeti 10 ur spanja, drugače ni za delo drugi dan. Zato se zgodi v rezervaciji, da ob 8 zvečer ne vidiš nobenega Indijanca zunaj, razen ako je primoran.

Hrana Indijanca je zelo preprosta. Trikrat na dan ima fižol, katerega pripravijo Indijanke na poseben način, dvakrat kuhan in enkrat na masti prepečen, domač kruh, ki je tudi indijanska posebnost, ker ga morajo samo toliko pripraviti, kolikor se ga poje pri enem obedu, zakaj ko je mrzel, ni več užiten. Meso imajo redkokdaj, sovražijo zelenjavo posebno salato. Indijanec pravi: Bog

je ustvaril travo za kravo, ne za človeka. Sadje ima rad, toda se ga ogiblje zaradi bolezni vnetja čreves, to pa zaradi tega, ker nimajo vode, da bi umili sadje.

Pitna voda je zelo slaba in škodi vsakemu, ako ni prekuhana, preveč apnenca je v njej. Indijanec ne pije vode, le zmoči si usta in izpljuje vodo. Rad pa ima zvečilni gumi, tega ima vedno v ustih. Posebnost v tem je, da si takoj po zajtrku vzame gumi in ga zveči ves dan, pri večerji ga vzame iz ust in ga izroči ženi. Drugi dan ga žena zveči, zvečer ga izroči starejšemu otroku. Ta ga obdeluje naprej in tako gre isti gumi od ust do ust, dokler ne pride do zadnjega najmlajšega. Videl sem, kako je šolska sestra vzela otroku v šoli gumi in ga vrgla skozi okno. Indijanček je videl, kam je padel, se je kar dvignil, šel iz sobe ven, pobral gumi, ga osnažil peska in zopet nazaj v usta. Sestra se je pritožila pri župniku, da ne more zabraniti tega zvečenja. Župnik ji je odgovoril: "Prej bo ozelelenel kameniti gozd v Arizoni, kakor boš odvadila Indijanca žvečiti gumi." In tako gre vsak dan. Zato ni čuda, da so jetični tudi otroci, ker prenašajo starši bacile na otroke. Tega pa ne moreš prepovedati ali vsaj dopovedati Indijancu, ker ima preveč rad svoje otroke in ne bo nikdar ničesar odrekel svojemu otroku.

Indijanec je zelo nezaupljiv do belega človeka. Tako se je tudi z menoj godilo. Bil sem med njimi že 4 mesece in srečal našega "mežnarja" vsak dan. Vsak dan in na vsak pozdrav ter vsako vprašanje je bil vedno isti odgovor: "Ughm!" Dobro jutro Emanuel: Ughm. Lepo jutro; Ughm. Se dobro počutiš? Ughm. Težko mi je bilo, ker nisem vedel, ali sem ga, s kako besedo razžalil, da mi nič ne odgovori. S župnikom je klepetal cele ure in bi še več, ako bi bilo časa. Vprašal sem župnika, zakaj tako? "Počakaj," je rekel, "saj ne bo dolgo;

saj samo o tebi govori, ko se pogovarjava. Le potrpi, pa ne vprašuj ničesar o indijanskem življenju. Veš, največja napaka vsakega belega človeka je, da hoče v eni uri zvedeti vse indijansko življenje. Zato so tako molčeči."

Vendar enkrat! po novem letu je bilo. Ko sem ga zjutraj pozdravil: "Dobro jutro, Emanuel." "Dobro jutro," je odgovoril, "kako ste spali, kaj boste danes delali." Govoril je, kakor bi orehe stresal, smejal se in celo šalil. Tako me je prevzelo, da bi bil skoraj jaz začel z "Ughm." Od tistega dneva naprej se me je oklenil in bila sva za nadaljnjih pet mesecev kakor brata. Povsod je hodil za menoj, vedno kaj vprašal in za vsako malo šalo se sladko in od srca nasmejal.

Enkrat pri delu, sem mu povedal šalo, da je Bog ustvaril ženo iz pasjega repa. Zvesto je poslušal, samo oči so se mu svetile. Ko sem prišel do konca, takrat pa v smeh; tako se je smejal, da je prišel župnik gledat, kaj se je dogodilo. Tedaj je ponovil v smehu isto v indijanščini in, oba v smeh. V nedeljo popoldne je vsa naselbina slišala zgodbo in povsod si slišal smeh. Od tistega časa sem bil pri njih sprejet in vsak je rekel malo več kakor Ughm.

Da, potrpljenja je treba med Indijanci! Tako sem zvedel marsikaj o domačem življenju, kar ne zaupajo nobenemu, zvedel o moči poglavarja in čarovnika in še marsikaj o življenju starejšega in mlajšega rodu. Vse je sam govoril in jaz sem brez vprašanja poslušal. Zvečer sem ponovil marsikaj župniku, ki je vse hitro zabeležil. "Moč poglavarja je velika," je rekel. "Saj ima pravico zelo strogo kaznovati. Tega se vsi zavedamo, saj je bilo še pred 30 leti, ki je vršil sodbo nad nami, in tudi smrtno obsodbo. Tako se sedaj pogodba, da izročimo morilca državni oblasti. Druge kazni pa sam glavar nalaga. Kakor vidiš, mi smo na rezervaciji, na zemlji, ki

ne spada v Združene države in ne plačujemo davkov. Na našo zemljo ne sme mestni ne deželni policaj, da bi koga aretiral. Za državno aretacijo prosi glavar državno policijo in šele tedaj imajo pravico priti na rezervacijo. Vendar pa jih telefonično ne smemo klicati; glavar mora iti osebno po policijo, ker se drugače krši pogodba.

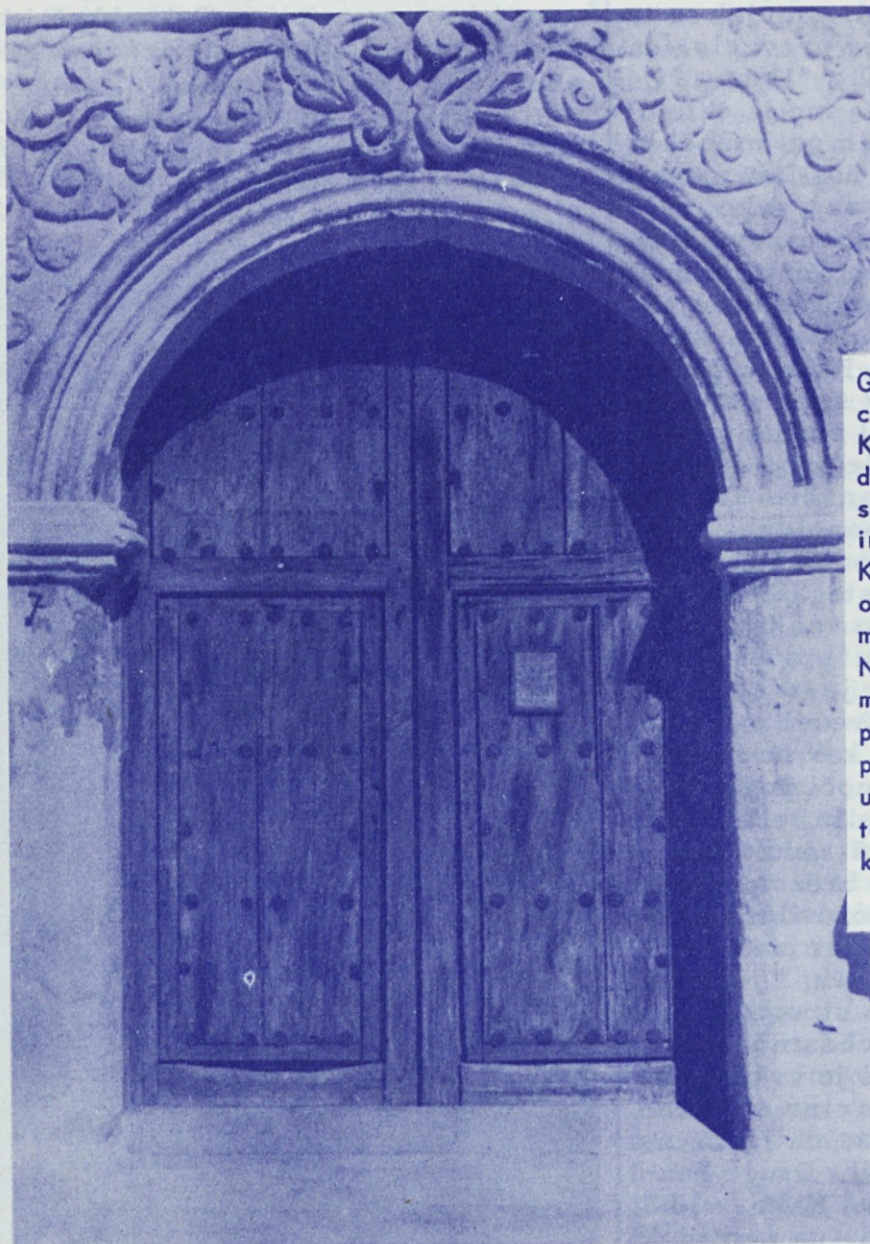
Največja kazen je za Indijanca, ako je izobčen iz našega rodu in javno izgnan iz rezervacije. Takorekoč je brezdomec ker tudi drugi rodovi ga

Kip sv. Frančiška Ksaverija v velikem oltarju. Indijanci ga, kakor tudi ostale svetnike v po meksikanski navadi za praznike preoblačijo.

ne bodo sprejeli. Niti žene ne more dobiti med dekleti drugega rodu, ako se pa le oženi, sta oba izobčena iz vseh rodov. Ako se kaj malega pregreši, namreč da se fantje malo obkoljejo med seboj, morata oba v isto ječo, katera je prav pred cerkvijo; in to je največja ponižanje za kaznjence, ker jih vsi ljudje vidijo. Toda kaznen je samo, da spita v ječi čez

noč, razen nedelje, ko morata v cerkev, potem pa naravnost nazaj v ječo. Ta nima nič okna, pač pa vrati ali odprtino, ki ni zaprta. Indijanca ne bo držala ključavnica, za to ni vrat. Največja ključavnica je glavarez odlok. Ako se ne pokorijo jih enostavno peljejo do meje rezervacije in tam jim povedo, pred starešinami, da so za toliko časa izobčeni od svojih

Glavni vhod v misijonsko cerkev sv. Frančiška Ksaverija. Odpro ga le dvakrat na leto, na dan sv. Frančiška Asiškega in na dan sv. Frančiška Ksaverija. Vrata so originalna, izdelana na mestu in težko okovana. Navajo Indijanci so misijon večkrat napadli in se še danes poznajo na vratih udarci tomahavkov ter zadetki meksikanskih krogel.

na rezervaciji. Tega se pa vsak boji, ker ostane to kakor črno znamenje nad njimi celo življenje. "

Glavarja izvolijo vsako leto na praznik sv. Frančiška Ksaverskega. Volijo ga pa samo oženjeni mošje. Vsak je lahko glavar in vsako leto mora biti nov. Lahko pa je, da je pozneje isti še izvoljen. Glavarjeva služba je sklicati starešine, zagovarjati pred državo svoje podložne, nositi pritožbe na sodišče, voditi pogrebe, določati cerkvene mošje, določiti za vsako cerkveno slavnost mošje, da nosijo kip sv. Frančiška, naznaniti v župnišču pogrebe, izbrati pogrebce in grobokope. Ni lahka ta odlična služba, zato se je brani moj prijatelj Emanuel.

V slučaju, da se kaznjenec ne pokori odloku glavarja in starešin in pride nazaj pred določenim časom, tedaj bo v najskrajnejši sili glavar poklical na pomoč čarovnika "Medicine Man." Takrat zaskrbi vso naselbino in vsak je zelo potr, ker bo čarovnik poklical na pomoč ta "Črnega" in prekel sina svojega lastnega rodu. Ta strah je v duši tudi mlajšega rodu; čeprav je že modern, se ga ne more otresti. Seveda je vsa naselbina obveščena, da se drže doma. Tedaj ni treba kaznjencu dvakrat reči, da naj izgine iz rezervacije, beži sam, saj bo proklet in vsak Indijanec se ga mora ogniti, nihče ne sme z njim govoriti in vstop v cerkev mu je zabranjen. Vsak otrok ga lahko obdaja z najgršimi imeni, toda ubiti ga ne sme nihče, ker drugače bi vsi kaznjenčevi grehi prišli na dušo ubijavca. Tudi v tem slučaju so mošje zelo previdni in vse prej poskušajo, da se stvar uredi, le v skrajni sili to store. Vsak obsojenec ve, kaj ima pričakovati, za to ne sili nazaj domov. Le od časa do časa pošlje zaupljivo osebo do glavarja s prošnjo, naj mu kaznen

K SLIKAM: Indijanci pri svojih plesih

Papago Indijanke pletejo kosare

zmanjšajo in mu kot poboljšanemu dovolijo domov, pod očetov krov.

Glavar je tudi človek in oče, zato kaj kmalu pošlje zaupnika k pregnancu, da se lahko vrne pod gotovimi pogoji. Navadno prideta skupaj nazaj, toda priti sme samo do meje rezervacije. Tam mora počakati, da pride glavar, ali eden od starešin ponj. Nato ga zopet s ceremonijami sprejmejo v občestvo, kar pa zopet opravi čarovnik.

Nekdaj je bil čarovnik strah in trepet. Danes je samo nekaka senca pod imenu. Mlajši ga ne pripoznajo, toda starejši imajo še vedno veliko zaupanje in pa strah pred njim. Naloga čarovnika je izganjati hudiče iz nasselbine, iz posameznih hiš in tudi dvakrat na leto izžene ta črna iz same častitljive 260 let stare farne cerkve. K čarovniškim ceremonijam ni dovoljeno nobenemu belemu človeku, ker ti hitro "pogruntajo" da jih vleče za nos, in se mu posmehujejo.

Druga naloga čarovnika je, da zdravi bolezni s plesom, raznimi napevi in raznim pepelom. Stari Indijanci gredo zelo neradi k zdravniku ali v bolnišnico. Če ga prepeljejo v bolnišnico in mu ni v 24 urah toliko boljše, da gre lahko sam domov, potem

ga domači kar enostavno izvlečejo iz bolnišnice in peljejo domov, kjer že čaka čarovnik s svojo "medicino." Ako bolniku odleže, je tako vpitje in slava, da za trenutek še mlajši rod veruje v moč čarovnika, ako se pa poslabša, ni krivda na čarovniku, ampak na nekem prokletstvu, ki je nalašč skrito pred čarovnikom, da ne more videti, katero zdravilo ali ples bi pomagal.

Indijanec se ne boji umreti. Vse je naravno. Nobeden Indijanec ne sme umreti v svoji koči, bodisi mlad ali star. Ko začne umirati, ga enostavno nesejo na prosto pred kočo, ga polože tako, da gleda proti vzhodu, in sin narave gledajoč v nebesni obok izdihne dušo. Najbolj skrbi Indijanca, kako bo pokopan. Da mu domači olajšajo skrb, mu pokažejo obleko, v kateri bo pokopan. Ko ugašajoče oči zagledajo nove hlače in modro srajco, tedaj je zadovoljen in kmalu pride konec.

Še pred par leti se je dogodilo, da so prišli domači in odnesli bolnika umirajočega iz bolnišnice in moral je umreti na prostem. Danes se to ne dogaja več, ker ima bolnišnica posebno verando, kamor premaknejo umirajočega, vendar morajo biti okna odprta, da nima duša nobene zapreke pohiteti k svojemu Stvarniku.

Ko je Indijanec mrtev, prihite vse ženske, vsaka s posodo vode, in začno glasno tarnati in jokati, med tem jokom ga slečejo in umijejo. Domači hite v mesto po krsto. Glavar gre naznanit smrt in čas pokopa, čarovnik izganja hudobnega duha, ki je prinesel bolezen, in tako očisti kočo. Med tem so ženske nehale z delom in jokanjem. Mrliča oblečejo seveda v modre "overall" ali Jeens in modro srajco, v roke mu dajo križ in molek in ga položijo na oder v koči. Mrtev sme ležati v koči, le umreti ne sme v njej, zakaj ako bi po nesreči umrl, bi takoj po pogrebu bila koča za vedno opuščena in ni ga Indijanca, ki bi v njej prebival. Pustijo je nara-

vnim silam, da je uničijo. Vendar še pozneje ne bo koča postavljena na istem prostoru. Družina pa mora gledati, da si čimprej postavi nov dom.

Ako človek umrje popoldne, zvečer ali jutraj, je prav gotovo pogreb ob 4 popoldne. To pa zaradi tega, ker je velika vročina, in kdo bo prenašal strašen smrad, še Indijanec ga ne prenese. Zato vsakega hitro pokoplejo. Na rezervaciji namreč ne balzamirajo. Ako pa so bolj premožni, potem ga tudi izroče pogrebniku, toda to se zgodi redkokdaj.

Ob uri pogreba se zbere vsa naselbina. Pa najsibo še tako daleč, ga od doma v cerkev nesejo; med sprevodom nekaj časa pojo, pa zopet molijo rožni venec. Od doma pa do cerkve žalujejo prijatelji in znanci, nekaj najeti jok ali prisiljeno žalovanje. Iz cerkve do pokopališča jokajo samo sorodniki, dočim prejšnji žalovalci pojo pesmi, primerne za pogreb. Ko pridejo na pokopališče, zajokajo zraven še domači. Ko je prišel pogreb do groba, vsi kakor na povelje umolknejo in slišati je samo duhovnikov glas, ki blagoslavlja grob.

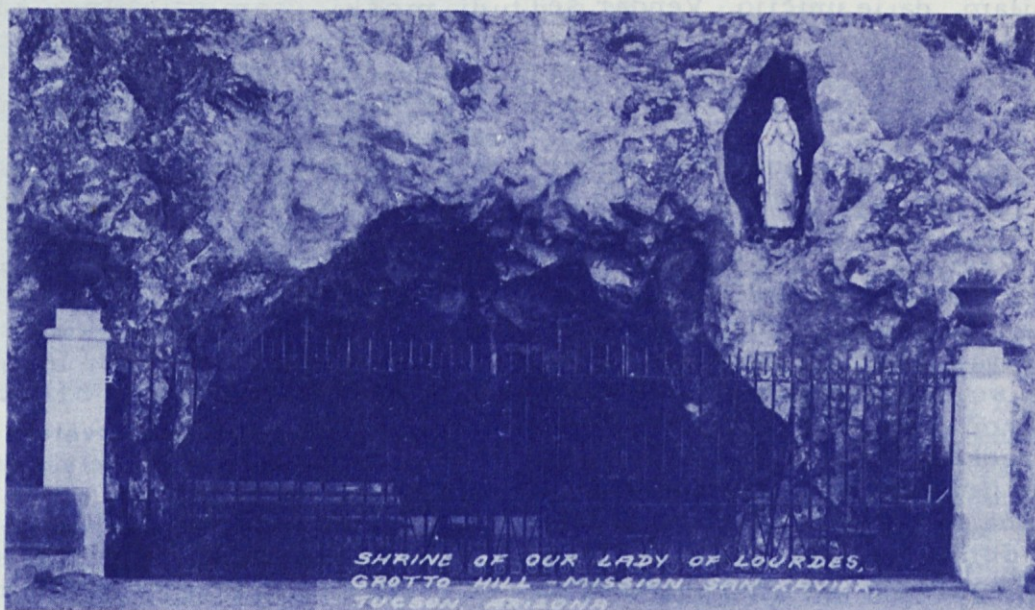
Sedaj se šele začno pravi obredi. Ko duhovnik konča z pogrebnimi obredi, tedaj položi truplo v grob, ki je izkopan po posebnem načrtu. Prva polovica groba je 7 čevljev dolga in 5 čevljev široka, ter izkopana 3 čevlje globoko. Nato se grob zoži na 3 čevlje ter poglobi za nadaljne 3 čevlje; to je pravi grob. Tam položijo zaboj, in v ta zaboj položi krsto. Zelo morajo paziti pogrebci, da se krsta ne dotakne zemlje. Ko položijo krsto srečno v grob oziroma v zaboj, pritrdijo vrhnji pokrob zaboja z vijaki. Nato položijo vrh zaboja deske, po teh razgrnejo novo odejo in ko je ta razgrnjena, tedaj vrže duhovnik trikrat prsti, nato pa vsi, moški z lopatami ženske pa kar z rokami, zagrnejo grob v nekaj minutah. Med vsem časom pokrivanja krste jokajo vsi,

tudi moški, samo tisti ne, kateri imajo opravka z grobom, ko pa je vrgel duhovnik prvo pest zemlje, kakor bi odrezal, ni več jokanja. Pri pogrebu starejšega človeka vsi jokajo, pri otrocih vse poje, še stariši ne jokajo. Razlagajo si, da starega človeka ne more več nihče nadomestiti, dočim bo dal Bog še lepšega otroka na mesto tega, in ga je vzel k sebi. Zato, zakaj bi jokali?

Kakor sem že omenil, Indijanec zelo ljubi svoje otroke, ali otroke

Veliki oltar Misijona svetega Frančiška Ksaverija, narejen iz žgane ilovice. Zlate okraske so izropali meksikanski vojaki.

Lurška votlina Misijona sv. Ksaverija. Votlina je bila izdolbena v lavo ugaslega ognjenika leta 1908., ob petdeseti obletnici pravega Lurda.

sploh. Oče res ne bo otroka božal ali poljuboval, vsaj javno ne, toda v prisotnosti otrok je kar sam otrok. Indijanec ne kaznuje svojega otroka in vendar otroci niso razposajeni ali nagajivi. Izposodi si rad, vendar vsakokrat pozabi vrniti posojeno. Ko enkrat posodiš kako stvar, je ne vidiš več, kar zgine in nihče ne ve, kje je. Imajo pa lepo navado, ki jim je prešla v kri, da spoštujejo očeta in mater. V tem mali Indijančki prekašajo bele brate in ravno tam se bi morali naši otroci iti učiti četrto božjo zapoved. Otrok bo ubogal očeta ali mater na prvo besedo, nikdar jima ne bo treba ponoviti. Kako jih kaznujejo zaradi nepokorščine, tega nisem mogel izvedeti.

V vsem svojem bivanju med njimi nisem videl niti enkrat jokati otroka; vedno so veseli in če sta samo dva, jih vidiš, kako se valjata po prahu in se režita eden drugemu v obraz. Do resnega pretepa ne pride med pa-

glavčki, toda med odraslimi pride do pretepa, to pa zaradi pijače in deklet. Teh namreč primankuje med Indijanci. Pripovedujejo, da pride na vsake štiri fante le eno dekle; zato jim fantje tako ustrezajo. Kakor hitro pa si izbere dekle druga, jo bodo fantje pustili pri miru.

Zdravstveno stanje je zelo slabo, ker ni potrebne vode. Umrljivost otrok, posebno dojenčkov je velika. Ako je otrok rojen po septembru, redko ali nikdar ne bo dočakal pomladi. Indijanski otrok je podvržen hitremu prehladu, in ker v januarju in februarju včasih pade toplota na 40 stopinj, je ravno tako, kakor v osrednjem zapadu 5 pod ničlo. Indijanec ne more prenašati zime. Ko potegne mrzel veter, je kar trd in si ne more misliti, kako morejo beli ljudje prenašati tako zimo. Ko sem Emanuelu pravil o drugih indijanskih rodovih v Michiganu in Minnesoti, Chippewa in Iroquois, o Misoula Indijancev v Montani, si ni

mogel načuditi, da so res polokrvni Indijanci, ker bi morali že od samega snega in ledu postati popolnoma bledi. Šele ko sem mu iz knjižnice pokazal knjigo, je komaj začel verjeti, da so pravi Indijanci.

Med vsemi Indijanskimi rodovi, so Papago Indijanci najbolj mirni in imajo med seboj najmanj vraž. Drugi rodovi okrog te rezervacije so mo-gočni Yaki, ki se ne bodo uklonili živemu človeku; so sicer pokristjanjeni, ali držijo še veliko svojih šeg in navad, katere mešajo v verske obrede, seveda ne v cerkvi. Posebno so še držijo svojih verskih plesov. Na severu so Navajo; ti so komaj na pol civilizirani, tudi ti so, a ne vsi, pokristjanjeni. Imajo svoje verske plese s kačami. Zadnji ples naj bi prinesel dež. Apahe so kakor, da so zgubili vse na svetu in da jih je veliki duh pozabil, ko so se morali podvreči državni postavi. Imajo sicer lepa polja in pašnike; ali kaj pomaga, ne obdelujejo ničesar. Pravijo: "Kako bo orel letel, ko so mu ostrižena peroti?" Hopi in Pima so del Papago Indijancev in so bolj poljedelci ter gojijo bombaž. Drugi indijanski rodovi so Tesikve, Jamez in Kiowa; ti so ob mehikanski meji in se o njih malo sliši.

Vsak rod ima svoj jezik; zato se ne razumejo med seboj. Ko se se-stanejo govore španski jezik, katerega vsak govori vsaj za silo. Papago jezik je zelo težak. Ena beseda večkrat

pomeni mnogo drugih reči, samo da se drugače naglasi je že drugi pomen. Ravno tako je težava s posameznimi pojmi, ker je za isti pojem v dvojini in množini drug izraz. Nekaj podobnega bi bilo kakor v slovenskem jeziku "človek," v množini "ljudje." Tako je s Papago jezikom, samo da se vsaka beseda v množini spremeni. Tako so potekali dnevi mojega bivanja med Indijanci. Februarja je že začelo solnce bolj pripekati in moj revmatizem je jemal slovo od mojih kosti. Koncem maja sem se počutil popolnoma zdrav in sem mislil na odhod. Ko sem sporočil svojemu Indijancu Emanuelu, kdaj odidem, je zopet umolknil in par dni je bil njegov odgovor Ughm. Na dan slovesa sem se šel osebno poslovit od njega v njegovo koč, toda ga nisem našel doma; le žena je stala z otroki na pragu. Vprašal sem, kje je gospodar, pa ni nič odgovorila. Čudil sem se, da so vsi molčali. Vprašal sem fanta, kje je oče, šele tedaj sem zvedel, kaj je vzrok molčanja.

"Papa je odšel v mesto," je fant odgovoril. "Papa je žalosten; noče te videti zato, ker greš nazaj. Naročil je, naj ti rečem: "Barbo-h-h?" Zakaj odhajaš?" Milo se mi je storilo, da me je Indijanec tako vzljubil. Stisnil sem fantu roko in rekel: "Povej očetu, da moram! Saj bo razumel." In sem se vsedel v auto, še en pogled in - za menoj je ostala prijazna indijanska naselbina z misijonsko postajo.

Prišla sva z župnikom na postajo. Župnik je opazil nekako pol bloka proč Indijančev auto. Poglasno je rekel: "Ne glej okoli; vidiš, tam je Emanuel; čaka, da te še enkrat vidi, ako pa greš k njemu, bo pobegnil." Šla sva še kupit neke stvari, in prišla nalašč od zadaj k njegovemu autu. Presenetila sva ga; nič nisem rekel, samo stisnil sem mu roko in naglo odšel, ker je že prisopihal na postajo vlak, ki me je zdravega pripeljal nazaj k mojim, nazaj v samostan-k Mariji Pomagaj.

Krstni kamen misijona sv. Ksaverija
narejen v Spaniji leta 1670.

MED SVETO MAŠO PRI VOTLINI OB
SREBRNEM JUBILEJU KRONANJA
MARIE POMAGAJ V LEMONTU.

Kronana **MARIJA POMAGAJ**
blagoslavljena z oltarja ameri-
ških Brezij

MARIJA POMAGAJ

OSEBE

Recitator

Slovenska mati (s petimi otroki)

Slovensko dekle

Slovenska ženica

Slovenski rudar

Slovenski fant

V Ameriki rojen slovenski fant

Knezoškof Jeglič, ki je kronal
lemontsko Marijo

Vse občinstvo, ki sodeluje pri
igri s klici in s pesmijev

DUHOVNA IGRA O BREZZJANSKI
MARIJI OB PRILIKI SREBRNEGA
JUBILEJA KRONANJA LEMONTSKE

MARIJE 1. JULIJA, 1951.

PRIREDILA KAREL MAUSER IN
PATER BAZILIJ VALENTIN OFM.

RECITATOR:

*Na desni neosvetljenega pozorišča, za
pultom. Njegov glas je svečan, pridigarski:*

Imamo Mater. Čelo ji ovija
ljubezni venec, milosti dehteč...
Zaupno njeno kličemo ime: Marija!
Njej naša prošnja nikdar ni odveč.

Nebesa njen so dom.
Tam naša Mati nam kraljuje
in milosti deli ubogi zemlji,
ki kje drugje zaman naj pričakuje
rešitev svojo, mir in srečo pravo.

Zato pa skleni, sestra, brat moj
dragi:

V jubilejni procesiji
korakajo prevz. škof
Rožman, p. John, p.
Kazimir in p. Gra-
cijan. - Duhovniki
nosijo milostno
podobo.

Jubilejno
romanje je
končal škof
Rozman s
slovesnim
blagoslovom
pred
samostanom

Marijo vedno klical bom,
naj se ozre na zemeljsko nižavo!

Zapojmo pesem v njeno čast in
slavo!

Vse občinstvo zapoje:

Ti o Marija...

RECITATOR:

Ko odpojo pesem in zavlada tišina:

Da, bratje moji!

Mati nas pozna.

Pozna vso revo, ki teži nas, davi.

O, ona ve, kako težko nam iz srca
privre molitev, kes in prošnja
vroča;

kako s težavo dviga proti nebu
se naša roka, vsa trepetajoča.

Zato pa Mati sama je izbrala
si posvečenekraje tu med nami
in s čudeži je nanje pokazala:
Oj, božja pota, milostne podobe!
Tu roke lažje sklenejo se v
prošnjo,

da milost božja po rokah Marije
bogato se prek naših src razlije.

Slovenec je Marija poklonila
nešteto mest, kjer milost nam
deli.

Pradedov naših žuljava je roka
jih s cerkvicami okrasila.
A za središče vse dobrote svoje
Marija Brezje si je izvolila.

Dokaj že let je od takrat prešlo,
ko tamkaj stala skromna je
kapela.

Slikar pa čopič je v roke vzel
v zahvalo za rešitev
naslikal milostno podobo:
BREZJANSKO MATER je na
platno del,

obraz njen mili v barve svoje vjel.

Tako so Brezje božja pot postale
in pot nam do Marije pokazale.

PRVI PRIZOR

POZORIŠČE: nakazana je soba z oknom z gavtri, za katerimi se vidi slovenska pokrajina v pomladi. Cvetoča veja sega prav do gavtrov. Sredi odra stoji slikarsko stojalo obrnjeno proti zadnjemu oderskemu oderskemu kotu, da občinstvo ne vidi slike. Iz daljave se slišijo gosli, ki igrajo melodijo slovenske pesmi: Ko zarja zjutraj se razgrinja...

LAYER:

Stoji ob stojalu s čopičem in paleto v rokah. Zamišljen stopi korak nazaj in ogleduje sliko, pristopi bliže in napravi novo potezo ter zopet odstopi za nekaj korakov:

Zaobljubil sem se in naslikal jo bom. Saj ne vem, kako je tisto prišlo. Ponaredil sem goldinarje. V ječo so me vrgli, kjer sem prebil mnogo strahu. Lahko bi mi vzeli življenje, a Marija me je re-

Marija se vrača

v popoldanski

procesiji

pred

samostanom

šila. Iz srca sem jo prosil in se kesal svojega dejanja. Zdaj pa sem prost, prost... Izpolnil bom svojo obljubo. Še nekaj potez in potem bo stala v kapeli... Da bi bila vsem ljudem v tolažbo in v pomoč, kakor je bila meni...

Stopi k oknu in mehko nadaljuje s pogledom v naravo:

Zunaj je pomlad. Drevje je v cvetju in ptičje petje ne preneha. Pa sem že mislil, da je sonce zame ugasnilo. O, milostni Bog! Temna je bila ječa in temni so bili ječarji... V stiski sem bil takrat, da me je zmotil satan. Naredil sem tiste goldinarje. Oni me niso vprašali, zakaj, sodili so me po postavi.

Se nasmehe.

Lepo je zunaj. Kmalu bo večer in življenje se umirja. Da bi bilo na moj življenjski večer tako lepo! Tiho in mirno! Dognalo se je moje življenje. Zdaj vem, kje je pravi mir.

Stopi k sliki.

Tu, pri tej Ženi se umirja naše življenje. Iščeš in iščeš, tavaš in hrepeniš, pa vse zaman. Vse je pena, pena... Misliš, da se koplješ v sreči, da ti ne more nič

spodljeteti. Pa pride kakor blisk z jasnega in--siromak si. Nič nisi. In tedaj si sam, čisto sam. Prijatelji zaidejo eden za drugim kakor zvezde na jutro, dokler sam ne pogledaš podrtemu življenju v oči. Tako je prišlo tudi na mene. O kako boli zapuščenost. Bil sem sam, dokler se nisem spomnil, kaj me je učila kot otroka mati in se oprl na to edino--na Marijo.

Sede na stol in strmi v platno.

Vidim jih, vse te procesije: bolni, kruljavi, z grehi obteženi, nesrečni, žejni dobre besede in tolažbe. Dolga je vrsta, do konca sveta se vije. Mlada, čista in plaha ljubezen išče pri njej opore. Ugaslo življenje išče pri njej zadnjo moč. Saj je vse naše življenje le romanje, romanje do zadnjega praga, do tistega, za katerim živi Marija. Pri njej bo zadnji mir, bo konec življenjske ječe.

Zopet potegne s čopičem po platnu, nato nekaj obriše s krpo:

Še nekaj potez. Obraz je lep. Tudi roke sem lepo zadel.

Še nekaj časa brez besede vleče po platnu.

Deo Gratias!

Obrne stojalo da vidijo podobo tudi ljudje. Na platno sije žarka luč. Slikar potegne čepico z glave in pade pred podobo na kolena ter počasi in s poudarkom moli:

Sveta Marija, mati božja, prosi za nas grešnike, zdaj in ob naši smrtni uri. Amen.

Oddaljena glasba utihne. Vse občinstvo zapoje:

Lepa si, lepá si Roža Marija!
Luči ugasnejo. Pozorišče v temi.

RECITATOR:

Odslej je Materin smehlaj odseval s slike
v kapelici skromni brezjanske Marije.

Slovensko ljudstvo ganil je sijaj

nje milostnih oči:
 "Če Jezusa tako ljubeče
 v rokah drži,
 bo tudi nas - otroke revne in
 trpeče
 v ljubezni k sebi dvignila,
 kot Mati nam pomagala
 do polnosti nebeške sreče."
 Brezjanke ljudstvo ni zastonj kli-
 calo,
 ter jo v težavah s solzami iskalo.
 Bolnim zdravje je vrnila,
 grešnikom je dala mir,
 žalostne potolažila,
 vsem v nadlogah pomagala,
 blagoslov na pot jim dala.

Cerkev veličastno očetje naši
 na kraju milostnem so pozidali:
 dostojen dom Kraljici svoji,
 da bi hvaležnost pokazali.
 Marije milostna podoba
 po roki velikega knezoškofa
 pa krono dragoceno je dobila:
 ljubezen naroda se v zlatu
 je njenem nežno zaiskrila.

O, narod naš slovenski,
 kaj bi brez Marije,
 ki ti na Brezjah mi lostno kraljuje
 in spremlja te celo v dežele tuje!

DRUGI PRIZOR

POZORIŠČE: nakazan je oltar Marije Pomagaj na Brezjah. Morda le milostna podoba, ob strani na zavesah obris zunanosti brezjanske božjepotne cerkve. Luč sveti na Marijo. Iz daljave se čujejo orgle.

SLOVENSKO DEKLE

Pride z leve in poklekne pred Marijo.

Z Bogom, Marija! Z Bogom, Mati! Odhajam tja v daljni svet, za ljubeznijo, ki se je ob tebi utrnila. Ko je odhajal, sva se ob tebi poslovila. Zdaj odhajam za njim, da spleteva za morjem gnezdo in si ustvariva domek. V srcu te pone-

sem s seboj, Mati! Kaj bi brez tebe tam? Vsako leto semporomala k tebi in tam ne bom mogla. V srcu pa boš povsod z menoj. In mislila bom tam na tujem na naša polja in gore, na naše ljudi, na vso našo preprosto ljubezen, ki je v tujem svetu ne bo. Marija, ti meni pomagaj!

Še nekaj časa tiho kleči, nato počasi oddide na desno.

MATI

Pride s petimi otroki, ki se stiskajo k njej. Vsi stoje pred milostno podobo.

Iztekle so se ure in treba bo oditi. Leta sem čakala na to uro, že od tedaj, ko je odšel mož tja v ameriške rudnike. Sama sem se ubijala z otroki in ti z njimi, Marija! Zdaj je ura prišla in mi je hudo. Kdo bo tam, ki me bo tolažil? H komu bom šla, ko botežko.

Ganjenje ji stiska glas.

Tuj bo svet in otroci v njem kakor

Prizor iz igre MARIJA POMAGAJ.

piščančki. Za nami pridi, Marija, in z nami ostani! Da ne bomo sami daleč od doma. Pogledaj Tončka! Tak je kakor štrukelj. Majhen in še komaj ve, da je na svetu. Pa Neža. Iz šole je komaj. Oh, pa saj jih sama vidiš! Vsi te potrebujejo. Tebe še bolj kot mene. Jaz jim rečem črnega kruha, ti pa belega, ki za onstran redi in hrani. Ti varuj to mojo kri. In mene, saj si Mati vseh mater! Z Bogom, Marija!

Si pokrije obraz z rokami in zajoče.

OTROCI:

Z Bogom, z Bogom!

Odhajajo z materjo.

STARA ŽENICA:

Pridrso težko do oltarja in s težavo poklekne.

Zdaj pa zares grem, Marija Pomagaj! Sin mi pisari, ne morem mu odreči. Tako sama sem ostala v svoji bajti. Saj vem, tam na tujem se bodo iztekle moje ure in tam pod tujim soncem se bodo zaprle moje oči. Na grob mi ne bodo nasuli domači prsti in ne bom ležala med njimi, ki sem jih po-

znala. Kakor je božja volja. Da bi vsaj ti prišla za menoj, Marija! Dolga bo pot tja, do sina, za mene staro revo, dolga kakor večnost. Ti me spremljaj.

Se trudoma dvigne in pokloni.

Z Bogom, Marija Pomagaj!

Orgle močnejše zaigrajo, nato začno poje-mati. Izza odra se sliši pesem:

Marija, skoz življenje.

Vse ljudstvo poprime petje.

RECITATOR:

Ko pesem utihne in se oder potopi v temo.

Kaj nismo se nekoč tako poslavljali od naših Brezij? Osebe, ki so klečale pred Marijo, so mnogi, mnogi izmed nas.

Pokaže na ljudi.

Bil dan slovesa je pekoč, obenem pa blažilen kakor rosa. Saj Mater smo v srce vklenili: Brezjansko sliko.

Da močni bi ostali vkljub vsej sili, ki bi hotela izruvat nam iz srca pradedov vero, naroda odliko. A vendar Brezje so ostale za nami daleč v domovini... Za nami šli so le spomini. In želja je ostala trpka v nas, da zopet bi drsaje po kolenih,

Med blagoslovom z
Najsvetejšim pred
samostanom.

Spomin na

kronanje

MARIJE

POMAGAJ

Brezjanki peli pesem sveto
in ji prinesli šopek v kras.

Nasprotnik vere zanke je nastavlil
in že se bahal je, proslavil:
"Kje ste, ameriški Slovenci verni,
ki ste obljubljali zvestobo Bogu?
Ha, ha! Zaslepil sem vas v neiz-
merni
deželi tuji, zdaj ste moja last.
Zdaj meni gre ta čast,
da vodim narod satanu v oblast..."

Pa glej!
Ljubezen naše je Kraljice
brez mej, brez mej!
Sama je prišla za nami,
je izseljenka postala

in Lemont za Brezje druge
nam ljubeče je izbrala.
Ni nam treba več prek morja,
da bi mogli poklekniti
pred Marijino podobo!
Saj z Lemonta zlate niti
vodijo v nebes višave:
Tu z oltarja Mati božja
siplje svoje nam pozdrave,
ista, ki na Brezjah pravih
milosti deli Slovencem.
Tu je vsak kakor doma:
Mati vsem je usmiljena.
Vso občinstvo zapoje:
Veš, o'Marija, mojè veselje?...

Škof dr. Gregorij

Rožman govori

romarjem o

Marijini kroni

TRETJI PRIZOR

POZORIŠČE: okrasen oltarček Lemontske Marije Pomagaj. Orgle igrajo v daljavi. Luč sveti na sliko in osvetljuje obenem vse pročelje.

RUDAR

Pride na oder v svoji rudarski obleki in z rudarsko svetilko. Počasi se bliža oltarju in nerodno poklekne pred Marijino podobo:

Češčena, Marija, milosti polna! Ne zameri, da pridem k tebi, knap, ki je navajen teme. Neroden sem in ne znam prav govoriti. Pa te imam po knapovsko rad, še v tisti umazaniji pod zemljo mislim nate. Verjemi! Ne poznam lepih besedi, vse je tako surovo, kar je v mojih rokah. Pa nikan ne zameri. Poznaš knapa. Živ gre na delo, mrtvega včasih prinese domov. Trdo je garanje pod zemljo in sem zato še jaz trd. Pa bi bil rad dober in boljši. A vem, da sem galjot frdamani in nič prida. Nate pa le

nisem pozabil. Mati me je tako učila, predno sem se odpravil čez lužo. Pa me še ti ne pozabi, knapa umazanega, ne zdaj in ne na zadnjo uro. Da bo vsaj tista lepa in nič knapovska. Če bom pod zemljo končal tam v minnesotskih rudnikih, bodi pri meni. Če bom umrl doma med dragimi, bodi z menoj! In družino mi varuj in ves moj drobiž! Iz zemlje jim kruh kopljem, ti jim pa nebeškega reži, Marija Pomagaj!

Nerodno se dvigne in poklekne na eno koleno. Odhaja omahujoče, a se še enkrat obrne in proti Mariji v pozdrav zamahne z roko ali z svetilko.

FANT

Mlad in močan, pride z leve:

Pozdravljena, Marija! Iz fondre prihajam in te svoje ožgane roke ti prinašam. Saj drugega nimam. Vsak dan isto delo. Vročina žge in razbeljeno železo izžiga oči. Dan je podoben dnevu. Vendar sem se en dan odtrgal in prišel k tebi na naše ameriške Brezje. Sedaj

Procesija z
milostno podobo
MARIJE
POMAGAJ

sem tu in je kar lepše. Vedno ostani z nami. Po fondrah in rudnikih, po samotnih farmah in mestih, po fabrikah in po gmajnah. Povsod naj nas spremlja tvoj smehljaj, ki je prav takšen, kakor je bil smehljaj ranjke matere, kadar me je kot svojega najmlajšega pogladila po kodrastih laseh. Ne zavrzi prošenj mojih ožganih rok in ostani z menoj in z nami vsemi, ki te iščemo.

Malo pomoli. Ko fant odide, pridejo na oder: dekle, mati z otroki in stara ženica iz drugega prizora.

MATI

Spregovori pred Marijo:

Naj jaz spregovorim v imenu nas vseh, Marija Pomagaj! Poslavljalne smo se od tebe na Brezjah in ti si nam dala moči na pot. Čez morje je vodila, v nove težave življenja, ki smo jih prej doma komaj slutile. Nate smo mislile, brezjanska Marija, in ob spominu na slovo pri tebi na Brezjah nam je bilo lažje pri srcu... A ti si nam dala še več: za nami si prišla,

podarila si nam Brezje za morjem. Zdaj lahko pred Tvojim oltarjem izlijemo svoje težave in ti se prav z isto ljubeznijo oziraš na nas, kakor doma na Brezjah. Zahvaljena, naša Marija Pomagaj!

OSTALI DVE IN OTROCI:

Zahvaljena, da si za nami prišla, Marija!

Vsi odidejo.

AMERIKANSKI SLOVENEK

Pride na pozorišče:

Oče in mati so mi pravili o tebi, o tvojem milostnem svetišču tam v starem kraju. Ne poznam ga, saj sem tu za morjem rojen. Toda če moja oče in mati nista prišla ob slovesu k tebi zaman in če si ti s svojo materinsko ljubeznijo prišla za njima v tuje kraje, potem boš tudi moja Mati. Koliko nas je, ki poznamo rojstni kraj svojih staršev le po pripovedovanju in ki njih jezika skoraj več ne razumemo. In vendar si v naši deželi postala Kraljica slovenskega rodu

Ti so uprizorili

duhovno igro

MARIJA

POMAGAJ

za morjem. Tudi naš je Lemontski griček s tvojo milostno podobo. Ozri se tudi na nas, Marija Pomagaj! Pomagaj nam ohraniti vero, ki so jo nam kot najdražjo dediščino iz domovine pradedov prinesli starši. Tudi mi hočemo biti tvoji otroci, Marija Pomagaj!

Odide.

RECITATOR:

Resnično! Marija lemontska Slovencev je Mati.

A sama še več je hotela postati.

"Jaz bom Kraljica! Amerika cela, kjer dom je slovenski, je moja dežela.

Ne bo šlo brez boja, a zmaga je moja!"

Prišel je vladika:

škof Jeglič, ljubitelj Marijin. In milostna slika je zadrhtela, v rokah se je škofa - krona zblestela.

Marija je res postala Kraljica. Lemont naj se trese od našega klica:

Marija Pomagaj, Kraljica Slovencev!

VSI NAVZOČI:

Marija Pomagaj, Kraljica Slovencev!

RECITATOR:

Kaj nam je škof sivolasi povedal, ko v Mater, ki krono želi, skozi solze je radosti gledal?

Tole dejal je slovenskemu ljudstvu:

Slika Marije Pomagaj se bolj zažari v luči. Sliši se močan glas, ki ponovi Jegličevo pridigo ob priliki kronanja v Lemontu, leta 1926.

Jeglič

Govori za odrom:

Pred osemnajstimi leti sem kronal milostno podobo Marije Pomagaj na Brezjah v domovini, danes pa polagam krono Mariji Pomagaj na ameriških Brezjah v Lemontu. Podoba Marije Pomagaj

v Lemontu je natančen posnetek slike Marije Pomagaj na Brezjah. S to krono bom kronal Marijo Pomodnico brezjansko za vas, ameriški Slovenci. Sem boste prihajali odslej, kakor da prihajate k njej na gorenjsko Brezje. Marija zasluži, da je kot Kraljica nebes in zemlje kronana. Mati božja, Mati brezjanska, Kraljica naša, Kraljica slovenskih izseljencev je prišla za svojimi varovanci preko morja, da bodo tudi v novi domovini naša srca bliže Materi. Slovenski izseljenci! Hodite po Mariji k Jezusu!

RECITATOR

Ko glas utihne:

Ste čuli, kaj nam povedal slovenski je škof?

Petindvajset let od takrat je minilo in mnogo se s časom je spremenilo.

Lemontska Marija še vedno kraljuje

in zibra otroke okoli oltarja.

A nismo morda mi pozabili na sklepe,

ki vreli nekoč iz naših so src pred njeno podobo?

Za nami ostale obljube so lepe?

Zdaj zopet se vžgimo

In Materi svoji

zvesto obljubimo:

Tvoji smo, Tvoji, Marija Pomagaj!

VSE LJUDSTVO:

Tvoji smo, Tvoji, Marija Pomagaj!

Vse ljudstvo poje:

Marija, mati ljubljena,

češčena bodi ti,

rodila si nam Jezusa,

zato te vse slavi.

Mi svoja srca ti damo,

zaupno k tebi kličemo:

Marija, varuj nas!

Med pesmijo prihajo posamezne skupine

k Marijini podobi: fantje, dekleta v

narodnih nošah, vsi igralci, nekaj otrok.

Eni prinašajo goreče sveče, drugi cvet-

lične šopke. Pred oltarjem so pripravljene cvetlične vaze, kamor devajo šopke, ob oltarju so svečniki, kamor natikajo darovalci goreče sveče. Seveda vse po gotovem redu: dva in dva: eden natakne svečo na desni strani oltarja, drugi istočasno na levi. Enako je s šopki. Darovalci naj bodo razvrščeni že v sprevodu tako, da prva dva na vsaki strani nosita sveče, druga dva cvetlice itd. Naenkrat je ves oltar prekrasno razsvetljen in okrašen.

Še bolj je, če napravijo igralci oz.

darovalci na obeh straneh pred Marijino podobo, ki je na vzvišenem prostoru, skupino ter rože in sveče obdrže v rokah ter tako gledajo proti gledalcem. Ko je skupina gotova, vsi z ljudstvom zapoje:

V Lemontu stanuješ,
v nebesih kraljuješ.
Pomagaj, Marija, pomagaj nam ti!

Si krono dobila,
Kraljica premila.
Pomagaj, Marija, pomagaj nam ti!

KONEC

Gutenbergovo sv. pismo

ZNANO je, da je bilo Sveto pismo prva knjiga, ki je bila kdaj tiskana. To se je zgodilo pred 500 leti, ko je Gutenberg iznašel tisk. Takrat je bilo tiskanih samo 200 do 300 izvodov. Enega teh izvodov je zdaj kupila ameriška firma Scribner's Sons v New Yorku. Tako drago ni še bila nobena knjiga na svetu plačana, saj jih je ta izvod stal \$106,000. Ta knjiga je bila zadnjikrat omenjena leta 1824., da je bila v knjižnici Jurija Shuckburga. Tistega leta je izginila. Izvod nosi številko 45. Knjiga je celotna, popolna po latinski Vulgati. Samo še 21 izvodov je na svetu Gutenbergove izdaje Svetega pisma, ki so popolne. Pri vseh drugih izvodov izmed 300 je veliko izgubljenega. Slika kaže fotografski posnetek te newyorške najdražje knjige.

FARA SV. JOŽEFA

V

LEADVILLE, COLORADO

GOTOVO je ni na svetu slovenske fare tako zanimive, kot je fara sv. Jožefa v Leadvillu. Že radi lege, saj je to najvišja katoliška fara na svetu, ker je mesto Leadville najvišje mesto na svetu, ki je registrirano kot mesto. Mesto leži namreč blizu enajst tisoč čevljev visoko in je torej par sto metrov višje kot najvišja slovenska gora, vrh Triglava. Kakih deset milj dalje nad mestom je slavno razvodje med Atlantskim in Tihim oceanom. Leadville še teži na Atlantik. Mesto je včasih štelo nad trideset tisoč ljudi, zdaj jih ima le že okrog šest tisoč.

Prvi Slovenci so prišli v Leadville leta 1883. Nekatera imena prvih Slovencev so: Andrej Bojc, Friderik Godec, Frank Smrke. Največ ljudi je bilo v mestu okrog leta 1910. Takrat je bilo v naselbini nad 350 slovenskih družin in okoli tisoč samskih moških.

Že leta 1898. je bil pri irski fari nastavljen slovenski kaplan Rev. John Perše, in sicer z namenom, da začne organizirati od tam slovensko faro. Prva poroka je zapisana v poročni knjigi: John Gregorich in Marija Vidrih. Poročena sta bila 10. sept. 1899. Prvi krst je bil tudi isti dan 10. sept. 1899. Krščena je bila Terezija Terlep. Prvi pogreb je zapisan dan pozneje 11. sept. 1899.

Pokopan je bil Anton Kočever. Ker tako dolgo ni bilo med naše ljudi slovenskega duhovnika, so bili ti prvi leadvillski naseljenci z malo izjemami versko zelo zanemarjeni. Toda med izgubljeni ovce je prišel pravi pastir. Ljudje so bili mladi, zdravi, veselja željni. Father Perše jih je pridobival. Vsak mesec je obiskal vse družine v mestu, pa še v okolici intoskozi celih sedemnajst let. Pozimi je večkrat gazil sneg do pasu. Včasih je bil sneg tako visok, da so morali napraviti od hiše do hiše v sneg tunele in po teh tunelih je Father Perše hodil, ko je ljudi obiskoval.

Prvi cerkveni odbor je bil sestavljen leta 1899., ki sta bila v njega imenovana Frank Smrke in Friderik Godec. Da se je pravilno ustanovila korporacija, je bil v odboru denverski škof Most Rev.

N.C. Matz, potem generalni vikar Very Rev. Henry Rolinson ter nameravani župnik Rev. John Perše. Prva seja je bila 20. oktobra 1899. Začeli so takoj z delom in so si postavili zelo čedno leseno cerkev in župnišče. Župnišče še sedaj stoji. Oboje je stalo \$15,000, kar je bil za tiste čase lep denar. Cerkev so posvetili v čast sv. Jožefu. Prva sv. maša v novi cerkvi je bila 26. feb. 1900. V desetih letih so izplačali ves dolg. Potem so začeli misliti na lastno farno šolo, a do tega žalibog ni prišlo. Father Perše si je v 17 letih težkega dela zelo izpodkopal svoje zdravje. Nekateri tudi ne vzdržijo dolgo na višinksem zraku. Bil je leta 1915. tri mesece v denverski bolnišnici in zdravnik sam je rekel denverskemu škofu: "Če pošljete Fathra Peršeta nazaj v Leadville, bo to v enem letu njegova gotova smrt. Father Perše se torej ni vrnil nazaj na faro, ki jo je ustanovil.

Bil pa je Father Perše tako izreden mož in kristalen slovenski duhovnik, da ga bo naš spomin malo spremljal na njegovo novo župnijo, saj bo to samo v ponos faranom sv. Jožefa v Leadvillu, ki lahko štejejo takega moža za ustanovitelja svoje fare.

Leta 1915. je bila izpraznjena fara sv. Družine v Kansas City, Kan. Malo Slovencev je bilo tam, ali ti so bili dobri, saj fara sv. Družine v Kansas City menda ni nikdar štela mnogo čez sto družin. Ko je prišel Father Perše v faro so imeli staro leseno cerkev, leseno župnišče, pa nič šole. Vse to je čakalo dobrega g. Peršeta, da uredi. Najprej je začel s šolo in mu je uspelo, ker je dobro vedel; šola je tri četrt fare. Dobil je slovenske sestre iz Lemonta. Father Perše je prišel v Ameriko kot mali deček. Rojen je bil v Beli Krajini. Spočetka se je moral zelo boriti s slovenščino, jezik mu

je delal težave, ker ga je pozabil v angleških šolah. Toda bil je odločen Slovenec. Menda so mu iz Lemonta nekoč napisali na kuverto njegovo ime bolj po angleško "Pershe", pa je strogo odgovoril: "Jaz se v svojem življenju še nikoli nisem podpisal Pershe, temveč vedno Perše, ker sem in ostanem Slovenec." To mimogrede.

Leta 1924. je Father Perše obhajal srebrno mašo v svoji fari v Kansas City. Večkrat je mislil, kako bi prišel pred farane z mislijo o novi cerkvi. Ljudi ni bilo ravno veliko v fari in slabi časi so bili. Farani so župnika ljubili in spoštovali, pa so mu hoteli napraviti malo veselja in mu pokazati malo priznanja. Na banketu srebrnega jubileja so mu izročili dar \$700. Ko je jubilent odprl kuverto in vsoto preštel, se je dvignil in slovesno izjavil: "Dragi farani, dolgo časa sem iskal prilike, da bi Vam nekaj povedal, zdaj pa je prišla ta prilika: novo cerkev sv. Družine bomo zidali in teh \$700 je prva podlaga za novo cerkev. In kres navdušenja se ni dal več pogasiti. Kupil je prostor za novo cerkev na najlepšem kraju, kar si ga je mogoče misliti: kjer se stekajo štiri ceste in tri izmed njih delajo trikot. Sicer so ob eni ulici še hiše, pa Father Perše bo že tako uredil, da jih ne bo več.

Začeli so zidati. Vse se je spravevalo: Kdo zida cerkev na takem idealnem prostoru, pa kakšna fara je to, ker je cerkev tako mogočna in veličastna? Father Pershe je vedno nadzoroval zidanje, vse je bilo natančno in strokovnjaško preračunano in predvideno. Ko so mešali cement ali pa malto, je od časa do časa prišel župnik zraven s štolo okoli vratu in je tam na licu mesta blagoslovil celo škatljo svetinjc in jih zmetal v cement ali v malto. In to je delal z resnostjo in z globoko vero.

Na eni izmed treh ulic so bile še hiše. Ni jih bilo malo in enajst let je Father Perše hodil na mestno občino, da bi one hiše odkupila, jih odstranila ali prestavila in da naj mesto napravi pred mogočno cerkvijo park, kar bo mestu v največji kras in slovenskim meščanom v največje veselje in zadoščenje. Po dolgih letih se mu je res to posrečilo. Pa je bilo treba ta park tudi zavarovati, da ga ne bo mesto v poznejših letih zopet rabilo za stavbe. Izposloval je Father Perše pogodbo med mestno občino in faro sv. Družine, da se na onem prostoru za 99 let ne sme ničesar zidati. Ko je vse uredil, je nenadoma umrl leta 1936. Pokopan je v Kansas City in njegov nagrobni spomenik nosi najbolj preprost napis: preko križa Perše.

Po odhodu Rev. Peršeta iz Leadville je prevzel dušno pastirstvo v fari sv. Jožefa Rev. John Judnič, ki je imel v cerkvi sv. Jožefa leta 1912. novo mašo. Bila sta prijatelja s Father Pe šetom in zato je tudi bolj z mirnim srcem zapustil Leadville, ker je vedel, da bo prišla fara v

dobre in vestne roke. Father Judnič je ostal na fari šest let. V teh letih se ni zgodilo v fari kaj posebnega. Leta 1921. je Father Judnič zapustil Leadville, ko je bil postavljen za slovenskega župnika v Denver, Colorado, kjer še zdaj blagonosno deluje. Starejši farani sv. Jožefa v Leadville še zdajne morejo pozabiti ljubeznivega gospoda Judniča in se ga še vedno hvaležno spominjajo. Ko je Father Judnič leta 1950. postal prelat ali monsignor, so se ga leadvillski farani spomnili z lepim darom.

Po odhodu Father Judniča je za eno leto vodil župnijo Slovak Rev. Ambrož Kapetan. V župnijo spada tudi nekaj Slovakov in Hrvatov, a pretežna večina je seveda slovenska in zato se tako stanje ni držalo. V začetku leta 1922. je prišel v Leadville za dušnega pastirja Rev. Alojzij Mlinar, koroški rojak, ki pa ni ostal niti celo leto. Father Mlinar je potem šel za nekaj časa v Kanado, nato se je pa vrnil v domovino in je tudi na Koroškem umrl.

Zopet je bilo treba gledati za novim slovenskim dušnim pastirjem. V Clevelandu pri fari sv. Vida je bil takrat Rev. John Miklavčič za kaplana. Malo prej je prišel iz starega kraja, kjer je bil že župnik na fari sv. Treh Kraljev pri žireh. Prosili so ga, naj pride v Leadville. Bil je takoj pripravljen in v najhujši zimi, po Novem letu 1923. je prevzel Father Miklavčič faro sv. Jožefa v Leadville. Gospod Miklavčič je bil preprosta pa goreča duhovniška duša. Zelo rad je imel otroke. Še zdaj pripovedujejo v Leadvillu, kadar koli je šel Father Miklavčič po cesti, je šla z njim celo tropa otrok. Globoko se mu je vtisnila v srce beseda Gospodova: "Pustite male k meni priti, zakaj takih je nebeško kraljestvo."

Father Miklavčič je bil ves srečen, kot v nebesih, če je na oltar-

NCWC razpravlja uradne zadeve v Lemontu pri votlini.

ju gorelo mnogo sveč in najlepše se mu je zdelo, če jih je sam prižgal. Pa na oltarju je moralo biti vedno veliko cvetja. Sam je imel krasen okus za kinčanje oltarja. Ko je prišel v Leadville, so kmalu nato morali obhajati praznik farnega patrona sv. Jožefa. Faranom se je priporočil za rože in v nedeljo pred praznikom je v cerkvi oznanil: "Oltar sv. Jožefa bo za njegov praznik tako lep, da kaj takega še niste videli." In res par dni je imel novo župnik dela z oltarjem, ki je bil tako krasen, da ga je sam hodil od vseh strani ogledovat in ljudje so že dan prej govorili, kako bo jutri v cerkvi lepo. Seveda je bilo na oltarju tudi polno sveč in lučk. In g. Miklavčič se ni mogel zdržati, da bi ne bil nekaj lučk na oltarju prižgal že na predvečer praznika sv. Jožefa. Ves srečen in zadovoljen je šel g. župnik pozno v noč k počitku. Po nekaj urah ga prebudi strašno kričanje, grozen smrad in dušeč dim. Cerkev gori. Začela je goreti pri glavnem oltarju. Pogorela je do tal in zgorela je tudi streha na župnišču. Nesreča, kajpada velika. Toda ne farani, ne župnik niso obupali. Že v noči požara je bilo zbranih nad \$1000.00 za novo cerkev. Kar tam so se ljudje navduševali: Zidano cerkev bomo imeli! Vsi so tako vzajemno začeli. Čeprav je bilo število faranov takrat že zelo skrčeno, se dela in stroškov niso prestrašili. Dne 12. avgusta še istega leta je denverski škof Tihen blagoslovil in vzdal vogelni kamen za novo cerkev. Pred božičem dne 23. decembra je bil potegnjen v zvonik novi zvon. Na sv. noč leta 1923. pa je bila že prva maša v novi cerkvi. Po požaru stare cerkve so opravljali službo božjo v dvorani katoliških društev.

Novi zvon je stal \$749.12 ker so vzeli v račun zvon iz stare cerkve, ki je bil ob požaru pokvarjen, za \$380.00. Klopí v novi cerkvi so sta-

le \$2828.00. Poprava župnišča \$1651.00. Zidava nove cerkve \$24,450.00. Oltarji in kipi \$1234.00. Na glavnem oltarju so bili poleg sv. Jožefa sledeči kipi svetnikov: Sv. Frančišek Asiški, sv. Anton Padovanski, Marija čistega spočetja, sv. Ana in sv. Neža. Pozneje so te kipe drugače razvrstili.

Leta 1924. je Father Miklavčič faranom preskrbel slovesno tridnevnicó ali 40 urno pobožnost. Prišla sta pridigat in spovedovat Father John Judnič iz Denverja in Rev. Anton Schiffer iz Rock Springs, Wyo. Bilo je to za praznik farnega patrona sv. Jožefa. To pobožnost so imenovali kratki misijon in zato je vsak večer zvonil tudi misijonski zvon.

Ko je Father Miklavčič za silo uredil farno cerkev, je faro zapustil in sicer meseca julija 1924. Srce ga je vleklo v samostansko tihoto in je bil sprejet v komisariat slovenskih frančiškanov. Ko je končal noviciat v Paterson, N. Y. je deloval po naših farah kot pomočnik. Leta 1929. pa je bil poslan v Johnstown, Pa., kjer je organiziral in ustanovil novo faro Sv. Terezije Deteta Jezusa. Kmalu je zbolel, dobil je raka na želodcu in je leta 1931. umrl. Pokopan je pri Mariji Pomagajv Lemon-tu.

Župnijo sv. Jožefa v Leadvillu je dobil Rev. George Trunk, koroški rojak. Father Miklavčič je novega župnika počakal, da mu je vse izročil. Izročil je seveda svojemu nasledniku tudi precejšnje dolgove, kot je razumljivo, da v kratkem času ni mogel vsega poplačati.

Father Trunk je poskrbel novi cerkvi, kar je še manjkalo: Meseca decembra 1924. je bil kupljen krstni kamen in kip mrtvega Zveličarja za božji grob. Leta 1926. je bil postavljen oltar žalostne Matere božje pod korom in dva angela s

svetilkami. Ta oltar je bil blagoslovljen na nedeljo Žalostne Matere božje 19. septembra 1926. Prihodnje leto 1927. so bili preskrbljeni kipi: sv. Petra in Pavla za glavni oltar, sv. Alojzija in sv. Janeza Krstnika za oltar sv. Antona. Pri vходу v svetišča pa sta bila postavljena kipa presv. Srca Jezusovega in brezmadežnega Srca Marijinega. Istočasno, to je 27. junija 1927. je bil blagoslovljen tudi kip sv. Nikolaja, ki stoji v vdolbini na evangelijski strani glavnega oltarja. Prvotno sta bila na vsaki strani glavnega oltarja kipa sv. Frančiška in sv. Antona in je bil en stranski oltar posvečen sv. Aní, potem so kip sv. Antona prenesli na stranski oltar kot glavni kip, sv. Ana pa je dobila svoj prostor na oltarju Marijinega Spočetja, in sv. Nikolaj je prišel na mesto sv. Antona na glavni oltar.

Ob 50 letnici fare so svetniki tako razdeljeni: Na glavnem oltarju: Sv. Jožef, sv. Peter in Pavel, sv. Frančišek in sv. Nikolaj. Na oltarju sv. Antona sta sv. Janez Krstnik in sv. Alojzij, na oltarju Marijinega spočetja pa sta kipa sv. Ane in sv. Neže.

Leta 1929. se je začela huda depresija. Faro sv. Jožefa je zadela tako hudo, da je nekaj časa znašala nedeljska zbirka samo po \$2.00.

Leta 1935. je kronist zabeležil v zgodovinsko farno knjigo veliko in važno slovesnost: Dne 10. oktobra je prišel v faro ljubljanski škof prevzvišeni g. dr. Gregorij Rožman, ki je prišel v Ameriko k otvoritvi Slovenskega kulturnega vrta v Clevelandu in k odkritju Baragovega spomenika v tem parku, obenem pa na clevelandski evharistični kongres. Ob tej priliki je obiskal skoraj vse slovenske naselbine v Združenih državah Amerike. V Leadvillu je imel ljubljanski škof slovesno tridnevno. Father Trunk je ob tej priliki pisal v farno kroniko, da

je bila pobožnost izredno slovesna in uspešna. Omenja tudi, da sta s škofom ožja rojaka in da si šteje v čast, da je bil njegov učitelj (instructor), ko je bil v škofovi rojstni fari, v Šmihelu pri Pliberku kaplan, Rožman pa takrat študent. Škofov spremljevalec po ameriškem zapadu je bil Father John Oman iz Clevelanda, ki ga je pozneje škof imenoval za častnega kanonika ljubljanskega kapitlja. Ob priliki svojega bivanja v Leadville je škof Rožman obiskal bližnje gore in se je čudil krasnim prizorom.

Od 4. do 8. febr. 1937. je imel v Leadvillu tridnevno pobožnost Rev. Vital Vodušek.

Leta 1937. je Father Trunk farni cerkev preskrbel nove orgle, ki so bile slovesno blagoslovljene dne 25. julija. Naročene so bile iz St. Louis, Mo. in so stale \$2,000.00. Da bi ljudje res videli in vedeli, kakšen instrument so kupili, je prišel 17. istega leta iz Denver, Colo. Msgr. Rosetti, ki je v cerkvi priredil orgelski koncert. Ob isti priliki je nastopilo tudi več pevskih solistov.

V zgodovino fare spada tudi to, da je župnik Trunk sam poslikal farno cerkev in sicer v letih 1927.-1928. Naslikal tudi sv. križev pot. Sam pravi v kroniki, da je to napravil po svojem omenjenem znanju. Slike naredijo v celoti zelo dober vtis, posebno če gledaš slike od daleč. V posameznostih pa je treba prepustiti sodbo in kritiko veščakom. Resnica pa je, da so strokovnjaki Trunkovemu nasledniku Rev. Speharju zabranili cerkev preslikati in Trunkove slike odstraniti, češ da je to edinstvena slikarija v tej deželi.

Leta 1945. in sicer 29. julija so v Leadvillu slavili zlati jubilej mašništva župnika Rev. George Trunka. Eno leto pozneje se je Father Trunk radi starosti odpovedal fari. Zdaj živi v slovenskem

župnišču v San Francisco, Calif. Father Trunk je vse svoje duhovniško življenje veliko pisal.

Za Father Trunkom je prevzel faro sv. Jožefa v Leadville Rev. George Spehar, D.D., ki faro še zdaj vodi in ki je obhajal s faro 50. letnico obstoja. Father Spehar je bil rojen 5. maja 1914. in sicer v Marble, Colo. Njegovi starši so bili Hrvati, pa doma čisto blizu slovenske meje. Ko so bili Speharjevi otroci še mali, se je družina preselila v Crested Butte, Colo. kjer so tudi večina med Slovenci in zato gre Fathru Speharju skoraj boljše slovenščina kot hrvaščina. G. Spehar je vso bogoslovje študiral v Rimu in sicer North American College, kjer si je pridobil tudi doktorski naslov. V mašnika je bil posvečen v Rimu dne 7. marca 1940. Iz Rima se je vrnil meseca julija 1940. in je svojo novo mašo ponovil Crested Butte, Colo. Vsa številna Speharjeva družina je bila takrat presrečna in silno počeščena. Toda za veseljam žalost pride, pravi pregovor. In silna žalost je zadela Speharjevo družino dobro leto po novi maši: Dne 25. novembra 1941. so bili ubiti v avtomobilski nesreči oče, mati in najmlajši brat Father Speharja. Brat Robert je bil komaj 14 let star.

Rev. Spehar je nastopil faro v Leadvillu dne 1. septembra 1946. Prej je bil nad pet let v fari sv. Katarine Sienske v Denver, Colo.

za kaplana.

S svojo ljubeznivostjo in s svojim globokim bogoslovnim znanjem je pridobil vso mladino za faro. Ni ga menda farana, ki bi zdaj redno neprihajal v cerkev. Seveda dorašča v fari že tretji, četrti rod, ki po naše bolj malo razume. In za te ljudi, da se ne izgube in da ne pozabijo na vero svojih očetov, je Father Spehar kot naravnost od Boga poslan. Posebno je vpeljal Rev. Spehar v faro češčenje presv. Srca Jezusovega. Pred prvim petkom ima vsak mesec celonočno češčenje presv. Rešnjega Telesa in sicer samo za moške. Po polnoči kar naprej spoveduje in vsako uro obhaja in tako skoraj vsi moški ali vsaj večina njih vsak mesec prejmejo sv. zakramente. Zjutraj zgodaj pridejo ženske k spovedi in k sv. maši. Otroke spove že prejšnji popoldne. Za krščanski nauk otrok prihajajo sestre iz fare Device Marije, ki mladino tudi nadzorujejo pri službi božji vsako nedeljo.

Za 50 letnico fare je svojim župljanom preskrbel slovenski sv. misijon, ki se je vršil spomladi 1951. V kratkem pa bo imel še angleški misijon v okviru zlatega jubileja fare sv. Jožefa.

Fara sv. Jožefa je bila skozi vsa desetletja zvesta našemu listu Ave Maria in zato ob zlatem jubileju iskrene čestitke.

Stara evropska navada je, da imajo ljudje posebne slovesnosti in veselice pred začetkom postnega časa. Ker je v postnem času prepovedani jesti meso - svojčas niso ves postni čas zavžili mesa in to, kar je na pustni torek ostalo, so pojedli še le na velikonočno nedeljo. Te veselice pred pustom so skoraj povsod

imenovali in jih še zdaj imenujejo "Karneval." Tudi to je latinska beseda oz. dve besedi: carne vale, kar pomeni: slovo od mesa, ali: Zbogom meso! Tudi naš slovenski pust pomeni skoraj isto: Pusti meso! Ali: mesopust, kot delopust. In v Beli krajini po nekaterih farah pustu še danes pravijo: "Mesopust!"

NOVI MONSIGNOR je župnik fare Kraljice presv. Rožnega venca v Denver, Colorado. Cerkveni prelat je bil rojen dne 27. januarja 1886 v Semicu, v vasi Kot na Belokranjskem. Med diščimi vinogradi mu je tekla zibelka. V Semiču je prejel v tamkajšnji ljudski šoli prve nauke. Gimnazijo je študiral v bližnji dolenski prestolici v Novem mestu, kjer je maturiral.

Ravno v letu njegove mature, ko je mlademu študentu ves svet odprt, je prišel v domovino semiški rojak, pokojni Msgr. Ogulin iz St. Paul, Minn. In ta ga je vzela s seboj v Ameriko, kjer je takoj vstopil v semenišče v St. Paul, kjer je leta 1912 svoje bogoslovne študije končal. Na priporočilo pok. Rev. John Perše-ta, ki je bil takrat župnik v Leadville, Colo., je mladega novomašnika Judniča sprejel škof v Denver, Colo. Posvečen je bil v mašnika meseca junija 1912 v denverski katedrali. Novo mašo je imel v cerkvi sv. Jožefa v Leadville.

Takoj po novi maši je bil nastavljen v Colorado Springs, Colo. za kaplana. Na tem mestu je ostal tri leta, kjer je skrbel tudi za Slovence, ki jih je precejšnje število v mestu in okolici. Radi boleznimi se je leta 1915 moral Rev. Perše odpovedati fari sv. Jožefa v Leadville. Višinski zrak mu ni ugajal. Na njegovo mesto v Leadville je škof poslal našega Fathra Judniča. Leadville je najvišje ležeča katoliška župnija na svetu - 10,200 čevljev visoka. Rev. John Judnič je ostal v gorah pet let, do leta 1921. Takrat ga je pa škof poklical v Denver, kjer še zdaj deluje, torej že nad 30 let. Denverske Slovence je takrat oskrboval znani benediktinec, starosta slovenskih duhovnikov v Ameriki, p. Ciril Zupan iz Pueblo, Colo. Začel je že organizirati faro in je postavil že se-

DVA NOVA SLOVENSKA MONSIGNORA

danjo lepo in veličastno cerkev Kraljice presv. rožnega venca. Toda pastirovanje iz daljnega Puebla je bilo pretežavno in naših ljudi je prihajalo vedno več v Denver. Moral so nujno dobiti lastnega, samostojnega dušnega pastirja. In zato je bil določen Father Judnič, ki se je preselil v glavno mesto deželo. Čakalo ga je težko delo. Skončati je moral še nedovršeno cerkev. Kmalu je pozidal lepo in prostorno župnišče. Potem je takoj začel misliti na lastno župnijsko šolo, ki jo je dokončal leta 1928. Šola je bila pripravljena, sestre naprošene, toda stanovanja za sestre ni bilo. In požrtvovali Father je takoj odstopil lepo prostorno in zračno župnišče sestram. Za sebe pa je dal pozidati zadaj za cerkvijo par tesnih prostorov, kjer živi in se stiska že nad dvajset let.

Za vse svoje veliko delo in za svojo skromnost je Father Judnič proti koncu leta 1950 prejel visoko cerkveno odlikovanje: postal je prelat. Ko je dobil sporočilo o odlikovanju, je rekel: "Sam ne vem, kako in zakaj se je to zgodilo."

Ko so dobri farani videli, kako je njih dušni pastir odlikovan in povišan, so začeli sami siliti in pritiskati, da morajo za Monsignora Judniča pozidati novo, lepše župnišče. Župnišče je končano, prekrasno opremljeno, toda ljudje niso gotovi, če se bo Monsignor vselil vanj. Velika in obširna fara potrebuje nujno pomočnika - kaplana, ki bo najbrž sam stanoval v novi hiši, Monsignor pa bo ostal zadaj za zakristijo, da bo bliže in bolj podoben skromnemu Jetniku v tabernaklju. Pri tem cerkvenem odlikovanju pač velja:

Kdor se ponižuje, bo povišan!

Monsignoru in faranom izkrene čestitke!

Naš drugi Monsignore je znani jolietški župnik in duhovni vodja Slovenske Katoliške Jednote: Father Butala.

Življenska pot novega prelata je približno sledeča: Rojen je bil v Joliet, Illinois leta 1899. in je bil krščen v cerkvi sv. Jožefa, kjer zdaj opravlja službo župnika. Obiskoval

je farno šolo sv. Jožefa in tudi High School je študiral doma v Jolietu. Filozofijo in bogoslovje je dovršil v Milwaukee, Wis. v St. Francis Seminary. Komaj nekaj nad 22 let star je bil leta 1921. posvečen v duhovnika. Novo mašo je pel v svoji domači župni cerkvi.

Po novi maši je ostal kar v domači fari za duhovnega pomočnika pokojnemu Fatheru Plevniku. V tej službi je bil osem let. Takrat je

namreč v Waukegan, Ill. nevarno obolel Rev. Francis Ažbe in se je moral radi boleznifari odpovedati. Na njegovo mesto so poslali mladega Father Butala. Faro Matere božje v Waukeganu je spretno vodil devet let. Posebno lepo je v tem času popravil farno cerkev.

Ko je leta 1938. umrl Rev. John Plevnik v Jolietu, je bil Father Butala poklican nazaj v svojo rojstno faro in sicer ne več kot kaplan, temveč kot župnik slovenskega Rima, kakor naši ljudje radi imenujejo jolietško slovensko naselbino. Istega leta 1938. je bil na konvenciji na Eveleth, Minn. izvoljen za duhovnega vodja K.S.K.J. Ta urad pri Jednoti opravlja še danes.

Lansko poletje je papež Pij XII. imenoval Father Butala za prelata katoliške Cerkve z naslovom Right Reverend.

Novi Monsignore je bil slovesno preoblečen ali investiran v svoji župni cerkvi v Jolietu dne 22. oktobra 1950. Obrede preobleke je izvršil jolietški škof Most Rev. Martin D. McNamara. Slovensko pridigo je imel ob tej priliki ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, angleško pa Rt. Rev. Msgr. John J. Oman.

Slovenska fara sv. Jožefa je novemu Monsignoru in svojemu župniku pripravila slavnosten banket v veliki dvorani v farnem parku.

Novemu Monsignoru naše iskrene čestitke.

VEDNO ponavljamo: tisk je velesila. V njem sta lahko največji blagoslov in najstrašnejša poguba. Začetek novega veka bi lahko šteli od izuma modernega tiskarstva dalje. Pred kratkim smo praznovali petstoletnico tiskarstva, ki ga je iznašel Nemec Gutenberg leta 1450. Gutenberg je živel v Mainzu na Nemškem od leta 1400. do 1470. Njemu se je posrečilo, da je prvotne lesene premakljive črke na tiskovnih ploščah izmenjal s kovinskimi in s tem omogočil trajnejšo uporabo tiskarskega gradiva. Ob istem času so začeli izdelovati tudi papir in razvoj tiskarstva je šel zdržema navzgor.

Slovenci smo dobili prvo tiskano knjigo sto let po izumu Gutenbergovega tiska. Tudi v našem jeziku je bila prva knjiga nabožna in sicer Katekizem, ki ga je dal natisniti Primož Trubar leta 1551. Pričujoča slika nam kaže naslovno stran prve slovenske knjige.

Katechismus

In der Windischenn Sprach/
sambt einer kurtzen Auflegung
in gesang weiß. Item die Litan-
en und ein predig vom rech-
ten Glauben / gestellt / durch
Philopatridum
Illiricum.

Anufratku Poduzhene skaten
rim vsaki zhlonik more vo
nebu pryti.

Psalms. 5. 2.

Reminiscetur & convertetur ad
Dominum universi fines terra.

Naslovna stran prve slovenske knjige, Trubarjevega
»Katekizma«, ki je izšla leta 1551.

SLOVENC

V

KANADI

TORONTO, ONT. Tu nastaja središče Kanadske Slovenije. Z vso mrzlico se pripravljamo za zidanje svoje lastne slovenske cerkve. Faro organizirata misijonarja sv. Vincencija dr. Jakob Kolarič in g. Časl. V mestu Toronto imamo stalno slovensko službo božjo. V fari imamo večina mladih ljudi, zato sta naša dva duho-

mladih ljudi, zato sta naša dva duhovnika poleg organiziranja nove fare predvsem zaposlena s porokami in krsti. V naselbini sta dva pevski zbor. Enega vodi Rev. Mirko Rener, drugega pa g. Nace Križman. Med katoliškimi organizacijami se predvsem udeležujejo katoliška akcija, društvo Najsvetejšega Imena in Marijina družba. Zelo lepo deluje tudi dramatski krožek ki nas večkrat razveseli s kakšno prireditvijo.

Torontski slovenski duhovniki skrbijo prav pridno za dušno pastirstvo vseh Slovencev v Vzhodni Kanadi. Predvsem obiskuje slovenske naselbine g. misijonar Časl.

Veliko naših mladih študira na univerzah: v Toronto, v Guelph, v Londonu in v Ottawi. Dva slovenska fanta imamo tudi v bogoslovju.

ZAPADNA KANADA

V manjših skupinah so raztreseni naši Slovenci po mnogih zapadno

kanadskih naselbinah. Spomladi leta 1951 je nekatere teh naselbin obiskal misijonar p. Odilo, O. F. M.

Zelo lepo se je razvila slovenska naselbina v

LETHBRIDGE, ALTA.

Zadnje dni meseca maja je doletela našo naselbino velika sreča. Kako smo se razveselili ko se je v soboto 26. maja kar nenadoma med nami prikazal p. Odilo z prijetnim poročilom: Imeli bomo slovenski misijon. Kot blisk se je raznesla novica po naselbini. V dveh urah je vedelo vseh sto Slovencev za veselo presenečenje. Horvatov Janez je peljal patra še v bližnje naselbine ter na farme, kjer žive naši ljudje in tako so se v soboto zvečer že vsi polnoštevilno zbrali pri pobožnosti v cerkvi. Kako so zadonele

Jože Grebenc, Nace Križman, Miro Adamič - vsi Kanadčani.

naše pesmi Kraljici majniški na čast. Slovenci v Lethbridge imajo tudi svoj pevski zbor. Organist iz Zlatega polja Jernej Hribar je s svojo družino v bližnjem Cranfordu na farmah. Zbor Zbor ima že kar doma: on sam, dve hčerki in sin potem pa pristopijo še Bohovi in Mravljetovi, Petričevi in Pahuljevi in zbor je tu. V nedeljo je ta zbor prepeval ob 9. uri med patrovo mašo in vse se je čudilo, kje so se vzeli ti uhani glasovi. S svojo pesmijo se Slovenci res lahko postavimo, pa naj bo to umetna ali ljudska pesem. Misijon je trajal štiri dni. Seveda se nam je zdelo vse prekratko. Manjkalo ni prav nikogar.

Pater je večina družin obiskal. Saj smo ga hoteli skoraj raztrgati. V nedeljo popoldne smo imeli prijeten domač sestanek pri Horvatovih. Vrstila se je pesem za pesmijo. Tudi slikati smo se dali.

Precej naših ljudi ima že svoje domove. Tako Horvatovi; Novakovi; Petrič-Pahuljevi; Cererjevi; Kaplanovi. Slovenci so zelo različno zaposleni: nekaj je zidarjev-Mr. Frank Spenko je že kar zidarski mojster in je ravno zaposlen pri zidavi farne cerkve. Mnogo je tesarjev in mizarjev. Petrič

in Pahulje sta začela kar na svoje staviti nove hiše. Kupita stavbeni prostor, na njega postavita novo hišo in potem vse skupaj prodaja. Tako sta menda napravila že kakih deset hiš. Ker so naši delavci tako natančni in zvesti, se za te hiše kar stepejo in so že prodane ko so komaj pokrite.

V Lethbridgu je tudi Dimnikova družina, pravzaprav ne moremo reči družina. Otroci so tu. Ko so odhajali iz begunskega taborišča v Avstriji, so jim kanadske oblasti zagotovile da bodo pustili kmalu tudi starše za otroki. Tóda pretekli ste že dve leti in uboga oče in mati še zdaj čakata v taborišču v Spittalu na Koroškem in hrepenita po otrokih, otroci pa tu koprne po svojih starših in to samo radi majhne, neznatne pike. Oče Dimnik je imel pred kakimi 25 leti pljučnico in od takrat mu je ostala mala pika na pljučih in radi te pike jih kanadske oblasti ne puste k otrokom. Ali ni to malo nečloveško, da ne zašišemo zločinsko; takole razbiti dobro družino? Komunisti pa ploskajo!

CALGARY, ALTA.

Kakih 50 do 60 naših ljudi je v mestu Calgary v provinci Alberta.

Slovenska
poroka
v
Argentini

Skoraj vsi spadajo v stolno župnijo Matere božje. Ker imajo v stolnici ob nedeljah vsako uro službo božjo, zato smo imeli med misijonom svoje pobožnosti v bližnji francoski cerkvi. Tudi tu je prišel misijonar p. Odilo nepričakovano. Slovence je ravno našel na sestanku, kako so se pogovarjali in delali načerte, da se bodo peljali čez teden dni v 200 milj oddaljeni Edmonton k slovenski pobožnosti in k sv. spovedi. Veste, kaj se to pravi: 200 milj daleč k spovedi? Kako čudovito mnogo žrtvujejo nekateri ljudje za najdražje, kar imajo na svetu: za svojo vero! Kar pa zopet drugi s tako lahko-to zavržejo kot nič vredno pajčevino. Resnica pa je ena: Slovenci, ki imajo naročene protiverske časopise, ne pridejo blizu slovenskega duhovnika. Zato starih naseljencev v Kanadi z malo izjemami ni v cerkev, novi naseljenci pridejo vsi, ker so odločno odklonili brezversko časopisje. Kakšen odgovor bo dajal tisti duhovnik, ki še zdaj piše v Glas Naroda, ko je javno znano, da je ta list popolnoma prevzel komunizem. Kako zaboli, ko tolikokrat najdejo naši ljudje izgovor: Če je Glas

Naroda slab list, in ga Katoliška Cerkev obsoja, zakaj pa potem še vedno vanj piše katoliški duhovnik? Odgovor je samo eden: Tak duhovnik je zmešan, ali pa hudoben. Pa prej zmešan. Koliko pa je škoda, se ne da preceniti po nobeni cenitveni komisiji! V Kanadi je med starimi naseljenci Glas Naroda res doživel zmago, ko je toliko naših ljudi zavedel vzmoto glede komunizma in s tem odtrgal od Cerkve in od Boga toliko nekdanj vernih slovenskih src. Brezversko in protiversko časopisje je postalo mnogim našim ljudem evangelij.

V nedeljo 3. junija je pri slovenski službi v Calgary maševal neki francoski duhovnik, da je lahko naš misijonar vodil ljudsko petje med sv. mašo. Ministranti so bili med sv. mašo skoraj čisto zmešani in zgubljeni, ko takega skupnega petja še nikoli niso slišali. Če imajo kje vpeljeno ljudsko petje v Kanadi, je to petje prazno, ker je le enoglasno. Mi pa pojemo večglasno. S svojim petjem napravimo Slovenci povsod tak vtis, da vse govori in vprašuje: "Le kdo so ti ljudje, ki tako ubrano in mogočno prepevajo slavo božjo?" Za sklep smo

Slovenski
cerkveni
pevski
zbor na
Gilbertu,
Minnesota

imeli v nedeljo popoldne pete litanije in pridigo, nato pa domači sestanek v dvorani. Vse je bilo kratko, pa prisrčno domače. Kako ljubeznivo so vsi sodelovali!

Slovenska pobožnost je bila nameravana tudi v obmorskem mestu Vancouver, v Britski Kolumbiji. Mesto šteje blizu milijon ljudi. Misijonarje prišel, pa pobožnosti ni bilo, ker ni bilo nič pripravljeno in misijonar ne more v takem velikanskem mestu sam nič narediti, če ni sodelovanja dobrih vernikov. Slovenci so zelo raztreseni po velikem mestu. Precej jih živi tudi na otoku Nanaimo. Tudi tu je treba pribiti: "Kar bereš, to si!" Misijonar je bil v mestu od poldne do 7:30 zvečer ko se je odpeljal po Canadian Pacific železnici v provinco Alberto.

EDMONTON, ALBERTA

V Edmonton, Alberta ni več dosti Slovencev. Lansko leto jih je bilo še precej, letos jih je pa ostalo komaj še kakih 15. Odselili so se nekaj v Toronto, nekaj pa na zapad. Družini ste tu le dve novi: Dežman-Cetinski in Klemenčičeva. Ostali so fantje, ki pa se že niso vsi prikazali. Pobožnosti smo imeli v sesterski kapeli. Glavno mašo za Slovence je imel župnik fare Srca Jezusovega, Rt. Rev. Msgr. O'Gorman, ki naše ljudi zelo spoštuje in jih ima rad. So se mu kar od začetka prikupili.

WINNIPEG, MANITOBA

Tu je bilo zopet veselja in petja ob obisku slovenskega duhovnika. Pobožnosti smo imeli v češki cerkvi Naše Ljube Gospe Fatimske. V Winnipegu je dosti naših deklet in fantov, pa tudi nekaj družin. Vse pohvale so vredne družine starih naseljencev, ki so se slovenskih pobožnosti zelo lepo udeležile. Pohvaliti je treba tudi hrvaške winipeške družine, ki so se nam skoraj vse pridružile. Ob sklepu

je bilo v cerkvi tako petje, da je mnoge kar iz ulice pritegnilo v cerkev. Češka cerkev stoji namreč na najbolj obljudei cesti. Pri naših pobožnostih je bilo tudi lepo število Čehov in Slovakov. Pravijo, da je vsak Čeh rojen z violino v roki in so Čehi najbolj muzikalen narod, ali petja, pa so rekli, takega še niso slišali, kot ga imamo Slovenci. Prosili so za note naših pesmi. Radi smo jim postregli.

Po sklepu cerkvenih pobožnosti smo imeli tudi v Winnipegu prijeten sestanek. Zbralo se nas zelo lepo število starejših in mlajših naseljenecv in pridružili so se tudi Hrvati. Sestanek je bil pri Grebenčevih, ki imajo svojo hišo in pred hiše lep ter prostoren park. Na tem sestanku so se ljudje spoznali, saj so se nekateri prvič sesli s svojimi rojaki. Slovenci so sklenili, da bodo vsaj enkrat na mesec prišli skupaj in sicer zjutraj pri službi božji v češki cerkvi, potem pa morda še na domač sestanek.

Ob priliki obiska winipeških Slovencev je misijonar p. Odilo zopet obiskal družino Roth v bližnjem Fannystelle. Družina je seveda prišla tudi na slovenski misijon v Winnipeg.

HUMBOLDT SASK.

Kaj pa se je tukaj pomenljivega zgodilo? Pravzaprav ne v Humboldt, ali iz Humboldta smo dobili poročilo od Ing. Frank Kuntarica:

V bližnji Fuldi že dalje časa župnikuje naš slovenski rojak P. Stefan Mohorko O. S. B. in 17. junija 1951 je obhajal ta duhovnik srebrn jubilej svoje nove maše. Vršilo se je to z vso slovesnostjo, h kateri se je zbralo mnogo duhovščine in ljudstva. Tudi benediktinski opat Rt. Rev. Severin je bil navžoč in je imel ob tej priliki slavnosten cerkveni govor. Življensko pot jubilarjevo je opisal neki sobrat p. Štefana, ki je izredno zanimivain pestra.

P. Štefan Mohorko je bil rojen v

Majšpergu na Spodnjem Štajerskem 24. septembra 1889. V družini je bilo osem otrok, med katerimi je bil Štefan najmlajši. Štiri njegove sestre so stopile k usmiljenkam. Ena je umrla med prvo svetovno vojno, ko je stregla kužnim bolnikom. Nalezla se je boleznimi in je postala žrtev svojega poklica. Dve sestrini še zdaj živite.

V domači hiši je bilo doma siromaštvo in mladi Štefan, ki je hrepenel že kot otrok po oltarju, ni imel prilike, da bi šel študirat v zgodnjih letih. Že kot otrok je šel služiti in ko je malo odrasel, je pomagal svojim sestram, da so lahko spravile skupaj

Srebrno-mašnik

Rev. Stephan Mohorko osb

one malenkosti in stopile v samostan. Po čudnih okoliščinah pa je naš jubilant prišel leta 1910 v Ameriko. Bil je takrat star 21 let. Delal je po raznih livarnah kot tovarniški delavec v Minnesoti. Po štirih letih se je vrnil v domovino in sicer ravno ob najnevarnejšem času za fante njegovih let. Tik pred izbruhom prve svetovne vojne leta 1914 je srečno odpotoval nazaj v Združene Države Amerike. Takrat je zopet zahrepenela njegova duša po svetišču. Mislil je stopiti k slovenskim frančiškanom. Toda v St. Paul, Minn. je takrat naš Štefan

slučajno srečal takrat znanega slovenskega duhovnika Father Bajca, ki je tolikom našim fantom pomagal do oltarja. Svetoval je Mohorkotu, naj poskusi v opatiji sv. Janeza v Collegeville, Minn. Začel je študirati in leta 1916 je stopil v benediktinski red in je bil takoj dodeljen v opatijo sv. Petra v Munster, Saskatchewan v Kanadi. V to opatijo spada še zdaj. Študirati je moral še deset let in 9. maja leta 1926 je zapel svojo novo mašo. Novomašno slavlje mu je pripravil njegov dobrotnik in svetovalc Father Bajec v cerkvi sv. Frančiška v St. Paul, Minn. kjer je g. Bajec dolga leta župnikoval. Svojo novo mašo pa je g. Mohorko ponovil v West Allis, Wis. Ta ponovitev nove maše je bila ganljiva predvsem zato, ker so se je udeležili novomašniki nekdanji tovariši-delavci. Prišli so iz več krajev. Mnogi kar niso mogli verjeti, da je resnica, ko so videli enega izmed svojih pred oltarjem maševati. Tudi letos je p. Štefan svojo srebrno mašo ponovil v West Allis, Wis. in sicer v nedeljo 19. avgusta.

G. Ing. Kuntarič poroča še nekaj zanimivih stvari iz kanadske province Saskatchewan: V Humboldtju imajo redovne sestre Elizabetinke že dobra desetletja svoj samostan in bolnišnico. Te sestre so pred davnim časom prišle iz Celovca na Koroškem. Našim beguncem je samostan celovških benediktink dobro znan. Saj je v njem marsikdo našel svoje zavetišče in predvsem košček kruha. Že od začetka je prišlo v Kanado med sestrami nekaj Slovenk. Mnogo jih je že pomrlo, ali nekaj pa jih še živi. Med njimi je Sestra M. Elizabeta Premrl, ki je rodna sestra našega znanega skladatelja Msgr. Stankota Premrla iz Ljubljane. Med vsemi kanadskimi Elizabetinkami je ona najstarejša, pa je še vedno zelo žilava in živahna. Še vedno opravlja svoje delo v lekarni. V materini hiši je za vrtnarico sestra Klara, ki je koroška

Slovenka. V bližnjem Carworthu deluje celjanka sestra Marija, v Mac-linu na meji provinc Saskatchewan in Alberta pa Korošica sestra Filena.

Med starimi naseljenci je tu samo ena družina in sicer družina Knafelc iz Novega Mesta. V bolnišnici sv. Elizabete so zaposleni štirje novi naseljenci, med njimi je Ing. Frank

Kuntarič, medicinka Nada Trčon iz Nabrežine in njen brat. Dva novonaseljenca sta zaposlena še na farmi. To je naš mali drobec Kanadske Slovenije. Najbolj smo veseli, da imamo svojega duhovnika p. Štefana. To je naša velika sreča, ki je drugi naši rojaki tu na zapadu Kanade ne morejo uživati. Zato smo Bogu zelo hvaležni.

P. ODILO ofm

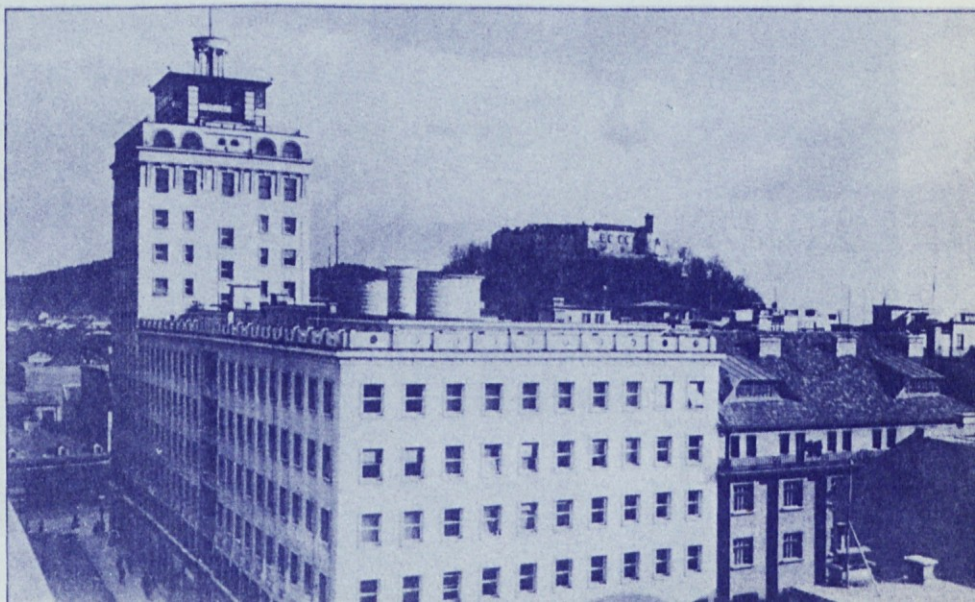
LETA 1931. so zidali to za Ljubljano tako edinstveno in zanimivo stavbo. Stavba je 77 metrov, po našem 230 čevljev visoka. Višja kot hrib ljubljanskega gradu. Ima trinajst nadstropij in zaključni okrogli nastavek, ki mu pravimo glorieta. Vsa stavba tehta 16 milijonov kilogramov ali 30 milijonov funtov.

Kakšni morajo biti temelji za to stavbo? Strokovnjaki so se pobrigali za trden fundament. Po nasvetu geologa in stavbenih inženirjev so napravili pod zemljo celo stavbo, tri nadstropja visoko ali globoko, ki naj bi poslopje držala, nosila. Skopali so 16 jam od enega do treh metrov v primerju. Te jame so 16 metrov globoke. Zalite so s cementom, z betonom. To je 16 stebrov, ki so zgoraj zvezani. To je temelj nebo-

tičnika, ki ima potem v zrak 13 nadstropij.

V nebotičniku so spodaj trgovine in izložbe, zgoraj pa uradi in stanovanja. Na vrhu je steklena restavracija in kavarna, še bolj proti vrhu steklena razgledna dvorana in prav nakoncu zgoraj pa odprt prostor za razgled. Iz nebotičnika lahko vse ljubljansko mesto v trenutku pregledaš. Vse imaš pred seboj kakor na dlani: mesto, okolico, bližnje vasi in trge. Prekrasen je pogled iz nebotičnika na Kamniške planine, ki se ti zde včasih tako blizu, da bi jih kar z rokami prijel. Kdor pride v Ljubljano, nihče ne zamudi, da bi se ne povzpел na vrh nebotičnika zaradi predivnega razgleda. Seveda vozi na vrh električno dvigalo. Nebotičnik obvladuje res celo belo Ljubljano.

Ljubljanski
nebotičnik,
središče
Ljubljane

SREBRNI JUBILEJ

S Ž Z

V dnevih 14. in 15. julija 1951 je obhajala pri Mariji Pomagaj v Lemontu Slovenska Ženska Zveza srebrni jubilej svoje ustanovitve. Vrle žene si niso mogle izbrati primernejšega kraja za proslavo svojega jubileja, kot je Ameriško Brezje. In nikjer bi jubilej ne prišel do take veljave, kot ravno pri "blagoslovljeni med ženami," pri Mariji Pomagaj.

Leto 1926 je bilo leto velikih dogodkov; svetovni evharistični kongres v Chicagi, kronanje Marije Pomagaj v Lemontu in ustanovitev Slovenske Ženske Zveze.

Lepo število slovenskih žena je prišlo že v soboto zvečer. Že popoldne

so opravljale pobožnost pred podobo Marijino. En avtobus, in sicer iz Kansas City, je došel celo že v petek zvečer, da so bile matere lahko dalje časa pri nebeški Materi. V soboto zvečer je bilo že toliko žena zbranih, da smo lahko imeli procesijo z lučkami. Pri večerni pobožnosti je ženam govoril p. komisar Very Rev. Aleksander Urankar OFM. Med procesijo so žene navdušeno prepevale Marijine pesmi, nato pa so skoraj do polnoči opravljale sv. spoved. Prihajali so vedno novi busi, tako da je bil Romarski dom oddan do zadnjega kotička.

V nedeljo zjutraj na vse zgodaj so bile dobre žene zopet v cerkvi, kjer so molile in se solzile pred milostno podobo, katero nam je tako lepo razložil v svoji pridigi med sv. mašo ob 7 uri p. Odilo. Celo pridigo so matere gledale milostno podobo in govornik je razlagal potezo za potezo na sliki, kaj pomeni: Kakor ima Marija Jezusa na sliki popolnoma v svojem varstvu, tako je vzela v varstvo tudi nas, ki smo Jezusovi. Med sv. mašo je pristopilo k sv. obhajilu okrog 300 žena. Prizor je bil nepopisen. Mnoge žene,

SVETE

VIŠARJE

Kadar pridejo romarji, je
pred lemontskim samo-
stanom kaj
živahno.....

ki so prišle iz takih krajev, kjer nimajo slovenskega duhovnika, so bile prvič slovensko pri spovedi, kar so v Ameriki in so prvič slišale slovensko petje in slovensko pridigo. Prav, da se naše žene in matere zavedajo velikega apostolskega in misijonskega pomena vsakoletnega dneva Ženske Zveze pri Mariji Pomagaj v Lemontu.

Po jutranji službi božji so začeli prihajati busi iz okolici. Že na vse zgodaj je prispel bus iz Indianapolis.

Žene so bile že vse pri jutranji pobožnosti in so prejele sv. zakramente. Ob 10:30 se je začela procesija ali slavnostna parada izpred samostana k votlini, kjer je bila slovesna zahvalna sv. maša. V sprevodu so bile vse glavne odbornice Slovenske Ženske Zveze z njeno ustanoviteljico Mrs. Mary Prisland in sedanjo predsednico Mrs. Albino Novak. Slovesnosti so se udeležile tudi kadetke Ženske Zveze iz So. Chicage in iz Joliet v svojih

Pogled na Žužemberk.

Foto St. Ribnikar

Iz Baragovega parka na ameriških Brezjah:
Baragov kip z miniaturo njegove rojstne
hiše in marquetteške stolnice, kjer
je njegov grob.

uniformah, kar je dalo sprevedu posebno pestrost. Med potjo smo molili in peli sv. rožni venec. K službi božji se je zbralo gotovo okrog tisoč ljudi. Slovesno sv. mašo po namenu Ženske Zveze je opravil Rev. Peter Zupan OSB, ki se je one dni ravno mudil kot romar pri Mariji Pomagaj v Lemontu. Bil je pričujoč pri ljubkih slovenskih pobožnostih in je bil kar ginjen ob slovenski pesmi. Štel si je celo v posebno čast, da smo ga določili za glavno mašo. Med sv. mašo je prepeval tako ljubko pevski zbor Ženske Zveze skoraj same Marijine slovenske pesmi. Pridigar p. Odilo pa je zbrane žene in matere navduševal za svetle vzore slovenskih žena in mater. Pravijo, da se v Lemontu že dolgo ni prelilo toliko solza, kot ob jubileju Slovenske Ženske Zveze med pridigo, ko smo poslušali, kako je skozi vsa stoletja učila, pazila, molila in ravnala slovenska žena, slovenska mati. Na koncu maše so se vse žene skupno s pesmijo zahvalile za vse uspehe prvega četrto stoletja obstoja organizacije. Kako je vrela pesem iz vseh src: Hvala večnemu Bogu. In nato še "Oznanil je angel."

Po službi božji je bilo servirano kosilo v Romarskem domu in pri Slovenskih sestrah. Malo pred dvema pa so zopet zapeli lemontski zvonovi, ki so povabili naše romarice zopet k

Mariji v cerkev, ki so jo žene in matere tako napolnile, da res ni bilo mogoče kam stopiti. Peli smo litanije. Kako je donelo pod oboke: Le pomagaj nam, le pomagaj nam, o Marija, z Jezusom! Po blagoslovu z Najsvetejšim smo zapeli slovo od Marije. In ko so se glasovi zvonov zlili z našim petjem, takrat so res tekale solzice na cvetke Marijinih trat, kot pravi pesem.

In do pozne noči so se potem na gričku ob Romarskem domu žene pogovarjale, pele, zabavale. Mnoge so ostale v Lemontu še eno noč. Saj je pri Mariji tako lepo. Nekateri so celo rekle: Na Ameriških Brezjah je celo lepše, kot na Gorjenskih. V enem oziru morda res. Tu je veliko bolj domače in privatno. Pa tudi veliko več pozornosti obračamo romarjem, kot na starokrajskih Brezjah, kjer je včasih romarjev toliko, da se res ne morejo za vsakega brigati, kot tu, kjer nas je malo manj. Toda številka tisoč pomeni tu zelo mnogo, ker so daljave tako velike. Tam si od zadnjega konca domovine v nekaj urah z vlakom na Brezjah, tu pa se nekateri vozijo 15 do dvajset ur.

Na srebrnem jubileju Slovenske Ženske Zveze je bilo prav lepo. In če bo organizacija stopala za Marijo, bo lahko obhajala še mnogo slavnih jubilejev, kar vsi iz srca želimo.

P. ODILO ofm

Tudi naši ljudje tu v Ameriki imenujejo regrad dandelajn, piše se pravilno angleško Dandelion. Pride iz francoskega "dent de lion," kar pomeni levov zob. Mislili so, da rumena cvetlica ali rastlina izgleda kakor levov zob in tako je rastlina dobila ime. Francoska beseda pa pride iz latinskega "dens," kar pomeni zob in "leo," kar pomeni lev. Beseda dentist, tisti, ki zobe popravlja, pride tudi iz latinske besede "dens" - zob.

V Angliji je živel človek, ki mu je bilo ime John Montagu. Imel je grofovski naslov "Sandwich." Ta človek je bil ves neumen za razne igre in tako je bil s temi igrami zaposlen, da niti ni mogel najti časa, da bi se vsedel h kosilu ali kvečerji. Naročil je svojemu služabniku, naj mu prinese kos mesa med dve-ma kosoma kruha. In ljudje so to začeli imenovati Sandwich. Tako je bil rojen Sandwich in njegovo ime.

BISHOP'S RESIDENCE

300 ROCK STREET

MARQUETTE, MICHIGAN

V prvi številki četrtnega glasila "Baraga Bulletin" (dne 1. julija 1946.), ki dela za Baragovo beatifikacijo, je tedanji marquetteški škof Magner napisal tele besede: "Ne smemo počivati, dokler ni dan škofu Baragu dostojen prostor v srcih njegovih sodeželanov, njegovih otrok v veri in - kar Bog daj! - na oltarjih naše svete Cerkve!"

Z zadovoljstvom lahko vidimo, da je zanimanje za Baragovo stvar zelo oživelo, odkra so bile napisane gornje besede. Baragova Zveza je bila prav vneto v poročanju o Baragu in v iksanju novih poti zanj. "Baraga Bulletin" in pa severnomichiganska izdaja "Our Sunday Visitor" sta bila zvesta poročevalca o Baragovi zadevi. In uspeh:

Škof Noa o Baragovi zadevi

tisoči vernikov zdaj vedo, kaj hočemo; močna kampanja molitev in tiskane besede je znatno napredovala.

Lansko leto smo prejeli iz Rima praktične nasvete in namige o ustanovitvi zgodovinske komisije, ki naj dela kot prva uradna stopnja v procesu. Dolžnost te komisije je, da uradno zbere vse, kar je svetniški škof Baraga napisal. Mr. Joseph Gregorič piše zdaj uradni življenjepis Friderika Baraga. S tem polaga temelje ter gradi stavbo za delo komisije.

Kakor sem dejal, sestavlja delo te zgodovinske komisije uvodno stopnjo v svetniškem procesu. Toda treba nam je še več: Imeti moramo v rokah tudi dokaze, da so se na priprošnjo Baraga zgodili čudeži. To pa naj nas vzpodbuja k neomajni veri in zaupanju v moč molitve! Naj ponovim vztrajno prošnjo prevzvišenega Gregorija Rožmana, škofa Baragove rojstne - ljubljanske škofije: moramo

Most Rev. Meyer, škof superiorski, Wisconsin, ob priliki Baragovega dne 1951. v Ironwood, Michigan.

Most Rev. Thomas Noa, škof marquetteški, in člana vodstva Baragove zveze ob priliki iste slovesnosti. P. Ciril Shircel OFM je Zvezin glavni tajnik, Mr. Jože Gregorič pa njen glavni zgodovinar.

moliti, moliti, moliti, da bo po naših prošnjah Bog s čudeži javno odobril življenje in delo našega oltarnega oltarnega kandidata ter s tem naše delo zanj!

Razveseljiva je zavest, da smo zvezani z vezmi molitve in nas družijo občudovanje škofa Baraga z mnogimi, daleč v širnem svetu. Ravno zadnji teden sem prejel pismo Slovencev v Buenos Airesu, Argentina. Obvestili so me, da hranijo spomin Friderika Baraga s tem, da ga skušajo vedno bolje spoznati, da zaupajo v njegovo

pomoč in molijo neprestano k Bogu, da bi pospešil njegovo beatifikacijo.

"Imejte vero v Boga!... Zato vam pravim: Karkoli v molitvi prosite, verujte, da boste prejeli, in vse se vam bo zgodilo" (Mk 11, 23-24).

Marquette, Mich., na praznik ameriških mučencev 1951.

Thomas Noa
Bishop of Marquette.

Nasi

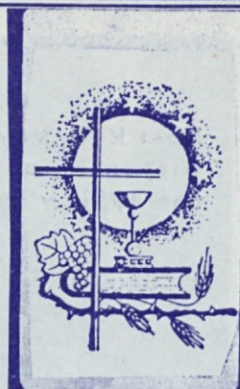
novomašniki

P. Danilo Sedlar OFM

V nedeljo dne 27. maja 1951. je bila slovesnost nove maše na Ameriških Brezjah pri Mariji Pomagaj. Pel jo je frančiškan p. Danilo Sedlar. Novomašnik je Ljubljčan in je bil rojen 20. junija 1927. Po peti gimnazijski šoli

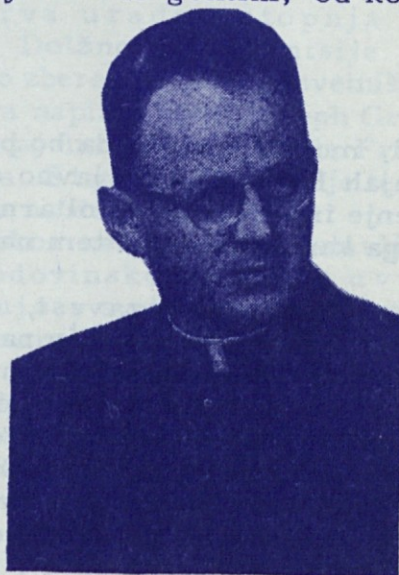
je stopil v frančiškanski red in sicer 6. sept. 1943. in je nastopil svoj noviciat v Novem mestu. Imel je v letu noviciata dvojno poškušnjo: od strani reda, pa tudi od zunaj, ko so Nemci med vojsko bombardirali mesto. Takrat je ves noviciat zbežal v Pleterje, kjer so ostali nekaj mesecev, ko so se

lahko vrnili nazaj v Novo mesto. Po končanem slikovitem noviciatu, ga je čakal še bolj slikovit klerikat. Takrat je moral obleči vojaško suknjo--poiskati so morali za njega najmanjšo suknjo in ko se je nekoč spodtaknil, so se mu vsi smejali, ker ni padel ne kot dolg in ne kot širok. Pa je bil prav lušten vojak. Leta 1945. je bežal na Koroško, kjer je končal gimnazijo. Na Tirolskem je študiral filozofijo innekaj teologije. Redovne slovesne obljube je napravil v Bocnu, bogoslovje pa je končal in bil posvečen v mašnika tukaj v Ameriki. Novomašni pridigar mu je bil p. Kazimir Zakrajšek OFM.

Rev. France Gaber

Novomašnik je bil rojen 25. marca 1918. v Papirnici pri Škofji Loki. Gimnazijo je študiral pri Salezijancih v Veržehu in v Ljubljani, kjer ga je zasačila vojaščina. Že tam se je vpisal v bogoslovje. Komunistična revolucija ga je z mnogimi drugimi pognala po svetu. Bogoslovne študije je nadaljeval v Italiji in v Argentini, od koder je

prišel v Združene države. Bil je sprejet v škofijo Duluth, Minn. in je bogoslovne študije končal v St. Paul, Minn. Posvečen je bil v mašnika dne 3. junija 1951. Posvetilne obrede je izvršil v slovenski cerkvi sv. Lovrenca v Cleveland, Ohio ljubljanski škof Dr. Gregorij Rožman. Novo mašo je pel 10. junija v slovenski cerkvi Marijinega vnebovzetja v Clevelandu. Novomašni pridigar mu je bil prevzvišeni škof ljubljanski. Posvečen je bil za škofijo Duluth, kjer tudi zdaj kot duhovnik deluje.

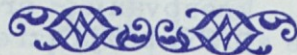
REV. MILAN HLEBŠ.

G. Milan je bil rojen v vasi Zdobrova v fari Devica Marija v Polju pri Ljubljani in sicer 13. junija 1924. Svoje študije je začel v Ljubljani in predno je vse končal in prišel do oltarja, je prehodil mnogo postaj in mnogo sveta. Bogoslovje je nekaj časa študiral kot begunec v Grazu, potem v Italiji, od koder je z drugimi bogoslovci ljubljanske škofije odšel v Južno Ameriko; v San Luis, v provinci

Buenos Aires. Od tam je prišel v Severno Ameriko v škofijo Hartford, Conn. Svoje študije je končal v Baltimore. Tudi njega je posvetil ljubljanski škof Dr. Gregorij Rožman skupno z

g. Gabrom dne 3. junija 1951. v cerkvi sv. Lovrenca v Newburgu. Novomašno slavlje pa so mu priredili v fari Presv. Srca Jezusovega v Barberton, Ohio. Pridigar mu je ljubljanski kanonik g. Dr. Janez Kraljič. Novomašnik zdaj deluje v pastirstvu v škofiji Hartford, Conn.

Poznate sv. Martina iz Tura? Bil je vojak. Nekega mrzlega zimskega dne je Martin srečal siromakega starega moža, berača. Samo nekaj cunj je imel siromak obešenih na sebi mesto obleke. Tresel se je od mraza. Sv. Martin je vzel svoj vojaški plašč in ga je ponudil beraču. On pa je odkimal z glavo in se je branil obleko sprejeti. Tedaj pa je Martin vzel iz žepa nož in je svoj plašč na polovico prerezal in je siromaku ponudil polovico plašča. To ponudbo pa je siromak sprejel.

V spanju se je Martinu prihodnjo noč prikazal oni stari mož. Imel je obraz Gospoda Zveličarja in je bil ogrnjen z njegovim plaščem. Sv.

Martin je bil ves srečen. Spoznal je, da je svoj vojaški plašč delil s samim Kristusom. ko je sv. Martin umrl, so njegov plašč spravili kot relikvijo, kot svetinjo. Spravili so ga v majhno oamro, ki se je imenovala capella. "Capella" je latinsko ime ali beseda in pomeni "mali plašček." S časom in v teku let je beseda capella pomenila kraj, kjer se spravljajo sveti predmeti. Pozneje se je imenoval tako vsak svet kraj in končno vsak bogoslužni kraj. Človek, ki je varoval ali oskrboval ono oamaro, kjer je bil spravljen plašč sv. Martina, ta človek se je imenoval Capellanus. Zdaj pa je kaplan, tisti, ki župniku pomaga, ali tisti, ki za kapelo skrbi.

25. maja:

PRAZNIK MARIJE POMAGAJ. Romanje Društva Marije Pomagaj KSKJ in Društva Sv. Mohorja iz Chicago, Ill... Isti dan bo skoraj verjetno nova maša Rev. Valerijana Jenka OFM.

5. in 6. julija:

OBLETNICA KRONANJA LEMONTSKE MARIJE POMAGAJ: splošno romanje, predvsem pa pridejo te dni k Mariji novi naseljenci. Na predvečer duhovna igra, kresovanje, procesija s milostno podobo.

V nedeljo se začne služba božja izredno ob 10. uri s sv. mašo pri votlini. Po maši Telova procesija z Najsvetejšim in s štirimi evangeliji in blagoslovi.

Navzoč bo prevzvišeni škof ljubljanski dr. Gregorij Rožman, ki bo imel glavni govor.

Po popoldanski sklepni pobožnosti telovadni nastop clevelandskih fantov in deklet.

20. julija:

ZVEZIN DAN. Romanje Slovenske Ženske Zveze. Velika slovesnost s procesijo s prižganimi svečami že na predvečer.

27. julija:

Romanje **PREKMURSKIH SLOVENCEV** pod okriljem Društva sv. Ane KSKJ iz Chicage. Obenem **SREBRNA MAŠA** Rev. Francis Horvata iz Californije, prekmurskega rojaka.

2. in 3. avgusta

PORCIJUNKULSKE SLOVESNOSTI. K Mariji priromajo vse tri fare iz mesta Lemont, Illinois.

10. avgusta

JEDNOTIN DAN. Romanje članov Kranjsko-Slovenske Katoliške Jednote. Velika slovesnost že na predvečer: pridiga, procesija in blagoslov z Najsvetejšim.

Glavna služba božja pri votlini ob 11. uri v nedeljo dopoldne. Navzoča dva škofa, in ves glavni odbor Jednote.

17. avgusta

Romanje OLTARNIH in MATERINIH DRUŠTEV iz Clevelanda. Duhovna obnova za članice.

Pri glavni službi božji bo pel zlato mašo P. Kazimir Zakrajšek OFM. Slavnostni govornik: Prevzv. škof Rožman.

24. avgusta

Romanje fare SV. JURJA iz South Chicago, Illinois.

31. avgusta

SKLEPNO ROMANJE: Fara SV. ŠTEFANA iz Chicago, Illinois in MEDENI PIKNIK.

Manjša romanja in duhovne obnove po dogovoru.

Obrnite se na: FRANCISCAN FATHERS, Box 608, Lemont, Illinois.

SVETO LETO. Pij XII. prižiga večno luč beguncev druge svetovne vojne. Gorela bo v Vatikanu kot večna molitev vseh milijonov, izgnanih iz rodne grude v tuji svet; gorela bo živ spomin na vse tisoče nedolžnih žrtev, katerih kosti trohne po množičnih grobovih komunističnih zločinov.

Naslovník naših duhovníků

ROZMAN, MOST REV. GREGORY, 3547 E. 80 St., Cleveland 5, Ohio
 BUTALA, Rt. Rev. Matija, 416 North Chicago St., Joliet, Ill.
 JUDNICH, Rt. Rev. John, 4672 Pearl St., Denver, Colo.
 HRIBAR, Rt. Rev. Vitus, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio
 KRALJIC, Rt. Rev. Janez, 3321 16th St., San Francisco, Calif.
 OMAN, Rt. Rev. John J., 3547 E. 80 St., Cleveland, Ohio
 PIRNAT, Rt. Rev. John Pirnat, 405 Adler St., Anaconda, Mont.
 PONIKVAR, Rt. Rev. B. J., 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio
 SKERBEC, Rt. Rev. Matt., 1046 E. 69 St., Cleveland, Ohio
 ZAPLOTNIK, Rt. Rev. John, D. C. L., Holy Family Church, Lindsay, Nebr.

ADAMIC, Rev. Albert 520 West 10th St., Waukegan, Ill.
 AMBROZIC, Rev. Bernard, O. F. M., 62 St. Mark's Pl., New York 3, N. Y.
 ANZIC, Rev. Anton, St. John's Church, Zeeland, No. Dakota
 BANDI, Rev. Bonaventure, O. S. B., Holy Cross Abbey, Canon City, Colo.
 BARAGA, Rev. Francis, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio
 BASNIK, Rev. Alban, O. S. B., 550 Cowan Ave., Jeanette, Pa.
 BAZNIK, Rev. Louis, 3547 E. 80 St., Cleveland, Ohio
 BERGLES, Rev. Ignacij, Walsenburg, Colo.
 BLAZIC, Rev. J., 61 No. Mt. Vernon Ave., Uniontown, Pa.
 BLENKUSH, Rev. Matija, 632 Julian St., Denver, Colo.
 BOGOLIN, Rev. Leonard, O. F. M., 1852 W. 22 Pl., Chicago, Ill.
 BOMBACH, Rev. Anthony, 881 E. 222 St., Euclid, Ohio
 BORGOLA, Rev. Bonaventure, O. F. M., 9546 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
 BORICH, Rev. Marcian, O. F. M. Conv., Our Lady of Consolation Sem., Carey, Ohio
 BREZNIK, Rev. Alojzij, 1115 W. Riverside Ave., Spokane, Wash.
 BREZNIKAR, Rev. Victor, Box 414, Chewelah, Wash.
 CAGRAN, Rev. Joseph, 9546 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
 CANJAR, Rev. John A., 4377 Utica St., Denver, Colo.
 CEGLAR, Rev. Karel, Box 431, Hope Haven, Morrero, La.
 CELESNIK, Rev. Joseph, 4697 W. 130 St., Cleveland, Ohio
 CEPON, Rev. Ludwig, 2700 No. Water St., Decatur, Ill.
 CEPON, Rev. Michael, 2215 Irving Park Rd., Chicago, Ill.
 CADONIC, Rev. Daniel, U. S. Army
 CIMPERMAN, Rev. Victor, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio
 CUK, Rev. Alfonz, 141 Marcy Pl., New York 52, N. Y.
 CVELBAR, Rev. Jozef, Mount Gallitzen, Baden, Pa.
 DEMSHAR, Rev. F., U. S. Army

DOBNIKAR, Rev. Ivan J., O.S.B., St. Procopius Abbey, Lisle, Ill.
 DOLINAR, Rev. Dr. Anton, St. Anthony Hospital, Breckenridge, Minn.
 DOLSINA, Rev. Janez, 610 99th Ave., Duluth, Minn.
 DOLSINA, Rev. Stanko, 307 Adams St., Eveleth, Minn.
 ESTOK, Rev. Gabriel, O.F.M., 386 Geneva Ave., Detroit, Mich.
 FARKAS, Rev. Dr. Andrej, S.C., 450 Pine St., Bridgeport, Conn.
 FERENC, Rev. Alfonz, St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 FERJAN, Rev. Inocenc, O.F.M., 62 St. Mark's Pl., New York, N.Y.
 FERKUL, Rev. Joseph, St. Vincent's Home, Quincy, Ill.
 FERLIC, Rev. Cyril, S.C., 148 Main St., New Rochelle, N.Y.
 FERLIN, Rev. John C., O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 FLAC, Rev. Mirko, S.C., St. John Bosco School, Bellflower, Calif.
 FLAJNIK, Rev. Rudolph, O.C., Mt. Carmel College, Niagara Falls, Ont., Canada
 GABER, Rev. France, 610 99th Ave. W., Duluth, Minn.
 GABRENJA, Rev. Edward, O.F.M., 62 St. Mark's Pl., New York, N.Y.
 GAMM, Rev. Joseph M., Great Britain
 GNIDICA, Rev. Daniel, O.S.B., 217 E. Mesa Ave., Pueblo, Colo.
 GNIDOVEC, Rev. Albin, 633 Bridger Ave., Rock Springs, Wyo.
 GODINA, Rev. Jozef, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio
 GODINA, Rev. Mirko, O.F.M. Conv., 435 E. 45th Ave., Gary, Ind.
 GOLE, Rev. Jozef, Sacred Heart Seminary, Hales Corners, Wis.
 GOLOB, Rev. Joseph, O.S.B., St. Martin's Abbey, Lacey, Wash.
 GOLOBIC, Rev. Herman, O.C., 306 No. Broadway, Leavenworth, Kansas
 GOLOBIC, Rev. John J., Box 615, Hibbing, Minn.
 GRABRIAN, Rev. Nicholas, O.S.M., Our Lady of Sorrows Church, Ladysmith, Wis.
 GRABRIAN, Rev. Joseph, O.S.M., 22 Carteret Ave., Carteret, N.J.
 GRABRIAN, Rev. Victor, O.S.M., 3121 Jackson Blvd., Chicago, Ill.
 GREGOR, Rev. Joze, Charity Hospital, New Orleans, La.
 GREGORICH, Rev. Edmund, 706 Broadway, Joliet, Ill.
 GRMOVNIK, Rev. Franc, 247 Felisa St., San Antonio, Texas
 GRUDEN, Rev. John, 548 Lafond St., St. Paul, Minn.
 HAJNSEK, Rev. Odilo, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 HERIC, V. Rev. Gracijan, O.F.M., Ph.D., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 HITI, Rev. M.J., 520 W. 10th St., Waukegan, Ill.
 HODNIK, Rev. Emil, Custer, Wis.
 HLEBS, Rev. Milan, škofija Hartford, Conn.
 HOGE, Rev. Benedict, O.F.M., 536 Decker Ave., Johnstown, Pa.
 HOGE, Rev. Thomas, O.F.M., 386 Geneva Ave., Detroit, Mich.
 HOMAR, Rev. Roman, O.S.B., M.H. Redeemer Church, Ogema, Minn.
 HORVAT, Rev. Stefan, 124 Maple St., Rossford, Ohio
 HKEN, Rev. Innocenc, O.P., Fenwick High School, Chicago, Ill.
 HRIBSEK, Rev. Louis, S.C., 148 Main St., New Rochelle, N.Y.
 JAGER, Rev. Matija, 264 15th St. N.W., Barberton, Ohio
 JENKO, Rev. Aloysius, 53 St. Patrick's Pl., Staten Island, L.I., N.Y.
 JERASA, Rev. Francis, St. John's Church, Kiowa, Kansas
 JERSHE, Rev. John, St. Martin's Church, Tower, Minn.
 JEVNIK, Rev. F.A., 741 Delaware St., Forest City, Pa.
 JOST, Rev. K., O.S.M., 22 Carteret St., Carteret, N.J.
 JUDNICH, Rev. Joseph, 5040 70th St., San Diego, Calif.
 JURANOVIC, Rev. Al., 277 No. 8th St., Brooklyn, N.Y.
 KAMIN, Rev. John J., Bentley Creek, Pa., R.F.D. 2, Wellsburg, N.Y.

KAPUS, Rev. Joseph, St. John's Nep. Church, Box 13, Pilsen, Kansas
 KASSOVEC, Rev. Stephen, Sacred Heart Church, Warsaw, Ill.
 KATNIK, Rev. Bertrand, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 KAUSEK, Rev. John, 1035½ 8th Ave. N., Virginia, Minn.
 KEBE, Rev. Matija, 223 57th St., Pittsburgh, Pa.
 KLOPCIC, Rev. Joseph, St. Joseph's Home, Lemont, Ill.
 KNIFIC, Rev. Dr. Franc, S.C., Box 299-Pino Alto, Aptos, Calif.
 KOLARIC, Rev. Jakob, D.D., St. Mary's Mission House, Danforth & Birchmount Rd.
 Toronto 13, Ont., Canada
 KOLEDNIK, Rev. Ferdinand, College Andre-Grasset, 1000 Est Boulevard,
 Cremazie, Montreal, Canada
 KOLMAN, Rev. M., Sacred Heart Church, Warsaw, Ill.
 KONCNIK, Rev. Inocent, O.F.M. Conv., Our Lady of Consolation, Carey, Ohio
 KOPUSAR, Rev. Milan, St. Josephat Church, Loup City, Nebr.
 KORBIC, Rev. Beno, O.F.M., 45 Victoria St., Waverly, N.S.W., Australia
 KOREN, Rev. Louis, 820 New Jersey St., Sheboygan, Wis.
 KRALJIC, Rev. Stephan, St. Joseph Hospital, Minot, No. Dak.
 KRIZEK, Rev. John, S.J., R.1 Box 303, Trinidad, Colo.
 KUCHAR, Rev. A., 330 W. 23rd St., New York 11, N.Y.
 KUZMA, Rev. G., St. Patrick's Rectory, Wilton Center, Ill., P.O. Peotone
 LANGERHOLZ, Rev. Kalist, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 LAVRIH, Rev. Ivan, St. Joseph Church, Ellinwood, Kansas
 LEKAN, Rev. M., S.M., 2605 Woodburn, Cincinnati, Ohio
 LOCNIKAR, Rev. Florijan, St. Theodore's Church, Ponsford, Minn.
 LOCNIKAR, Rev. Julius, Assumption Abbey, Richardton, No. Dak.
 LOVRENCIC, Rev. Atanazij, O.F.M., 536 Decker Ave., Johnstown, Pa.
 LUSHAR, Rev. Joze, Box 224, Goldsboro, No. Carolina
 MACEK, Rev. Rudolph, 235 Glen St., Glen Cove, L.I., New York
 MADIC, Rev. Aloysius, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 LATJAK, Rev. Clement, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 MAJHENIC, Rev. Pelagij, O.F.M., 536 Decker Ave., Johnstown, Pa.
 MAUSER, Rev. J., Box 915, Helena, Mont.
 MAZIR, Rev. Francis, R.R. 2, Siegel, Illinois
 MAZOVEC, Rev. Robert, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 MEJAK, Rev. Heliodor, 247 Orchard St., Kansas City, Kansas
 MIHELIC, Rev. Francis, St. Anthony's Church, Ely, Minn.
 MIHELIC, Rev. Leopold, St. Mary's Church, Marathon, Wis.
 MIHELICH, Rev. Edward P., St. John's Church, Marquette, Mich.
 MISSIA, Rev. Francis, 2200 Grand Ave., St. Paul, Minn.
 MRKUN, Rev. Anton, 264 15th St., Barberton, Ohio
 MRVAR, Rev. Janez, 19 St. Mary's Ave., San Francisco, Calif.
 NADRACH, Rev. Adolph, 92 Capital N.E., Battle Creek, Mich.
 NOVAK, Rev. John, Help of Christians Church, Greenwood, Wis.
 NOVITT, Rev. Leo, O.F.M., Holy Family Rectory, Willard, Wis.
 OKORN, Rev. Claude, O.F.M., 45 Victoria St., Waverly, N.S.W., Australia
 OMAN, Rev. Edwin, R.1, St. Joseph's, Minn.
 ORENDAC, Rev. Cyril, O.F.M. Conv., 148 Clinton St., Binghamton, N.Y.
 OZIMEK, Rev. J., 13824 Euclid Ave., Cleveland, Ohio
 PAKIZ, Rev. Rudolph, St. James Church, W. Duluth, Minn.
 PAPESH, Rev. Francis, 26 Montezuma Ave., Cortez, Colo.
 PAPEZ, Rev. Michael, 610 99th Ave. W., Duluth, Minn.

- PAVEL, Rev. Alfonz, S.C., St. John Bosco School, Bellflower, Calif.
 PECOVNIK, Rev. Karel, St. Peter's Church, Dumont, Minn.
 PERCIC, Rev. Joze, Cathedral Rectory, St. Cloud, Minn.
 PETERNEL, Rev. Warren, O.F.M., Para Mission, Para, Brazil
 PETRASIC, Rev. Martin, 2110 So. 32nd Ave., Omaha, Nebr.
 PETRIC, Rev. Pius, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 PEVEC, Rev. Edward, 320 Middle Ave., Elyria, Ohio
 PIERCE, Rev. Justin, S.D.S., Roma, Italia
 PIRNAT, Rev. Alojz, 307 Adams St., Eveleth, Minn.
 PIRNAT, Rev. Michael, 1901 Leatherwood Ave., Butte, Mont.
 PLAZNIK, Rev. John, Box 297, Morris, Ill.
 PODGORSEK, Rev. Hyacinth, O.F.M., 386 Geneva Ave., Detroit, Mich.
 POPESH, Rev. B., 411 No. 9th St., Brainerd, Minn.
 POTOENIK, Rev. Alojz, O.S.B., Box 315, Canon City, Colo.
 POZEK, Rev. F., L.L.D., St. George's Church, W. Newton, Minn., P.O. R. 1 New Ulm, Minn.
 PRAH, Rev. John, O.C.D., 2131 Lincoln Rd. N.E., Washington, D.C.
 PRAZNIK, Rev. Rudolph, 5276 E. 105 St., Cleveland, Ohio
 PUCKO, Rev. Janez, S.C., Don Bosco Agricultural School, Box 01, Huttonsville, W. Va.
 REMSKAR, Rev. Peter, St. Nicholas Church, New Market, Minn.
 ROGAN, Rev. Richard, O.F.M., 1852 W. 22nd Pl., Chicago, Ill.
 ROGEL, Rev. M., St. Lawrence Church, Walkerville, Mont.
 RUPAR, Rev. A., 15519 Holmes Ave., Cleveland 10, Ohio
 RUS, Rev. Gabriel, O.S.M., Mt. St. John Normal School, Dayton, Ohio
 SAVINSHEK, Rev. Stephen, O.F.M. Conv., 324 7th St., Calumet, Mich.
 SCHERINGER, Rev. Frank, St. Francis Church, Manistique, Mich.
 SCHIFFRER, Rev. John, St. Joseph's Church, Chisholm, Minn.
 SCHIFFRER, Rev. Val., New Ulm, Minn.
 SCHWAB, Rev. Alan R., O.S.B., Box 351, Canon City, Colo.
 SCHWEIGER, Rev. Francis, St. Joseph's Church, Gilbert, Minn.
 SEDEJ, Rev. Francis, St. Bridget's Church, Greaney, Minn.
 SEDLAR, Rev. Danilo, O.F.M., 9546 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
 SELAK, Rev. Jerome, O.F.M., 536 Decker Ave., Johnstown, Pa.
 SESEK, Rev. Raphael, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 SETNICAR, Rev. Math., D.D., 1210 So. 61 St., West Allis, Wis.
 SHIRCEL, Rev. Cyril, O.F.M., Ph.D., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 SILVESTER, Rev. Mirko, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 SIMCIC, Rev. Jozef, S.C., St. Francis School, Watsonville, Calif.
 SKUMAVEC, Rev. Michael, St. Joseph's Church, Chisholm, Minn.
 SLAJE, Rev. Milan, 1709 E. 31 St., Lorain, Ohio
 SLAPSAK, Rev. Julij, 3547 E. 80 St., Cleveland, Ohio
 SMERKE, Rev. John, O.S.C., Our Lady of the Lake Seminary, Wawasee, Ind.
 SMERKE, Rev. Frank, O.S.C., Crosier Priory & Seminary, Onamia, Minn.
 SMERKE, Rev. Joseph, O.S.C., Crosier Fathers, Hastings, Nebr.
 SNOJ, Rev. Joseph, 605 W. 5th St., Corona, Calif.
 SODJA, Rev. Maks, 77 Broad St., Akron, Ohio
 SOKLIC, Rev. Dr. Anton, S.T.D., 612 W. Browning St., Pampa, Texas
 SOKLICH, Rev. Sebastian, T.O.R., 609 No. 7th St., Steubenville, Ohio
 SPEHAR, Rev. George, 424 W. 2nd St., Leadville, Colo.
 SPENDOV, Rev. Vendolin, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 SPRAJCER, Rev. Peter, St. Joseph's Church, Calumet, Mich.
 SREBERNAK, Rev. Frank, 2701 Chicago Blvd., Detroit, Mich.

- STARESINIC, Rev. Edbert, O.C., 6410 Dante Ave., Chicago, Ill.
 STARESINICH, Rev. Nicholas, O.C., 29 No. Broadway, Joliet, Ill.
 STEPANICH, Rev. Martin, O.F.M., S.T.D., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 STERBENTZ, Rev. Ralph, St. Anthony's Rectory, Wells, Mich.
 STERLE, Rev. Alojzij, St. Mary's Academy, Silver City, N. Mexico
 STOPAR, Rev. Anton, Box 569, Sparks, Nevada
 STRAGISHER, Rev. Henry, 34 James St., Keyser, W. Va.
 STRAGISHER, Rev. Raphael, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 STRANCAR, Rev. I., 715 W. 2 No St., Salt Lake City, Utah
 STUKEL, Rev. J., 6001 So. Marshfield Ave., Chicago, Illinois
 SUSTERSICH, Rev. Stefan, O.S.B., Holy Cross Abbey, Canon City, Colo.
 SVETE, Rev. Jernej, Box 730, New Castle, Wyo.
 SVETE, Rev. Andrew, O.F.M., 386 Geneva Ave., Detroit, Mich.
 SVETE, Rev. Augustine, O.F.M., Holy Family Rectory, Willard, Wis.
 TARMAN, Rev. William, R.1, St. Joseph's, Minn.
 TKALEC, Rev. Ivan, S.C., St. Francis School, Watsonville, Calif.
 TOMAZIC, Rev. Anthony, San Gabriel Mission, San Gabriel, Texas
 TOMC, Rev. Victor, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio
 TRINKO, Rev. John V., O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 TROBEC, Rev. Joseph, St. Andrew's Church, Elk River, Minn.
 TRUNK, Rev. G.J., 245 Linden Ave., San Francisco, Calif.
 VALENTIN, Rev. Bazilij, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 VERHUNEC, Rev. J., 326 Munson Ave., McKees Rock, Pa.
 VIRANT, Rev. Ludwig, Mother of Sorrows Church, Peninsula, Ohio
 VODUSEK, Rev. Vital, 245 Linden Ave., San Francisco, Calif.
 VOGGRIN, Rev. Joseph, 812 St. Germain St., St. Cloud, Minn.
 VOVK, Rev. Joseph, Box 599, Ely, Minn.
 VUKSINIC, Rev. Anton, 626 Glenholme Ave., Toronto, Ont., Canada
 URANKAR, V. Rev. Alexander, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 YAKES, Rev. William F., 2040 14th St., Detroit, Mich.
 YAKSIC, Rev. Michael, Holy Ghost Apostolic College, Cornwells Heights, Pa.
 ZAGAR, Rev. Albert, 24 Maryland Ave., Pittsburgh, Pa.
 ZAKRAJSEK, Rev. Kazimir, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
 ZAVBI, Rev. August, Box 450, Fallon, Nevada
 ZDOLSEK, Rev. Alojzij, 115 2nd St., Wahpeton, No. Dakota
 ZELEZNIKAR, Rev. Michael, 542 Crosat St., LaSalle, Ill.
 ZITKO, Rev. Aloysius, 547 B. St., St. Rose's Church, Santa Rosa, Calif.
 ZLOGAR, Rev. William, O.F.M., U.S. Army
 ZORMAN, Rev. Fortunat, O.F.M., 1852 W. 22nd Pl., Chicago, Ill.
 ZUPAN, Rev. Peter, O.S.B., Latrobe, Pa.
 ZUPAN, Rev. Cyril, O.S.B., Box 315, Canon City, Colo.

O BOG, KI SI V ŠKOFU FRIDERIKU BARAGU DAL VERNIKOM VNETEGA DUŠNEGA PASTIRJA, POGANOM PA GOREČEGA MISIJONARJA, PONIŽNO TE PROSIMO, POVELIČAJ GA, DA BO PRIŠTET MED SVETNIKE TVOJE CERKVE, DA BOMO IMELI V NJEM PRI TEBI MOGOČNEGA PRIPROŠNJIKA IN VZVIŠENEGA VZORNIKA, KI GA BOMO S POMOČJO TVOJE MILOSTI POSNEMALI V GOREČNOSTI IN LJUBEZNI. USLIŠI TO NAŠO PROŠNJO PO ZASLUŽENJU NAŠEGA ODREŠENIKA JEZUSA KRISTUSA, SVOJEGA SINA, KI S TEBOJ IN SVETIM DUHOM ŽIVI IN KRALJUJE NA VEKOV VEKE. AMEN.

DOMINION
OF
CANADA

MISSION
AT SAULT
STE. MARIE

MISSION
AT ABBE
CROCHE

LAKE
HURON

Oktober - No. 11

Letnik 39

Published monthly — except October, when published semi-monthly — by the Slovene Franciscan Fathers of Lemont, Illinois, in the interests of the Slovene Franciscan Commissariat of the Holy Cross.

Entered as a second class matter at the post office of Lemont, Illinois, under the act of March 3, 1879. Acceptance of mailing at special rate of postage provided for in section 1103, act of October 3, 1917. Authorized July 14, 1945.

GRAND RIVER
VALLEY

LAKE

